

VAASAN YLIOPISTO
JOHTAMISEN YKSIKKÖ

Nelli Eerikäinen

PAIKKAPERUSTAISEN KEHITTÄMISEN TEKIJÄT JA NÄKIJÄT

Case YHYRES-yhdistys maaseudun kehittäjänä vuonna 2030

Aluetieteen
pro gradu -tutkielma

VAASA 2018

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	3
TIIVISTELMÄ	4
1. JOHDANTO	5
1.1. Maaseudun määritelmä	6
1.2. Tulevaisuuden maaseudut	8
1.3. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne	11
1.4. Tutkimusalueen kuvaus	12
1.4.1. Case YHYRES-kehittämisyhdistys ry	15
2. PAIKKAPERUSTAISEN MAASEUTUKEHITTÄMISEN ASETELMA	17
2.1. Eksogeenisestä endogeeniseen maaseutukehittämisen teoriaan	17
2.2. Neoendogeeninen kehittämisnäkökulma	22
2.3. Paikkaperustaisuus aluekehittämisessä	26
2.4. Leader-toimintaryhmät paikkaperustaisuuden ilmentäjinä	28
2.5. LEADER-metodi	29
3. TULEVAISUUDENTUTKIMUS MAASEUTUJEN KEHITTÄMISESSÄ	33
3.1. Maaseutujen paikkaperustainen kehittäminen tulevaisuudessa	38
3.2. Leader-toimintaryhmien tulevaisuus 2030	39
4. TUTKIMUKSEN METODOLOGIA JA METODI	45
4.1. Delfoi-menetelmä	47
4.2. Menetelmäkuvaus	49
5. TULEVAISUUSKUVAT 2030	51
5.1. Kyrönmaan kehityksen lähtökohdat	51
5.2. Tulevaisuuden trendit Kyrönmaalla 2030	55

5.3.	Miniskenaarioiden analysointi	61
5.3.1.	Trendien aallonharjalla ratsastava maaseutu	61
5.3.2.	Pysähtynyt kehitys ja teollistuva maatalous	65
5.3.3.	Digitalisaatio tulevaisuuden maaseudulla	67
5.3.4.	Kaupungit kukoistavat, maaseutu sinnittelee	71
5.3.5.	Globaalit muutosvoimat maaseudulla	74
5.4.	YHYRES-yhdistyksen rooli 2030	76
6.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	82
6.1.	Tutkielman johtopäätökset	88
	LÄHDELUETTELO	90

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1. Kaupunki-maaseutu-luokitus kuvaa Suomen maaseutualueiden pinta-alaa	7
Kuva 2. Kyrönmaan seutukunta sijaitsee Vaasan ja Seinäjoen vaikutusalueella	14
Kuvio 1. Leader-ryhmien sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien ja verkostojen koostuminen neoendogeenisen teorian valossa	24
Kuvio 2. Valtion hallinnon, aluehallinnon ja paikallishallinnon jako maakuntaudistuksen jälkeen	41
Kuvio 3. Ennakoinnin kehys	46
Taulukko 1. Eksogeenisen ja endogeenisen kehityksen piirteet	21
Taulukko 2. Neoendogeenisen teorian piirteitä	26

VAASAN YLIOPISTO**Johtamisen yksikkö**

Tekijä:	Nelli Eerikäinen
Pro gradu -tutkielma:	Paikkaperustaisen kehittämisen tekijät ja näkijät: Case YHYRES-yhdistys maaseudun kehittäjänä vuonna 2030
Tutkinto:	Hallintotieteiden maisteri
Oppiaine:	Aluetiede
Työn ohjaaja:	Ilkka Luoto
Valmistumisvuosi:	2019

Sivumäärä: 97

TIIVISTELMÄ:

Tutkielmassa tarkastelen Kyrönmaan maaseutualueen tulevaisuutta aluetieteen käsitteistöön ja neoendogeeniseen kehittämisteoriaan nojaten. Tutkimusongelma kiteytyy paikkaperustaiseen maaseudun kehittämisen tulevaisuuteen ja kehittämistoimintaan vaikuttaviin tekijöihin. Tarkemmin käsittelen paikallisen Leader-ryhmän YHYRES ry:n toimintaa Kyrönmaalla vuonna 2030 tarkastelemalla yhdistyksen toimintaympäristön tulevaisuuskuvia. Alueen elinvoiman ja yhtenäisyyden kannalta yhdistys on tärkeä alueelle juurtunut toimija, joka voi edesauttaa alueen kehitysmahdollisuuksiin tarttumisessa. Kaupunkien vaikutusalueella sijaitseva Kyrönmaa koostuu Laihiasta, Isostakyröstä ja Vaasan kaupunkiin kuuluvasta Vähästäkyröstä.

Tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen tulevaisuudentutkimuksessa käytetty Delfoi-menetelmä. Empiirinen aineisto on kerätty menetelmälle ominaisesti kahden aineistonkeruukierroksen avulla. Ensimmäinen kierros suoritettiin teemahaastatteluilta tammikuussa 2018. Haastatteluaineiston pohjalta luotiin toisen kierroksen miniskenaariot, joihin alueen asiantuntijat vastasivat eDelphi.org sivustolla. Tutkielmaan vastanneet kymmenen Kyrönmaan asiantuntijaa edustivat yhdistyksen toiminnan tuntevia alueen eri sektoreiden toimijoita. Pääteemoja haastatteluissa olivat paikkaperustainen maaseudun kehittäminen, Kyrönmaan tilanne sekä alueen elinvoimaan ja yhdistyksen toimintaan vaikuttavat tulevaisuuden tekijät vuonna 2030.

Paikkaperustaiselle kehittämiselle nähdään tulevaisuudessa tarvetta, mutta ulkosyntyisten kehitystekijöiden merkitys kasvaa jatkuvasti. Maaseudun asema tulee todennäköisesti korostumaan kaupunkien ja maaseutujen vuorovaikutuksessa, sillä maaseuduilla on monia edellytyksiä vastata tulevaisuuden haasteisiin. Leader-toimintaryhmien tulevaisuuden roolien pohtiminen on ajankohtaista, sillä maaseudut toimintaympäristönä ovat muuttuneet viimeisen 20 vuoden aikana. Tärkeimmäksi alueen ja yhdistyksen toimintaan vaikuttavaksi teemaksi nousee maakuntien ja laajemman alueen kehittämisasetelman muotoutuminen. Mutta myös muut tulevaisuuden trendit kuten ilmastonmuutos, digitalisaatio sekä väestön, biotalouden ja maatalouden kehitys vaikuttavat Kyrönmaan ja maaseudun kehitykseen vuoteen 2030 mennessä. Elinvoimaisen maaseudun nähdään olevan tärkeä osa kaupunkiseutujen monimuotoisuutta, ja näin ollen maaseutujen ja kaupunkien välisen vuorovaikutuksen kasvulle on hyviä perusteita alueiden toiminnallisesta ja strategisesta näkökulmasta, etenkin Kyrönmaalla.

AVAINSANAT: maaseutu, tulevaisuudentutkimus, Delfoi-menetelmä, toimintaryhmät, LEADER-ohjelmat

1. JOHDANTO

Tulevaisuuden maaseutualueilla on monia mahdollisuuksia, joita on tunnistettu eri strategioissa kansallisesti ja alueellisesti. On mahdollista, että vuonna 2030 maaseutualueet ovat tärkeitä innovaatioiden, hyvinvoinnin ja kestävän talouden kehityksen kannalta, eivätkä vain taloudellinen taakka. Harvaan asuttujen alueiden heikompi väestöllinen ja taloudellinen kehitys on kuitenkin lisännyt maaseutujen ja kaupunkien vastakkainasettelua. Julkisesti sitä on ruokittu etenkin palveluiden tuotannon ja taloudellisen kannattavuuden perusteella. Maaseutu-kaupunki jatkumo verkostomaisena asetelmana on tulevaisuudessa alueellisen monimuotoisuuden kannalta tärkeää. Tavoiteltavaa on, että vuonna 2030 maaseutujen kehittäminen nähdään erilaisessa valossa osana laajempaa aluekehittämisen asetelmaa. Verkostomainen kehittäminen sopii hyvin yhteen paikkaperustaisen kehittämisen kanssa yhdistäen maaseutualueet kaupunkeihin. (Luoto, Kattila, Backa 2016: 209). Kaupunkien ja maaseudun irrallista tarkastelua tulisi siis välttää, sillä toiminnalliset aluekonaisuudet ja yhteistyö voivat olla tulevaisuudessa strategisesti alueille entistä merkityksellisempiä.

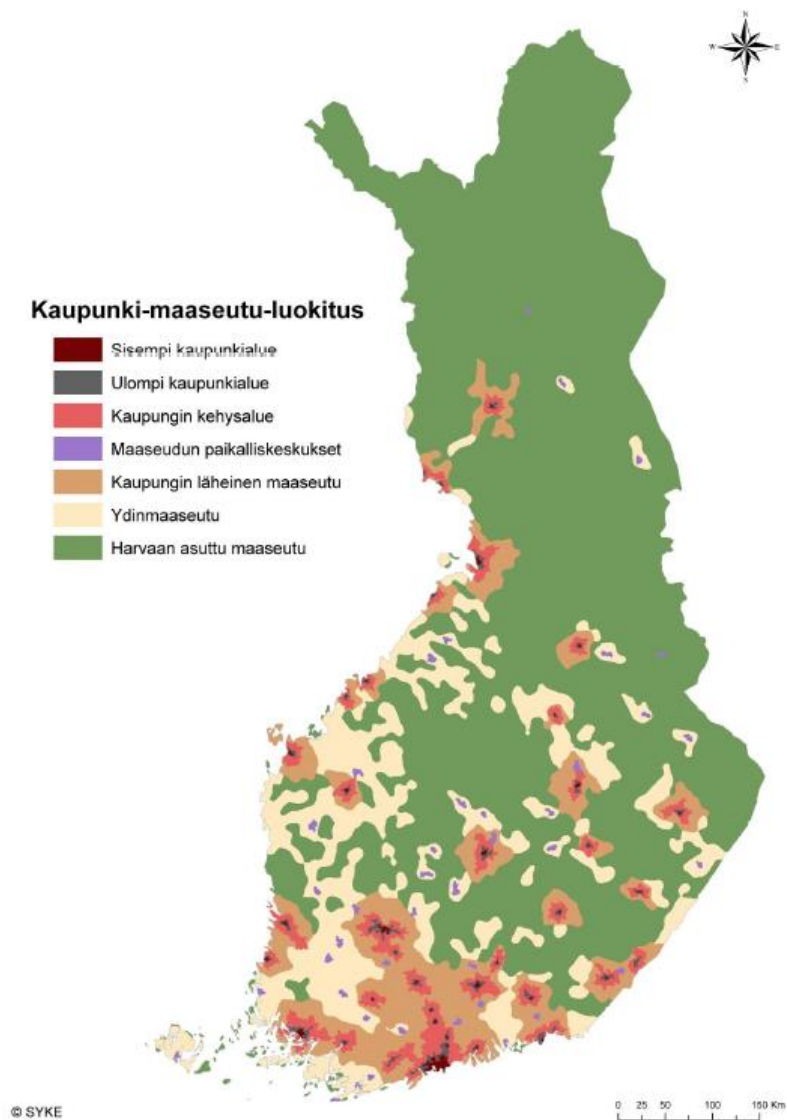
Tässä tutkimuksessa tarkastelen Kyrönmaan alueella toimivaa Leader-toimintaryhmää paikkaperustaisen kehittäjän roolissa sekä sen toimintaan vaikuttavia keskeisiä tulevaisuuden tekijöitä. Yhdistyksen tulevaisuutta tarkasteltaessa on noussut esille teemoja, kuten tiukentuva julkinen talous kansallisella ja EU-tasolla sekä maakuntauudistuksen vaikutukset lähidemokratiaan ja Leader-ryhmien rooliin. Myös kestävän kehityksen ja ympäristöarvojen nousu sekä digitaalinen yhteiskunta näkyvät vahvasti maaseutujen tulevaisuudenkuvissa globaaleita haasteita unohtamatta. Etenkin hyvinvointiin, vireyteen, elinvoimaan ja innovatiivisuuteen vaikuttavat tekijät ovat tarkastelussa tässä tutkimuksessa, joita peilataan osaltaan maaseutujen ja kaupunkien välisen yhteistyön ja kehityksen kannalta.

Aluekehittämisen ja maaseutualuiden tulevaisuuteen vaikuttavat asiat ovat usein moniselitteisiä ja syy-seuraussuhteet eivät ole aina selkeitä. Arvaamattomat tekijät voivat nousta nopeasti pinnalle, eikä niistä ole välttämättä vielä minkäänlaisia signaaleja näkyvissä. Nykyisten trendien ja tapahtuminen nopea elämänkaari sekä ennalta-arvaamattomat seu-

raukset edellyttävät entistä parempaa sopeutumis- ja reagoitakykyä alueilta ja niiden toimijoilta. Tulevaisuutta on siis mahdotonta arvioita täydellisesti. Tulevaisuus luo muutospainneiden ja uhkakuvien lisäksi paljon mahdollisuuksia maaseuduille, ja niiden havaitseminen onkin avainasemassa elinvoimaisten maaseutujen kannalta.

1.1. Maaseudun määritelmä

Maaseudun määrittelemiseen on erilaisia kriteerejä. Yleisin käytetty maaseutuluokittelu on ollut maaseudun kolmijako, joka on koostunut ydinmaaseudusta, harvaan asutusta maaseudusta sekä kaupunkien läheisestä maaseudusta. Nykyinen alueluokitus uudistettiin vuonna 2013 ja se jakaa Suomen alueet seitsemään kaupunki- tai maaseutualueluokkaan (ks. kuva 1.). Maaseutu jakautuu maaseudun paikalliskeskukseen, kaupungin läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun, mitkä kattavat noin 95 % Suomen pinta-alasta. Kaupunkialueet jaetaan sisempään ja ulompaan kaupunkialueeseen sekä kaupungin kehysalueeseen, jotka kattavat noin viisi prosenttia Suomen pinta-alasta. (Sireni, Halonen, Hannonen, Hirvonen, Jolkkonen, Kahila, Kattilakoski, Kuhmonen, Kurvinen, Lemponen, Rautiainen, Saukkonen & Åström 2017: 19–20, 108.) Paikkatietoperustaisella alueluokituksella pyritään poliittiseen riippumattomuuteen ja irti kuntarajoista, jotka ovat muuttuneet viimeisten vuosikymmenten aikana merkittävästi.

Kuva 1. Kaupunki-maaseutu-luokitus kuvaa Suomen maaseutualueiden pinta-alaa (Suomen ympäristökeskus 2013).

Maaseutujen paikkaperustainen kehittäminen näkyy maaseutualueiden jaottelussa. Toiminnallinen näkökulma nousee paremmin esille, kun alueiden tarkastelu siirtyy hallinnollisesta alueesta alueen ominaispiirteet huomiovaksi. Toiminnalliseen näkökulmaan liittyy alueiden käyttö, joka vaikuttaa toimivaan aluerakenteeseen. Laaja-alainen maaseutujen kehittämistoiminta alueiden toiminnalliset lähtökohdat huomioiden on tärkeää maaseutujen kehityksen kannalta. Kaupunkien läheinen maaseutu, kuten Kyrönmaa, on osa

toiminnallista kokonaisuutta ja työssäkäyntialuetta. Kaupungin läheinen maaseutu voidaan luokitella myös ydinmaaseudeksi. Vahva alkutuotanto ja toimintojen monipuolisuus ovat ydinmaaseuduille ominaista. Asutus ja maankäyttö on intensiivistä ja alueella on kirkonkyliä ja keskikokoisia keskuksia. Tämän luokittelun pohjalta, Kyrönmaa edustaa molempia alueluokkia.

Maaseutualueiden jaottelun tulisi korostaa alueiden monimuotoisuutta, miksi yksiselitteisiä määritelmiä on vaikea tehdä. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2014: 16). Käsitteellä *maaseutu* tarkoitan tutkielmassani yleisesti maaseutua sen perinteisessä merkityksessä. Taas *maaseudut* käsite monikossa tarkoittaa erilaisia maaseutuja, joita voidaan jaotella eri ominaispiirteiden perusteella. Esimerkiksi Kuhmosen, Luodon ja Turusen (2014) nuorten unelmatulevaisuuksiin ja maaseutuun liittyvän tutkimuksen mukaan eri maaseutualueet puhuttelivat nuoria eri tavoin. Maaseudut monikkona voidaan määritellä niiden eri piirteiden, roolien ja merkityssuhteiden kautta. Se tarkoittaa muun muassa sitä miten ja millaisiksi erilaiset maaseudut koetaan. Näin ollen tutkielmassani maaseudut monikkona pilkkoo maaseudun yleismääritelmää erilaisiin maaseutukuviin. Maaseudut käsittävät alleen erilaisia alueita kuten kaupungitkin, minkä vuoksi koen, että ymmärrykseen maaseutujen moninaisuudesta voidaan vaikuttaa myös käsitteellisesti.

1.2. Tulevaisuuden maaseudut

Aluekehittämisessä kuten erilaisissa organisaatioissakin tulevaisuuden huomioiminen ja ennakointi ovat tärkeitä strategisia välineitä, siinä missä menneen analysointi. Nopeasti muuttuva toimintaympäristö luo paineita huomioimaan tulevaisuudessa olevia mahdollisuuksia ja uhkia, jotta niihin voidaan vastata mahdollisimman hyvin. Tulevaisuuskuvat kuitenkin heijastelevat usein ihmisten omia toivomuksia tai asioiden todennäköisyyksiä sekä tiedossa olevia trendejä, ja tämän päivän kehitystrendit vaikuttavat monesti tulevaisuuden muotoutumiseen. (Fahey & Randall 1998.) Yleisesti maaseudun tulevaisuuden haasteita ovat väestön vähentyminen ja ikääntymisen trendien lisäksi muun muassa globaalit kehityssuunnat. Niitä ovat esimerkiksi ruoan kysynnän kasvu, energian tuotannon

muutos ja kysyntä, biodiversiteetin katoaminen, kestävän kehityksen tarve ja huoltovarmuuden takaaminen vahvasti tuonnin varassa olevassa maailmassa. Maaseutualueilla on monia edellytyksiä vastata näihin trendeihin. (Kuhmonen & Kuhmonen 2015: 366.)

Perinteisesti maaseudun keskeisimmät toiminnot ovat liittyneet ruoantuotantoon ja luonnonvarojen toimittamiseen sekä jalostamiseen. Kaupungit muodostuivat kaupan keskukseksi ja maaseudun rooli on mielletty vahvasti alkutuotannolliseksi. Alkutuotannollinen rooli näkyy vieläkin maaseutualueiden kehityksessä esimerkiksi maisemallisesti, yhteisön toiminnassa ja verkostoissa, taloudessa sekä politiikassa. Kaupunkien kehitys ja kasvu ovat luoneet jatkuvasti lisääntyvän tarpeen maaseudun elinkeinoille, kuten ruoantuotannolle, luonnonvarojen jalostamiselle mutta myös maaseutumatkailulle. (Woods 2011: 50–51.) Tulevaisuudessa näitä maaseudun 'palveluita' tarvitaan samaan kasvavaan tahtiin, joten kaupunkien riippuvaisuutta maaseudusta ei tulisi aliarvioida. Toisaalta maaseudun elinkeinojen kirjo on laajentunut alkutuotannollisesta roolista, eikä maaseutuja tule käsittää ainoastaan maatalouden ja luonnonvarojen reservinä.

Woodsin (2012) mukaan maaseutualueiden tulevaisuuden roolia voi katsella monesta eri näkökulmasta. Maaseutujen tulevaisuutta on tarkasteltu niiden sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden valossa mutta myös maisemanhoidon ja ympäristön kannalta. Näihin teemoihin on liitetty muun muassa maatalouteen käytettävää maankäyttöä, maa- ja metsätalouden toimintaa, biotalouden kehittymistä ja luonnon monimuotoisuuden hallintaa. Maaseudun tulevaisuuden kehityksen ajureita ovat muun muassa alueilla tuotettavien hyödykkeiden kysynnän kasvu sekä maaseutualueille ja elinkeinoille maksettavien tukien määrät. Globaalit haasteet kuten ilmastonmuutos ja kasvava pula ruoasta voivat dramaattisesti muuttaa maaseutujen asemaa alueiden kehityksessä. Ilmasto, elintarviketurvallisuus, energiavarmuus ja monimuotoisuus ovat yhä tärkeämpiä poliittisia teemoja nostoen maaseudun tulevaisuuden keskeisempään asemaan.

Tulevaisuuden maaseudun rooli on siis yhä tärkeämpi yhteiskunnallisesti. Ilmastonmuutos ja maailman väestönkasvu edellyttävät kansainvälisesti toimia niin kaupungeissa ja maaseuduilla. Esimerkiksi ruoantuotannon varmistaminen ja hiilidioksidin määrän laskeminen on tärkeää, mikäli maapallolla halutaan syödä, hengittää ja elää jatkossakin. Nämä

nostavat maa- ja metsätalouden roolin uudella tavalla esille. Ilmastopakolaisuuden uskotaan kasvavan ääri-ilmiöiden, kuten meren pinnan nousun ja kuivuuden takia, ja on arvioitu, että ilmaston takia muuttaa vuosittain 21,5 miljoona ihmistä. (UNHCR 2016.) Toisaalta sodat ja konfliktit ovat näkyneet viime vuosien pakolaisvirroissa. Myös varallisuuden polarisoituminen sekä epätasa-arvo ajavat ihmisiä liikkeelle, luonnonvaroista, puhtaasta vedestä ja ravinnosta puhumattakaan. Suomalaisten maaseutualueiden kannalta voidaan pyrkiä katsomaan haasteiden valoisampaa puolta. Maaseuduilla on uhkien sijasta mahdollisuuksia esimerkiksi viljelyn ja monimuotoisuuden vaalimisen sekä kestävän luonnonvarojen käytön osalta mutta alueilla on myös turvallista elää.

Suomessa 1960-luvulta alkanut elinkeinorakenteen muutos ja kaupungistuminen kiihdyttivät maaseudulta lähtevää muuttoliikettä. Aiemmin ihmiset työllistyivät maaseudulla etenkin maataloudessa, mutta teollistumisen ja elinkeinojen muutoksen myötä työpaikat ovat siirtyneet kaupunkeihin. Monella suomalaisella on läheisiä sukulaisia tai sukujuuria vielä maaseudulla, sillä Suomi on kaupungistunut varsin myöhään muuhun Eurooppaan verrattuna. (Kangasharju 2004.) Maaseudun kehitys kokee vieläkin haasteita kaupunkien vetovoiman, nuorten poismuuton ja ikääntyvän väestön johdosta. Suomen maaseutualueiden väestön kehitys perustuu tällä hetkellä pitkälti luonnolliseen väestön vähentymiseen. Kaupungit ovat pystyneet tarjoamaan laajemman kirjon palveluita ja työllistämään asukkaita sekä takaamaan taloudellisen aktiivisuuden kasvavan väestön johdosta. (Kuhmonen & Kuhmonen 2015: 367.) Maaseudun rooli osana yhteiskuntaa on kuitenkin merkittävä taloudellisesti ja hyvinvoinnin kannalta. Maaseutu nähdään ruoantuottajana, puhtaana ja rauhaa tarjoavana vapaa-ajan viettokohteena sekä nykyään kaupunkien läheinen maaseutu koetaan hyvänä ja rauhallisena elinympäristönä.

Asumisen suhteen on puhuttu maaseudun uudelleenasettamisesta, jonka trendi näkyy etenkin kaupunkien läheisillä maaseutualueilla. Kuitenkin ekologisuuden nimissä on katsottu, että tiivis asutus kaupungeissa olisi kestävämpää ympäristön kannalta kuin asuminen maaseudulla. (Woods 2012: 130.) Toisaalta Halfacree (2007) nostaa esille maaseudun uudelleenasettamisen Lohas (*Lifestyles of Health and Sustainability*) tyyllisen elämäntapa-asumisen osalta. Lohas-elämäntavan tarkoitus on edistää kestävästä asumisesta ja hyvinvointia. Ihmiset tarkoituksenmukaisesti hakevat maaseudulta ympäristöystävällistä

ja omavaraisuuteen perustuvaa asumista, mutta myös maaseudulla elämäntapojen arvo-perustat vaihtelevat yhtä paljon kuin kaupungeissakin.

Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna maaseudun elinkeinot ovat tuoneet kasvua Suomeen. Esimerkiksi 1980-luvulla Suomen vienti koostui vielä pääpainotteisesti maa- ja metsätalouden tuotteista. Metsätalous on vieläkin yksi suurimmista vientialoista Suomessa, mutta metsät ovat nousseet myös arvokkaiksi ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta. Maaseutualueiden luonnonvarojen käyttö on saanut erilaisia odotuksia. Esimerkiksi biotalouden ja kestävä kehityksen innovaatioiden, luonnosta lähtevän hyvinvoinnin ja luontoharrastusten ja puhtauden voi nähdä maaseutualueiden valttina. (Kuhmonen & Kuhmonen 2015: 366–367.) Viennin potentiaalina nähdäänkin yhä vahvemmin maatalouden ja biotalouden innovaatiot, joiden avulla voidaan vähentää ilmastonmuutosta aiheuttavia päästöjä kansainvälisesti.

1.3. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne

Tutkielma kartoittaa paikkaperustaista kehittämistä tulevaisuuden maaseudulla vuonna 2030 case alueeni Kyrönmaan kautta. Paikkaperustainen kehittäminen ilmenee maaseudulla Leader-metodin avulla, jota tarkastelen tässä tutkielmassa. Kyrönmaan oma Leader-yhdistys YHYRES ry edustaa alueella paikkaperustaista kehittämistoimijaa ja yhtenä tutkielman tavoitteena on koota tietoa yhdistyksen seuraavan strategiakauden toiminnan suunnittelun avuksi. Tarkoituksena ei ole tehdä tarkkaa ennustusta alueen tulevaisuudesta ja paikkaperustaisen kehittämisen tilasta, vaan tarkastella eri näkökulmia sekä analysoida asiantuntijatietoa tulevaisuuden kehityskuvista.

Strateginen suunnittelu ja uuden toimintakauden hahmottaminen ovat osa Leader-ryhmien ennakointityötä ja tulevaisuuden tarkastelua. Tulevaisuuden kannalta mielenkiintoista on kartoittaa alueeseen kohdistuvia sisäisiä voimavaroja sekä ulkoisia uhkia ja mahdollisuuksia. Tulevaisuudentutkimus on yhä tärkeämpää, kun toimintaympäristöt muuttuvat nopeaan tahtiin. Jatkuvat muutokset aiheuttavat uudenlaisia haasteita ja mahdollisuuksia kehitykselle. Tässä tutkimuksessa paikkaperustaisen kehittämisen tulevaisuutta

tarkastellaan neoendogeenisen teorian kautta, joka huomio alueen sisäsyntyisiä ja ulkoapäin tulevia kehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimusongelma kiteytyy seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- *Millainen rooli YHYRES-yhdistyksellä on maaseudun kehittäjänä vuonna 2030, ja millaisiin alueen tarpeisiin yhdistyksen on pystyttävä vastaamaan?*
- *Mitkä tekijät vaikuttavat maaseutujen, erityisesti Kyrönmaan, kehitykseen 10–15 vuoden säteellä?*

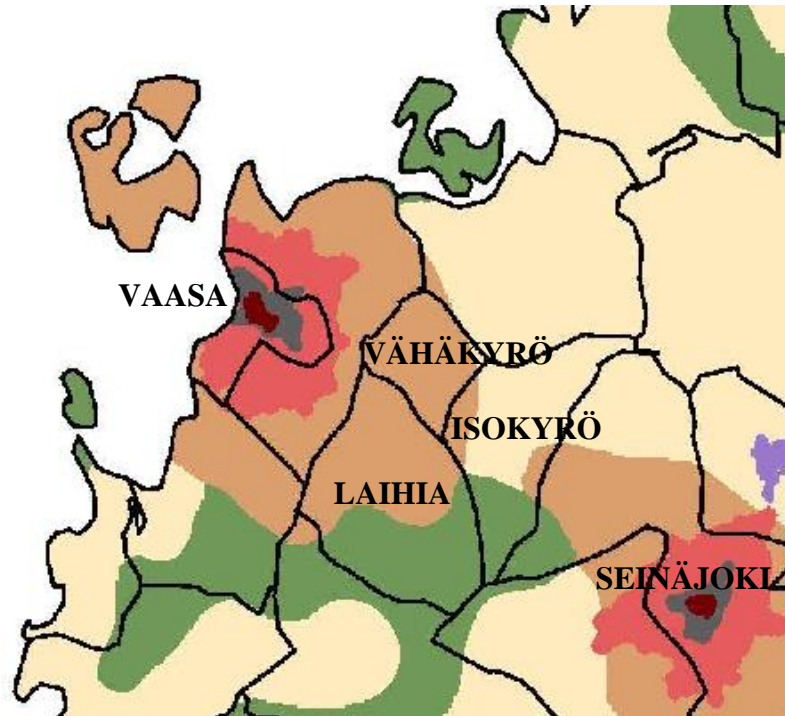
Tutkielman alussa tarkastelen teoreettista viitekehystä eli neoendogeenista kehittämissuuntausta sekä tutkielman teemaa, joka liittyy paikkaperustaisen maaseutujen kehittämiseen (luku 2.). Teoria luvussa tarkastelen neoendogeenisen eli uussisäsyntyisen kehittämisteorian muodostumista sekä Leader-metodia, joka ilmentää uussisäsyntyistä teoriaa. Seuraavaksi tarkastelen maaseutujen tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä sekä valtakunnallisen Leader2030 työn tuloksia (luku 3.). Tutkielman metodologia kiteytyy Delfoi-tulevaisuudentutkimuksen menetelmän ympärille, jota käsitelen tarkemmin luvussa 4. Keräämäni aineistoa liittyen Kyrönmaan ja YHYRES-yhdistyksen tulevaisuuteen analysoin luvussa 5. Aineisto on kerätty kahdessa osassa: ensimmäisen aineistonkeruukierroksen suoritin puolistrukturoitujen haastatteluiden avulla ja toisen keruukierroksen haastatteluiden pohjalta luotujen miniskenaarioiden avulla. Lopuksi pohdin tutkimuksen tuloksia käsitellyn aineiston ja tutkielman taustan avulla (luku 6.).

1.4. Tutkimusalueen kuvaus

Tutkimuksen tarkastelun kohteena on Pohjanmaan maakunnassa sijaitsevan Kyrönmaan seutukunta, johon kuuluu Isonkyrön ja Laihian kunnat sekä Vaasan Vähäkyrö. Kuntaliitos Vähänkyrön ja Vaasan välillä tehtiin vuoden 2013 alussa. Vuonna 2016 Kyrönmaalla asui 17 394 asukasta, joka on 17 asukasta enemmän kuin vuonna 2008. Vähänkyrön asukaslukumäärä oli 4543 asukasta, Isonkyrön 4 712 asukasta ja Laihian 8 139 asukasta. Vähänkyrön ja Isonkyrön asukaslukumäärät ovat laskeneet viime vuosina, kun taas Laihian asukaslukumäärä on noussut tasaisesti muutamalla kymmenellä asukkaalla vuosittain. (Tilastokeskus 2017a.)

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestönkehitys koko Kyrönmaan alueella on positiivista vuoteen 2030 saakka. Laihian väkiluku kasvaa mitä ilmeisimmin asumismaaseutuna, mutta Isonkyrön asukasluku on hienoisessa laskussa. Vuonna 2030 väkiluvun on ennustettu olevan Isossakyrössä 4581 ja Laihialla 8607. Vähänkyrön asukaslukumäärää ei saa eriteltyä Vaasan kaupungin väestönkehityksestä, jonka ennustetaan kokonaisuudessaan olevan positiivinen. Väestökehityksen prosentuaalinen muutos vuosina 2014–2030 ennakoidaan olevan Vaasan seudulla +11,5 % ja Kyrönmaan seutukunnalla (Isokyrö ja Laihia) +2,2 %. (Tilastokeskus 2015.)

Kyrönmaa luokitellaan ydinmaaseudeksi sekä kaupungin läheiseksi maaseudeksi, sillä alueen katsotaan olevan Vaasan ja Seinäjoen kaupunkien vaikutusalueilla (ks. kuva 2). Alueella on vahva yhteys Pohjanmaan maakuntakeskukseen Vaasan, mikä näkyy työssäkäynnissä sekä muuttoliikkeessä alueiden välillä. Lyhimmillään Vaasaan on alueelta 10 kilometriä ja Seinäjoelle 30 kilometriä. (YHYRES-kehittämissyhistys ry 2014: 3.) Aluetta ympäröi Seinäjoki, Vaasa ja Lapua, joiden yhteenlaskettu asukasluku on reilusti yli 100 000. Kyrönmaan kehitys on vahvasti sidoksissa Vaasan talouden kehitykseen ja työllisyyteen. Laihiaa pidetään asumismaaseutuna Vaasalle, millaisena sen kehityksen ennustetaan jatkuvan.

Kuva 2. Kyrönmaan seutukunta sijaitsee Vaasan ja Seinäjoen vaikutusalueella (Suomen ympäristökeskus 2013).

Kyrönmaa on hallinnollisesti hajaantunut ja tulevan maakuntauudistuksen¹ astuessa voidaan alue jakautua kahden maakunnan välille, Laihia ja Vähänkyrön alue tulevat olemaan Pohjanmaan maakunnassa ja Isokyrö liittyy Etelä-Pohjanmaahan. Hallinnollisten rajojen kahtiajako vaikuttaa Kyrönmaan yhteisestä strategiasta puhumiseen, ja alueen yhteistyöhön. Kuntaliitokset voivat olla mahdollisia alueella vuoteen 2030 mennessä, vaikka tällä hetkellä asia ei ole ajankohtainen.

Kyrönmaalla on monipuolista yritystoimintaa, mikäli katsotaan esimerkiksi Tervajoen autoklusteria, innovatiivista pienelintarvikeyritystä kuten Kyrö Distilleryä ja Laihian Mallasta. Alueella on menestyvää metalli- ja muuta teollisuusyritystä, kuten Nordtech

¹ 28.11.2018 Maakunta- ja sote-uudistuksen viivästyminen on herättänyt keskustelua uudistuksen keskenkärsyvyyteen ja kiireelliseen aikatauluun liittyen. Mikäli uudistusta ei saada hallituskauden loppuun mennessä tehtyä, on mahdollista, ettei maakuntauudistus toteudu. Tutkielmani osalta uskon kuitenkin uudistuksen toteutumiseen, joten maakuntauudistuksen mainitessani tarkoitan sen voimaantuloa vuodesta 2021 alkaen.

Metal Oy tai T-Drill Oy. Muutama vuosi sitten alueella aloitti toimintansa myös pyrolyysilaitos, joka osaltaan edistää muovin uusiokäyttöä. Sijainti elinkeinojen ja yrittämisen kannalta nähdään hyväksi ja alueella on paljon alihankintaa. Kyrönmaalla on maatalousalueena pitkät perinteet. Alueen elinkeinorakennetta tarkasteltaessa Laihialla on enemmän palvelualan ja jalostussektorin työpaikkoja kuin keskimäärin Kyrönmaalla. Isossa-kyrössä on taas alkutuotantoa enemmän kuin Laihialla. (Tilastokeskus 2017b.) Tieliikenneyhteydet alueelta ovat hyvät, ja vasta valmistunut valtatie remontti Laihian kohdalla parantaa Vaasaan menevän autoliikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Valtatie 3 ja 18 remontti on sujuvoittanut liikennettä ja sen on tarkoitus parantaa pääkaupunkiseudun ja Pohjanmaan välistä tieyhteyttä. (Liikennevirasto 2017.)

Aron (2016) tekemän elinvoimaindeksin mukaan Kyrönmaa on Suomen toiseksi elinvoimaisimman seutukunta viidenneksen joukossa. Kyrönmaan elinvoimaindeksin keskiarvo oli sama kuin Kokkolalla, Lappeenrannalla, Rovaniemellä ja Ahvenanmaalla. Jos Kyrönmaan kuntia verrataan elinvoimaltaan lähialueen muihin kuntiin, niin elinvoimaisuus voidaan sanoa olevan varsin hyvä (YLE Kuntatutka 2017.) Vaasan seutukunta on yksi Suomen parhaiten menestyviä seutukuntia, mikäli seudun elinvoimaa verrataan muuhun Suomeen. Seinäjoki oli 70 seutukunnan vertailussa elinvoimaisimman viidenneksen joukossa. Siten voidaan todeta, että Kyrönmaalla on tulevaisuudessa hyvät lähtökohdat kehittyä, sillä Vaasan seutukunnan kasvu vaikuttaa suoraan Kyrönmaan alueen mahdollisuuksiin.

1.4.1. Case YHYRES-kehittämisyhdistys ry

Kyrönmaalla toimiva Leader-yhdistys YHYRES ry saavuttaa ensi vuonna 20. toimintavuotensa. Yhdistyksen toimintaympäristön ominaispiirre on kooltaan melko pieni ja vahvan identiteetin omaava kaupunkien läheinen maaseutualue, mikä osaltaan tuo kehittämiseen yhtenäisyyttä. (YHYRES-kehittämisyhdistys ry 2018.) YHYRES-kehittämisyhdistyksen nykyisen strategiakauden 2014-2020 tavoitteessa ja visiossa tähdätään Kyrönmaan, joka on ”elinvoimainen, energinen, uudistuva ja kilpailukykyinen”. Nykyisen ohjelmakauden strategiset painopisteet ovat Maaseutupääomaa juurista, Energinen yrittäjyys sekä Yhteisvoimin muutoksiin. Muita strategisia tavoitteita ovat alueen hyvä infrastruktuuri, välttämättömien palveluiden turvaaminen, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen

ja biotalous osana maataloutta. Alueena Kyrönmaan halutaan tarjoavan nuorille mahdollisuuden yrittäjyyteen ja asumiseen, ja siten olevan houkutteleva paikka asua. Yhdistyksen tavoitteena on olla eurooppalainen mallialue rajat ylittävällä verkostoitumisella. (YHYRES-kehittämisyhdistys ry 2014.)

Vuosille 2014-2020 maa- ja metsätalousministeriö myönsi YHYRES-kehittämisyhdistykselle alustavasti julkista rahoitusta 3 801 000 euroa. Rahoitustarve kaudelle 2014-2020 maaseutuohjelman toteuttamiseen on 6,9 milj. euroa. Vuonna 2016 hankehakemuksia vastaanotettiin yhteensä 25, jotka jakautuivat melko tasaisesti yritystuki- ja hanketukihakemusten kesken. (YHYRES-kehittämisyhdistys ry 2015.) Hanketoiminnassa digitalisaation lisääntyminen näkyy sähköisen hankkeidenhakujärjestelmä Hyrrän käyttöönotossa.

Yhdistyksen meneillään olevia omia hankkeita ovat LYHDE-tiedotushanke, jonka tavoitteena on tiedottaa maaseudun kehittämisohjelmasta ja uuden ohjelmakauden mahdollisuuksista Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla. Kylien ääni -hanke luo yhteistyöverkostoja, lisää kylien vetovoimaa sekä asukkaiden omia vaikuttamismahdollisuuksia. Kolmas hanke on Nuoret kehittämään (NUKE), jonka toiminta on noussut tällä ohjelmakaudella osaksi Kyrönmaan alueen kehittämistä. Hanke aktivoi ja osallistaa nuoria kehittämään omaa asuinalueitaan, ja tavoitteena on yhteistyön, osallisuuden ja sosiaalisen kanssakäymisen edistäminen. (YHYRES-kehittämisyhdistys ry 2018.)

2. PAIKKAPERUSTAISEN MAASEUTUKEHITTÄMISEN ASETELMA

2.1. Eksogeenisestä endogeeniseen maaseutukehittämisen teoriaan

Endogeeninen lähestymistapa on yksi aluekehittämisen ja paikallisuuden teoreettisista malleista, joka liittyy läheisesti paikkaperustaiseen kehittämiseen näkökulmaan. Endogeeninen kehitys eli paikallinen kehitys on näkynyt maaseudun kehittämisessä 1980-luvulta lähtien. EU:n maaseudun kehittämissäädöksiin otettiin paikallisen kehittämisen mallin vuonna 1996. Varsinkin Leader-toimintaryhmät liitettiin tähän malliin. Maaseudun paikallisen kehittämisen mallia kopioitiin kansallisesti Suomessa POMO-toimintaryhmien muodossa, mikä kertoi paikallisen kehittämisen tarpeesta. Ennen endogeenista aluekehityksen lähestymistapaa huomio oli pääasiassa eksogeenisissä tekijöissä. 1970-luvun loppupuolelle saakka korostettiin alueiden ulkoisia kehitykseen vaikuttavia tekijöitä, rakenteita ja taloutta sekä asutuksen keskittymisen ja kaupungistumisen merkitystä. (Hyyryläinen, Katajamäki, Piispanen & Rouhiainen 2011: 21.)

Endogeenisen kehitykseen liittyy osittain lokaliteettitutkimus, joka nousi esille 1970-luvulla. Se perustui yhteiskunnallisten ja alueellisten muutoksien välisien yhteyksien analysoimiseen maantiedettä ja sosiologiaa yhdistelemällä. Lokaliteettitutkimus sisältää jossain määrin endogeenisen tutkimuksen piirteitä, mutta tutkimussuuntauksessa ovat eriytyneet sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen piirteet. (Luoto ym. 2016.) Lokaliteettitutkimus on ottanut huomioon alueellisen ja tilallisen organisoitumisen osana monikerroksista aluerakennetta sekä määritellyt paikallisen alueen sosiaalisten piirien tai työssäkäyntialueiden kautta. (Häkli 1992.) Näin ollen lokaliteettitutkimus on ollut pohjustamassa paikkaperustaisen kehittämisen syntyä.

Sodan jälkeinen aika Euroopassa painotti teollistumista ja sen ympärille rakentuvaa kehitystä, milloin eksogeeniset tekijät olivat suuremmissa huomioissa. Kaupunkikeskuksia pidettiin maaseudun kasvun edistäjänä, ja maaseudun päätoimintona oli tuottaa ruokaa kaupunkialueille. Eksogeenisen mallin pääperiaatteina ovat maaseudun rooli tuottajana ja ulkopuolelta ohjautuva kehitys. Lisäksi kehityksen riippuvaisuus tuista ja muualla tehdystä poliittisista päätöksistä on ominaista mallille. Eksogeeninen kehitysmalli tukee eri-

tyisesti tiettyjen sektorien sekä alueiden kehitystä, mikä osaltaan on jättänyt ei-taloudellisia tekijöitä huomiotta. Mallia kritisoitiin muun muassa siitä, ettei se huomio ja kuuntele paikallisia toimijoita, vaan korostaa ulkopuolisia asiantuntijoita. (Ward, Atterton, Kim, Lowe, Phillipson & Thomson 2005: 4.) Kritiikin lisäksi maatalouden kannattavuuden heikentyminen on vaikuttanut osaltaan eksogeenisen mallin suosion laskuun. Kaupunkien ohjauksella ei ole pystytty korjaamaan työperäistä maaltamuuttoa. Maatilojen koot ovat suurentuneet, mutta tuottavuus ei ole kasvanut toivotussa määrin. Tästä johtuen myös vauraimpienkin maaseutualueiden kehitys jämähti eksogeenisen aluekehittämisen aikakaudella. Maaseutujen ja kaupunkikeskusten vaihto- ja vuorovaikutussuhteen voidaan katsoa olleen epätasa-arvoinen. (Lowe, Murdock & Ward 1995: 89.)

Poliittisessa kehityksessä voi havaita muutoksen eksogeenisestä mallista endogeeniseen suuntaan, sillä vielä 1980-luvulle maatalouspolitiikka oli maaseudun kehittämisessä keskeisin poliittinen ohjauskeino. Vasta 80-luvulla Suomessa alettiin kehittämään maaseutupolitiikkaa, joka huomio maaseudun kehityksen laajemmin kuin vain maatalouden näkökulmasta. Uusliberalistinen ideologia vahvisti endogeenisen kehityssuunnan kulkua, kun valtion roolia kehityksen johtajana kyseenalaistettiin. (Kuhmonen 2008, Bosworth, Annibal, Carroll, Price, Sellick & Shepherd 2016: 430.)

Muutos näkyy myös maaseutupolitiikan jakamisena laajaan ja suppeaan politiikkaan. Laaja maaseutupolitiikka tukee toiminnallisen kehittämisen suuntaa, ja se korostaa maaseutua itsessään politiikan osana eikä vain aluetalouden tai maatalouden näkökulmasta. Toiminnallisesta perspektiivistä eri hallinnon toimijat ja maaseutujen sidosryhmät tekevät horisontaalista maaseutupolitiikkaa, jossa maaseuduilla asuvat ihmiset ja alueet otetaan kokonaisuuksina huomioon. Suppea maaseutujen kehittäminen puolestaan tarjoaa spesifimpiä välineitä esimerkiksi maatalouden edistämiseen. (Voutilainen 2012: 38.) Leader-ryhmät ovat yksi suppean maaseutupolitiikan väline, mutta ne pyrkivät edistämään laajan maaseutupolitiikan toteutumista.

Lisäksi kehittämissuuntaukseen Suomessa liittyy 2000-luvun vaihteessa syntynyt maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä YTR. Maaseutujen kehittäminen nousi yhteistyöryhmän

myötä horisontaalisesti toimivaksi virkamiestyöryhmäksi, joka toimi poikkihallinnollisesti. Maatalouspolitiikka erotettiin selkeämmin maaseudun kehittämisestä. YTR:n aikana hankeperustainen kehittäminen ja maaseutututkimus nousivat osaksi maaseutujen valtakunnallista kehittämistyötä. Vuonna 2016 YTR muuttui maaseutupolitiikan neuvostoksi MANE:ksi, jonka työ painottuu pitkälti YTR:n aiempaan toimintaan. (Henttinen 2009: 112–113, Maa- ja metsätalousministeriö 2016.) YTR:n myötä maaseutupolitiikasta on muodostunut osa valtakunnallista politiikkaa, ja paikkaperustaisesta kehittämisestä on tullut osa maaseutujen kehittämistoimintaa.

Eksogeeninen eli ulkosyntyinen kehitysmalli on kuitenkin tärkeä osa maaseutujen kehitystä. Ulkopuoliset verkostot ovat alueen talouden ja elinvoiman kannalta keskeisiä tekijöitä, jonka vuoksi eksogeenisiä vaikutteita maaseutujen ja alueiden kehittämisessä ei voi sulkea pois. Esimerkiksi kaupunkien vahva vaikutus ja kysyntä maaseuduilla tuotettaville ruoka- ja muille hyödykkeille määrittelee osaltaan maaseutujen kehitystä. Väestö- ja työpaikkakato ovat myös eksogeenisiä rakennetekijöitä, jotka voidaan toisaalta nähdä endogeenisinakin tekijöinä. Paikalliseen kylätoimintaan on tullut eksogeenisiä vaikutteita, kun siitä tuli virallisesti osa maaseutupolitiikkaa ja Suomeen perustettiin Leader-toimintaryhmien verkosto. (Hyyryläinen ym. 2011: 24, 34.) Eksogeeniset tekijät siis vaikuttavat ja kannustavat endogeeniseen kehitykseen maaseuduilla. Globalisaatio ja kasvavien kansainvälisten verkostojen merkitys Suomen kaltaiselle pienelle maalle on tärkeä. Eksogeenisten ja endogeenisten tekijöiden ei tarvitse olla toisiaan poissulkevia, vaikka teoreettisesti mallit eroavatkin toisistaan (ks. taulukko 1.).

Endogeeninen eli sisäsyntyinen kehitysmalli korostaa paikallista kehitystä ja alhaalta ylöspäin -periaatetta. Sen syntyyn on vaikuttanut muun muassa maatalouden modernisaatio, joka johti paikoittain ylituotantoon sekä ympäristön rappeutumiseen. Eksogeenisen kehitysmallin kritiikki johti siis niin kutsutun uuden maaseudun kehittämisen paradigman syntyyn. Woods (2011) määrittelee endogeenisen paradigman kolmen pääkohdan avulla, jotka ovat sisäisten investointien tekeminen tukemalla sisäisten voimavarojen kehitystä. Toinen merkittävä tekijä on alhaalta ylöspäin ohjautuva kehitys, joka määrittää valtion roolin enemminkin kehityksen avustajana kuin johtajana. Viimeiseksi endogeeninen malli edustaa alueellisesti integroitua maaseudun kehittämistä. Se huomioi maatalouden

ja maaseudun kehittämisen erillisinä, toki toisiinsa läheisessä suhteessa olevina politiikan areenoina. Maaseudun kehittäminen ja maaseutupolitiikka sen ympärillä sisältää laajemmin ympäristön, talouden ja sosiaaliset tekijät, jotka määrittävät aluetta. (Woods 2011: 140–141.)

Sisäsyntyisen kehityksen merkittävänä tekijänä on kulttuurin ja alueen suhde. Kulttuuri ilmenee alueen kehityksessä niin sanottuna paikkaperustaisten tekijöiden joukkona, joiden avulla määritellään ja havainnollistetaan kehitystä. Paikallisen 'territoriaalisen' identiteetin rakentaminen ja liittäminen osaksi alueen kehitystä panee liikkeelle paikallisia toimijoita mutta samalla ulkopäin katsottuna se auttaa 'myymään' aluetta poliittisille päättäjille ja muille alueen vaikutusalueella oleville toimijoille. Sosioekonomiset ja kulttuuriset ulottuvuudet ovat saaneet suuremman merkityksen sisäsyntyisen kehittämisen aikakaudella. Sisäsyntyinen aluekehittämisen lähestymistapa pyrkii siten kulttuurisen ja alueellisen identiteetin kautta vahvistamaan ihmisen sidettä alueeseen, paikallisiin innovaatioihin, yrittäjyyteen sekä henkiseen ja aineelliseen pääomaan. (Ray 1999: 259–260.)

Maaseutujen kehittäminen endogeenisen mallin mukaan loi laajemman mahdollisuuksien skaalan maaseudulla yrittämisen ja elämisen näkökulmasta. Painotuksen siirtyminen spesifimpiin ja paikallisia olosuhteita huomioivaan kehittämiseen on mahdollistanut maaseutualueille omanlaisia kehityspolkuja ja innovatiivisemmän otteen. Perinteisen maatalouden lisäksi keskeisiä maaseudun elinkeinoja ja mahdollisuuksia on maisemanhoidossa, luontoarvojen säilyttämisessä, turismissa, luomumaataloudessa, korkealaatuisten hyödykkeiden valmistuksessa ja paikallisten erikoisuuksien hyödyntämisessä tuotteissa. (Van der Ploeg 2000: 394.) Nykyään elinkeinojen tulevaisuus on myös biotalouden ja bioenergian tuotannossa. Samalla maaseutujen ja kaupunkien välille on syntynyt uudenlaisia keskinäisiä suhteita. Esimerkiksi maaseutujen hyvinvointitarjonta voidaan kaupallistaa ja 'myydä' kaupungissa asuville ihmisille.

Woodsin mukaan (2011: 145–148) sisäsyntyisen aluekehittämisen lähestymistavan käyttöönotto on ollut voimakkainta etenkin Euroopassa. Euroopan Unioni otti mallin osaksi maaseudun kehittämispolitiikkaa vuonna 1996. Leader-toimintaryhmät ovat tästä esi-

merkki; ne toimivat paikallisesti alueilla, jotka määritetään paikallisen identiteetin mukaan eikä hallinnollisten rajojen perusteella. Sisäsyntyinen aluekehittäminen korostaa yhteisöllisyyttä ja alhaalta ylöspäin lähtevää kehitystä, jolloin toimiva endogeeninen kehitys vaatii aktiivisia asukkaita kehittämään alueita. Joka tapauksessa kaikilla maaseutualueilla tämä ole mahdollista. Ensinäkin sisäsyntyisen kehittämisen kapasiteetti ja valmiudet alueella on otettava huomioon, vaikka Suomessa alueelliset erot kehittämislle ovat kuitenkin suhteellisen pieniä. Sosiaalisen pääoman merkitys on myös suuri, ja elinvoimaisimmat alueet hyötyvät sisäsyntyisestä mallista eniten. 'Bottom-up' -periaate itsessään aktivoi ihmisiä mutta uhkana on kuitenkin ihmisten välinpitämättömyys ja kiinnostuksen lasku.

Taulukko 1. Eksogeenisen ja endogeenisen kehityksen piirteet (Ward ym. 2005.)

	<i>Eksogeeninen kehitys</i>	<i>Endogeeninen kehitys</i>
<i>Pääperiaate</i>	Mittakaavaedut ja keskittyminen	Paikallisten pääomien (fyysisten, sosiaalisten ja kulttuuristen) avainasema kestävässä kehityksessä
<i>Kehittävä voima</i>	Kaupunkien kasvukeskukset maaseudun kehitystekijänä	Paikkaperustaisuus ja yritteliäisyys
<i>Maaseutualueiden tehtävät</i>	Ruoantuotanto & muu alkutuotanto laajeneville kaupunkialueille	Monipuoliset palvelumallit
<i>Ongelmakohdat</i>	Alhainen tuottavuus ja syrjäisyys	Rajallinen alueellinen & väestöllinen kapasiteetti taloudellisesta näkökulmasta
<i>Kehittämisen painopiste</i>	Maatalouden modernisointi; kannustus työvoiman ja pääoman liikkuvuuteen	Valmiuksien kehittäminen (taidot, instituutiot, infra). Sosiaalisen syrjäytymisen estäminen

2.2. Neoendogeeninen kehittämisnäkökulma

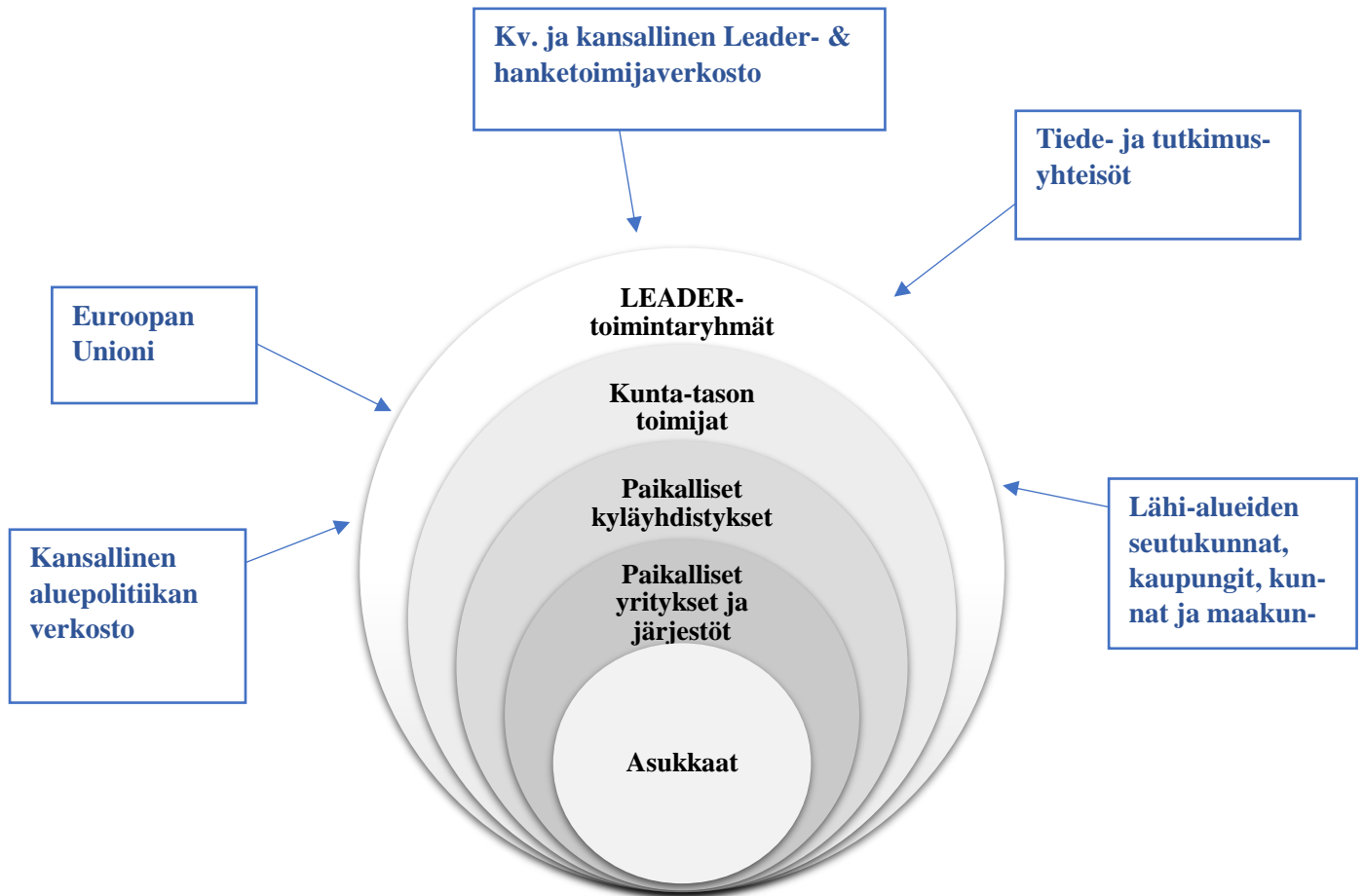
Neoendogeeninen eli uusisäsyntyinen aluekehittämisen lähestymistapa yhdistelee eksogeenisia ja endogeenisiä kehitystekijöitä muodostaen monitasoisen ja verkostomaisen kehittämisparadigman. Lähestymistapa edellyttää maaseutupolitiikan organisoitumista kumppanuuksien kautta paikallisella, alueellisella ja ylikansallisella tasolla. Neoendogeeninen paradigma on pyrkinyt viemään aluekehittämistä monitasoiseen ja keskustelemaan suuntaan. Käsitteellisesti neoendogeeninen lähestymistapa syntyi globalisaation rantautuessa lokaalille eli paikalliselle tasolle. Glokalisatio on paikallisen ja globaalin ilmiöiden sekoittumista selittävä tarvittiin termi, joka määrittelee niiden vuorovaikutusta. (Hyyryläinen ym. 2011.) Neoendogeeninen lähestymistapa toimii monella aluekehittämisen tasolla yhdistellen eri intressejä ja kehityskulkuja paikkaperustaisesta näkökulmasta. Sisä- tai ulkosyntyisten kehityskulkujen painoarvo on sama neoendogeenisessä teoriassa.

Siirryttäessä julkisen vallan ohjauksesta paikallislähtöiseen kehittämiseen, pohdittiin neoendogeenisen paradigman valossa julkishallinnon roolia kehityksen ohjaajana. Shucksmith (2010: 4) määrittelee valtioille osallistavan roolin, ja näkee julkisen vallankäyttäjät mahdollistajina sekä koordinaattoreina entisen johtajan ja kehityksen tarjoajan sijaan. Muutos on sikäli merkittävä, että suhde eri toimijoiden kesken on enemmän kumppanuuksiin perustuvaa ja kumppanuudet tulevat eri sektoreilta. Maaseudun kehittämisessä on pyritty mahdollisimman paikallislähtöiseen toimintatapaan. Esimerkiksi Leader-metodi ilmentää neoendogeenista kehittämismallia toimien paikallisena instituutiona, joka mahdollistaa kehityksen ja aktivoi paikallisia ihmisiä toimimaan yhdessä.

Neoendogeeninen teoria korostaa vuorovaikutuksen, osallistamisen ja eri intressien huomioimista. Hyyryläinen (2011) määrittelee aluekehittämisen tilana, jossa vuorovaikutus, kommunikaatio ja diskurssit kietoutuvat toisiinsa. Hän tarkastelee uusisäsyntyisen paradigman valossa, kuinka vuorovaikutus kylätoimikunnissa olisi mahdollisimman keskustelemaa ja ristiriitoja yhteen sovittavaa. Paikallisten asukkaiden ja toimijoiden välinen sisäsyntyinen vuorovaikutus on tärkeä osa motivoimaan ja vahvistamaan paikallisia siteitä alueella. Kommunikaatiota on yhä kasvavassa määrin myös paikallisen tason

ulkopuolisten toimijoiden kanssa. (Hyyryläinen ym. 2011: 25.) Maaseutujen ja kaupunkien välisen vuorovaikutuksen voi näin ollen katsoa olevan neoendogeenisen teorian valossa merkittävää. Maakuntaudistus tulee osaltaan lisäämään paikallistason ulkopuolista vuorovaikutusta.

Sisä- ja ulkosyntyisten tekijöiden arvottaminen on vaikeaa, sillä neoendogeeninen lähestymistapa pyrkii huomioimaan molemmat tasapuolisesti paikka- ja tapauskohtaisesti. Ward (2005: 5) näkee neoendogeenisen kehityksen perustuvan institutionaalisiin teorioihin. Neoendogeenisen kehityksen avain on rakentaa paikallisia instituutioita, joilla on kapasiteettia aktivoida, osallistaa sekä mahdollistaa sisäisten resurssien käyttöä, ja samalla selvittää alueella vaikuttavien ulkoisten voimien kanssa. Institutionaalista puolta neoendogeenisestä aluekehittämisestä kuvaa paikalliset Leader-toimintaryhmät, jotka ovat itsenäisiä paikallisia toimijoita ja aktivaattoreita. Samalla ryhmät ovat verkostomaisessa yhteistyössä kansallisen maaseutupolitiikan ja aluehallinnon kanssa sekä Euroopan Union vaikutuksen alaisina rahoituksen ja ohjelmakauden kautta. Ulkopuolisten verkostojen merkityksen katsotaan kasvavan koko ajan. Maaseutualueiden kehitys on usein vahvasti sidoksissa lähialueiden suurempiin keskuksiin, ja rahoituksen osalta valtio, EU ja muut globaalit toimijat vaikuttavat alueiden kehitykseen. Alla oleva kuvio 1. hahmottelee Leader-toimintaryhmien paikallisia ja ylipaikallisia verkostoja Suomessa yleisellä tasolla.

Kuvio 1. Leader-ryhmien sisäisten ja ulkoisten sidosryhmien ja verkostojen koostuminen neoendogeenisen teorian valossa.

Ulkoiset vaikutukset näkyvät yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa kehityksessä paikallisella tasolla. Neoendogeenisen teorian kriittinen huomio kohdistuu kontrollin tasapainoon ja siihen, kuinka parantaa paikallisten alueiden kapasiteettia ja toimijoiden osuamista niin, että ulkopuolisista vaikutteista voidaan hyötyä enemmän. (Lowe 2008: 8–9.) Lowe korostaa paikallisten resurssien hyödyntämistä (pääasiassa fyysisten ja sosiaalisten), jotta paikalliset voimavarat säilyvät mahdollisimman hyvin alueella. Toiseksi, paikalliset tarpeet ja valmiudet ovat kehittämisen keskiössä, jolloin aktiivinen osallistuminen paikallisella tasolla on edellytys hyvälle kehitykselle. Kolmanneksi korostuu kokonaisvaltaisen kehityksen merkitys; taloudellisen, sosiaaliskulttuurisen ja fyysisen hyvinvoin-

nin väliset suhteet on otettava huomioon. Ulkopuolisten toimijoiden voimavarojen ja resurssien yhdistäminen paikallisen tason resurssien ja pääomien hyödyntämiseen edellyttää verkostomaista yhteistyötä. Taulukko 2. (s. 26) tiivistää neoendogeenisen teorian piirteitä.

Paikallisiin resursseihin ja osallistumiseen perustuvaan kehitykseen voidaan vaikuttaa kolmelta eri tasolta. Paikallinen taso (*endogenous units*) sisältää kotitaloudet, yksityisyrittäjät, yhteisölliset organisaatiot, tuottajaosuuskunnat ja epäviralliset paikalliset verkostot. Keskitaso määrittää neoendogeeniset yksiköt (*neoendogenous units*), joita ovat alueperustaiset kumppanuudet, Leaderit, yrityspalvelut, paikallishallinto, vapaaehtoisorganisaatiot ynnä muut tahot, jotka toimivat alueellisesti kuitenkin eri paikallistasoilla. Viimeisenä paikalliset ja globaalit toimijat, jotka ovat neoendogeenisia 'portinvartijoita' (*neoendogenous gatekeepers*) eli avainasemassa olevia toimijoita. Näitä ovat muun muassa paikallinen eliitti, aluekehitysvirastot, voittoa tavoittelemattomat organisaatiot, kansalliset- ja kansainväliset yritykset, virastot, yli paikalliset yhdistykset, yliopistot ja tietoyhteisöt. (Lowe 2008: 9.) Eksogeenisten ja endogeenisten tekijöiden ei tarvitse siis olla toisiaan poissulkevia.

Tulevaisuuden tarkastelussa neoendogeeninen lähestymistapa auttaa ymmärtämään erilaisten tulevaisuuteen vaikuttavien tekijöiden koostumista sekä hahmottamaan paikallisia mahdollisuuksia ja uhkia. Maaseutujen kehittämisen trendi on koko ajan itseohjautuvampaa, missä paikallisen tason aktiivisuus korostuu kehityksen avaintekijänä. Paikallisten resurssien, niin sosiaalisten kuin fyysisten, huomioiminen ja ylläpito ovat tärkeitä. Neoendogeeninen kehittämisteoria on suhteellisen uusi maaseutujen kehittämisessä, ja pyrkii paikkamaan puhtaasti sisäsyntyisen kehittämisen aukkoja. Tulevaisuudessa on mahdollista, että ulkosyntyisten tekijöiden vaikutus vahvistuu mutta tämä ei tarkoita puhtaasti eksogeenisen kehittämistavan paluuta maaseutujen kehittämiseen.

Taulukko 2. Neoendogeenisen teorian piirteitä (Gkartzios & Scott 2013: 260).

<i>Neoendogeeninen kehitys</i>	
<i>Pääperiaate</i>	Sosiaalinen ja alueellinen oikeudenmukaisuus, paikallisten tarpeiden tasapainottaminen, kilpailu ylipaikallisen kehityksen, pääoman, resurssien ja vaikutusten kanssa.
<i>Kehittävä voima</i>	Kaupunki-maaseutu & paikallisglobaalien suhteiden edistäminen monivaiheisella, -tasoisella ja kattavalla hallintomenettelyllä.
<i>Maaseutualueiden tehtävät</i>	Maaseutujen elinkeinojen ylläpitäminen samalla huolehtien luonnonvarojen säilymisestä
<i>Ongelmakohdat</i>	Uusliberaalisen sääntelyn purkaminen vs. politiikan välinpitämättömyys sekä sääntelyn puute, ilmastonmuutos, talouskriisit ja eriytyvä maaseutu.
<i>Kehittämisen painopiste</i>	Paikkojen luominen ja yhteisön hyvinvointi, mukautuvat maaseutualueet ja 'säätöpolitiikan' soveltaminen. Selviytyminen syrjäytyvässä maantieteellisessä kehityksessä sekä talouskriisien aiheuttaman liikkuvuuden/liikkumattomuuden kanssa. Vaihtoehtoisten kehittämismahdollisuuksien ymmärtäminen ja hyödyntäminen kriisien tullessa (muutkin kuin uusliberalismin mukaiset).

2.3. Paikkaperustaisuus aluekehittämisessä

Paikkaperustainen aluekehittäminen lähtee liikkeelle paikan ominaispiirteiden kautta. Se yhdistelee globaaleja ylipaikallisia verkostoja, paikallisia toimijoita ja kehitystekijöitä. Paikkaa tai aluetta määrittelee sen fyysiset ominaisuudet ja sosiaaliset ulottuvuudet, jotka spesifioivat paikallisen toiminnan mahdollisuuksia. (Lundgren & Luoto 2017: 208.) Paikkaperustainen kehittäminen tukee paikallisten voimavarojen ja heikkouksien huomioon ottamista. Nykyinen kansallinen ja EU:n aluepolitiikka tukee paikkaperustaista kehitystä muun muassa Leader-toimintaryhmien, rakennerahastojen ja kansallisella tasolla erilaisen kumppanuuksien muodossa. (Luoto 2014: 150.) Paikallisen kehittämisen ulottuvuus alkoi näkyä maaseudun kehittämisessä 1980-luvulta lähtien, kun valtion rooli aluekehityksen johtajana kyseenalaistettiin. Yrittäjyyden kasvu kiihtyi selkeästi 80-luvulla ja samalla maaseudun yhteisöjä kannustettiin oma-aloitteisempaan alueiden kehittämiseen. (Woods 2011: 140.)

Alueiden paikkaperustaista kehitystä ilmenee niin maaseuduilla kuin kaupungeissakin. Kaupungit ja niiden osat ilmentävät omia sosiaalisia ja fyysisiä ominaisuuksia sekä identiteettejä, kuten maaseudun yhteisöt ja kirkonkylät. Tähän perustuu paikkaperustaisuus; otetaan huomioon alueen ominaispiirteet ja tarkastellaan sitä myös muusta kuin hallinnollisesta näkökulmasta. Sosiaalinen pääoma on tärkeä osa paikkaperustaista kehitystä, sillä ideaali paikkaperustainen kehitys lähtee paikallistasolta, ihmisten tarpeista ja halusta kehittää aluetta. Alueen maantieteelliset ja fyysiset ominaisuudet vaikuttavat paljon paikkaperustaisuuteen, kuten kehittämisen painopisteisiin, elinkeinojen harjoittamiseen ja asutuksen sijoittumiseen. Paikkaperustaisen kehittämisen toimintamallin yksi perusajatus on luoda mahdollisuus joustavalle osallistumiselle ja ilmentää alhaalta ylöspäin -periaatetta (bottom-up). Se vastaa globalisaation haasteisiin yhdistämällä paikalliset voimavarat ja hyödyntämällä laajempia alueiden välisiä, kansallisia tai kansainvälisiä verkostoja. (Luoto 2014: 150.)

Paikkaperustainen kehittäminen voidaan määritellä eri tavoilla. Barca (2012: 139) erittelee paikkaperustaisen kehittämisen paikkaneutraalista kehittämisestä, siten että paikkaperustainen lähestymistapa huomio sosiaaliset, kulttuuriset ja institutionaaliset eroavaisuudet. Samalla paikkaperustaisuus korostaa poliittisten päätösten tiedonperustaa; ketkä tietävät milloin tulisi tehdä mitään? Niin sanotusti päättäjäeliitti ei välttämättä osaa tehdä alueen kehitystä edistävää politiikkaa, joten aluekehitystä on syytä tehdä vuorovaikutuksessa paikallisryhmien kanssa. Barca (2009) perustelee paikkaperustaisen kehittämisen olevan myös paras tapa vähentää alueen potentiaalin vajaakäyttöä sekä jatkuvaa sosiaalista syrjäytymistä. Virkkala (2012: 184) nostaa esille, että alueellisen omaehtoisuuden painottaminen aluekehityksessä uhkaa kuitenkin laajassa kuvassa alueiden välisten erojen kasvamista. Näin ollen vahvemmat alueet menestyvät paremmin kuin alueet, joiden resurssit ovat huonot.

Hallinnollisten alueiden uudelleenjako on käynnissä, kun maakuntauudistus on parhailaan asettumassa tulevaan muotoonsa. Paikkaperustaiseen kehittämiseen se vaikuttaa siten, että päätöksenteko siirtyy kauemmaksi ja alueet yhdistävät entistä laajemman kirjon eri alueellisia identiteettejä sekä kotiseutuja. Paikkaperustaisen kehittämisen onnistunut

toteutus alueellisen päätöksenteon siirtyessä kauemmaksi ja hallinnollisten rajojen kasvaessa, on jossain määrin haaste maaseutualueiden kannalta. Luodon (2014: 150–154) mukaan laajat verkostomaiset hallintojärjestelmät saattavat aiheuttaa sen, että paikalliset ominaispiirteet ja vahvuudet voivat kadota samalla kun vastuusuhteet hämärtyvät. Paikallinen päätöksenteko ja kyvykkyys vaikuttaa omiin asioihin lisää halukkuutta osallistua, mutta jos vaikuttaminen koetaan hankalaksi, voi alueelta kumpuava aloitteellisuus laskea. Laaja hallinnollinen kokonaisuus voi siis vaikuttaa haasteellisesti ihmisten sitoutumiseen tai halukkuuteen osallistua alueen kehittämiseen.

Näkökulmana paikkaperustaisuus sopii hyvin tulevaisuuden maaseudun kehityksen pohjalle, sillä se toimii vastavoimana ylikansallisille ja globaaleille kehityskuluille. Paikkaperustainen ajattelutapa luo mahdollisuuden omaehtoiselle kehittämiselle ja paikallisuuden vahvistumiselle. On kuitenkin tärkeää huomioida globaaleja kehityskulkuja ja niiden vaikutuksia paikallisella tasolla. Paikkaperustainen tarkastelu auttaa ymmärtämään alueen vahvuuksia ja heikkouksia, jolloin tulevaisuuden uhkien ja mahdollisuuksien hahmottaminen alueella on helpompaa. (Luoto 2014: 154.)

2.4. Leader-toimintaryhmät paikkaperustaisuuden ilmentäjinä

*LEADER, Liaison Entre Actions du Développement de l'Économie Rural
(‘Maaseudun taloudellisen toiminnan yhdyssiteiden vahvistaminen’)*

LEADER on Euroopan Unionin alainen paikkaperustaisen kehittämisen väline, jota on sovellettu EU:n jäsenmaissa jo yli 20 vuotta. LEADER tuli vuonna 1995 osaksi Suomen maaseutupolitiikkaa EU jäsenyyden sekä kansallisen maaseutupoliittisen valmistelun saattamana. (Hyyryläinen 2007: 20.) Leader-toimintaryhmät suunnittelevat ja toteuttavat vuorovaikutuksessa paikallisten toimijoiden kanssa yhteisiä alueellisia strategioita, kohdistavat voimavaroja ja kannustavat yhteiseen päätöksentekoon. Yleisenä tavoitteena on ollut löytää innovatiivisia toimintatapoja sekä integroida hyväksi havaittuja käytäntöjä osaksi kestävästä maaseutukehittämisestä. (Viinamäki, Hyyryläinen, Vainio & Metsälä 2013: 9).

EU:n alueella on noin 2500 paikallista Leader-toimintaryhmää, joista Suomessa on 54. Ryhmien alueet kattavat Euroopan Unionin jäsenvaltioiden maaseutujen väestöstä noin 54 %, ja Suomessa verkosto on maanlaajuinen. Leader-ryhmät toteuttavat kansallisia ja alueellisia maaseutujen kehittämissuunnitelmia sekä maaseutupolitiikkaa, ja niitä rahoitetaan EU:n maaseuturahastosta (EAFRD). Maaseuturahasto kattaa isoimman osan Suomen EU rahoituksesta kaudella 2014-2020. (ENRD 2018.) Manner-Suomen maaseuturahaston EU rahoituksesta menee Leader-ryhmille noin 6 % koko rahoituksesta, joka on noin 5,7 mrd. € (2014-2020), josta ryhmien osuus on siis noin 300 milj. €. Suomen Leader-ryhmien rahoitus koostuu pääasiassa julkisesta rahoituksesta eli EU:n maaseuturahastosta sekä valtion ja kuntien rahoituksesta. Lisäksi noin 35 % tulee yksityiseltä sektorilta. (YHY-RES-kehittämisyhdistys ry 2014.) Leader-toimintaryhmät liitettiin tälle ohjelmakaudelle osaksi laajempaa yhteisölähtöistä paikallista kehittämistoimintaa (*Community-Led Local Development, CLLD*), joka on monirahoitteinen EU:n konsepti.

Leader-ryhmien päätehtävänä on mahdollistaa paikallisia yritys- ja kehittämishankkeita rahoituksen kautta. Hankkeet tukevat alueen kehitystä yleishyödyllisesti, joko yhteisön tai elinkeinotoiminnan näkökulmasta. Toimintaryhmät neuvovat hanketoiminnassa sekä sen ideoinnissa ja rahoituksen haussa. Ryhmät aktivoivat asukkaita toimimaan yhdessä alueella, ja järjestävät paikallisesti toimintaa sekä verkostoituvat alueellisten toimijoiden kanssa. Leader-ryhmät toteuttavat Manner-Suomen maaseutuohjelmaa paikallisella tasolla, ja kehittävät omia alueitaan niiden tarpeiden ja vahvuuksien mukaisesti. (Leader Suomi 2018.) Ryhmien ja metodin yksi keskeisimmistä kehittämisen välineistä on oman alueen kehittämissuunnitelman tekeminen. Suunnitelma ohjaa rahoituspäätösten tekemistä ja varojen käytön osoittamista. (Viinamäki ym. 2013: 14.)

2.5. LEADER-metodi

Suppean aluepolitiikan yksi väline on Leader-metodi eli toimintaryhmätyö. Suppea aluepolitiikka käsittää aluekehityksen ja elinkeinotoiminnan tukemista heikommin menestyvillä alueilla. Suppeaan aluepolitiikkaan kuuluu siis tietyt, rajatut aluekehittämisen väli-

neet, jotka ovat usein ohjelmaperusteisia, kuten Leader-metodi. Vastaavasti laaja aluepolitiikka pyrkii yhteiskunnalliseen hyötyyn ja tarkoittaa pääasiassa isoja yhteiskunnallisia päätöksiä, joilla on alueellisia vaikutuksia. (Jussila 2012: 15–16.) Hyyryläinen (2007) määrittelee Leader-metodin paikallisen kehittämisen henkisen ja sosiaalisen pääoman hallinnan ja käyttämisen tapana. Sen avulla luodaan ja käytetään tietoa, miten kestävä kehitystä luodaan niukoista voimavaroista. Leader-ryhmien on katsottu edustaneen kokeilullista lähestymistapaa maaseutujen kehittämisessä. Leader-metodin erityispiirteet ovat vahvasti esillä maaseutujen kehittämisen kenttätyössä ja niitä ovat:

- 1) Alueperusteisuus
- 2) Alhaalta ylöspäin -periaate ja avoimuus
- 3) Paikallinen kumppanuus ja kolmikanta
- 4) Monialaisuus
- 5) Innovatiivisuus
- 6) Alueiden välinen ja kansainvälinen yhteistyö
- 7) Verkostoituminen
- 8) Hajautettu hallinto ja rahoitus

(Hyyryläinen 2007: 21–22).

Kokeilullinen lähestymistapa on vakiintunut maaseutujen paikkaperustaisessa kehittämisessä, ja Suomessa voi sanoa metodin erityispiirteineen toimineen hyvin. Suomessa Leader-metodin menestyksekkääseen käyttöönottoon vaikuttaneiksi tekijöiksi on arvioitu neljää asiaa, joista ensimmäinen on onnistuneet ja osaavat toimintaryhmien hallitukset, jotka toimivat kolmikantaperiaatteen mukaisesti. Toiseksi yhdistysten itsenäinen asema on taannut sen, ettei Leader-metodi ole jäänyt vain yhdeksi hallinnon välineeksi. Tosin itsenäinen asema ei ole täydellinen, vaikka ryhmillä on valta päättää omista alueellisista strategioista, niiden toteutuksesta ja hankerahoituksen myöntämisestä. Kolmanneksi valtavirtaistaminen on Suomessa onnistunut hyvin. Se käsittää hyvien käytäntöjen levittämisen laajemmille alueille, mutta myös uusille aloille. Tämä periaate on edistänyt monimuotoisuuden toteutumista, jossa auttoi, että Suomessa hyvää käytäntöä alettiin omaa-

loitteisesti toteuttamaan POMO-ohjelman avulla. Lopuksi jo valmiiksi vahvasta kansalais- ja yhdistystoiminnan traditiosta oli apua metodin onnistuneelle käyttöönotolle. (Konsala 2012: 15–19.)

Metodin ja toimintatavan yksi suurimmista kritiikin kohteista on hankeperustaisuus. Julkisasiirahoitteisuudesta johtuva seuranta ja byrokratia luovat negatiivisen mielikuvan hanke-toiminnasta. Toisaalta byrokratialla ja hankeseurannalla varmistetaan rahoituksen legitimi-teetti ja toiminnan jatkuvuus. Samalla hanketoiminnasta kerätään tietoa, toiminnan arviointi alueittain on helpompaa. Julkishallinnon velvoitteet ja hankkeiden seuranta koetaan paikoittain ELY-keskusten kanssa päällekkäisiksi. (Viinamäki ym. 2013: 43.) Toisaalta nyt jo kolmannen ohjelmakauden lähestyessä loppuaan hanketoiminnan vaatimukset ovat tulleet tutuiksi aktiivisille paikallisille hanketoimijoille. Käytännön tunteminen osaltaan sujuvoittaa toimintaa.

Toimintaryhmien pienet koordinaatioresurssit eli henkilökunnan määrät alueittain on nähty monesti riittämättöminä. Hallinnollisten välttämättömyyksien jälkeen varsinaisen Leader-metodin toteutukseen ja luovaan työhön voi jäädä liian vähän ajallisia resursseja. Rahallisten resurssien niukkuus vaikuttaa oleellisesti tähän, jolloin toimintaryhmät joutuvat etsimään entistä aktiivisemmin uusia rahoituslähteitä. Toiminnan jatkuvuuden kannalta alati niukkenevat julkiset resurssit aiheuttavat oman paineensa toiminnan kehittämiselle. Lopulta tärkein jatkuvuuden kriteeri on se, että Leader-metodin kautta syntyy tulosta. Kokemukset metodin käytöstä Suomessa ovat hyvät, sillä se on osoittautunut toimivaksi ja tehokkaaksi. Suhteellisen pienilläkin resursseilla on saatu hyvää aikaan, muun muassa työpaikkoja, yrityksiä ja vireytyvää toimintaa. (Hyryläinen 2007: 31.)

Leader-metodin tavoitteena on löytää innovatiivisia maaseudun kestäväen kehittämisen tapoja, sekä edistää alueellista kokeilukulttuuria. Leader-metodia voidaan itsessään pitää jonkinlaisena maaseudun kehittämisen innovaation esimerkkinä. (Viinamäki ym. 2013: 9.) Innovaatioita voivat siten olla myös uudet toimintatavat ja ideat, joilla saadaan hyviä tuloksia aikaan. Nykyään innovaatioita luodaan yhä radikaaleimmilla sovellutuksilla ja kokeiluilla. Innovaatiotyö hyödyntää monia näkökulmia, ja kyseenalaistaa vanhoja tapoja toimia verkostoissa ja ekosysteemeissä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018.)

Leader termillä tarkoitetaan siis toimintatapaa sekä yhdistyksiä. Leader-toimintaryhmät edustavat Suomessa hajautettua aluehallintoa, ja ilmentävät paikallista kehittämisen tasoa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2014: 729). Paikkaperustaisuus ilmenee paikalliselta tasolta lähtevänä toimintana, joka huomioi paikalliset olosuhteet, kulttuurin ja fyysiset olosuhteet. Maaseudun vahva omaehtoinen toiminta, yhteisöllisyyden ja kylätoiminnan perinteet tukevat paikkaperustaisen kehittämisen toteutumista, sillä sosiaalinen pääoma on avainasemassa alhaalta ylöspäin tapahtuvassa kehittämisessä. Ilman paikallisten ihmisten aloitteellisuutta, aktiivisuutta ja vuorovaikutusta paikkaperustaisuus ei toteudu kunnolla.

3. TULEVAISUUDENTUTKIMUS MAASEUTUJEN KEHITTÄMISESSÄ

Maaseutujen tulevaisuutta on maalailtu erilaisin visioin. Tulevaisuudenkuvia on kuitenkin leimannut yleisesti alueiden taantuva kehitys ja niiden kohtaamat haasteet. Kaupunkien ja maaseutujen eriytymisen on katsottu kasvavan. Väestönkato ja taloudellinen kehitys sekä palveluiden järjestäminen ovat ensimmäisenä esillä, kun mietitään miltä maaseutujen tulevaisuus näyttää. Kyrönmaata tarkastellessa samat piirteet nousevat esille, mutta alueella on myös paljon potentiaalia kehittyä sekä mahdollisuuksia hyödyntää Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan kehitystä. Tulevaisuuden ennakoitumahdollisuuksien kautta tuo toiveikkaamman kuvan kehittämiseen, kuin uhkiin varautumisen näkökulma. Julkisuudessa maaseutujen tulevaisuutta on katseltu ehkä liikaakin uhkiin varautumisen näkökulmasta, vaikka maaseutualueilla on erilaisia ominaispiirteitä.

Lähtökohtaisesti tulevaisuuden arviointi heijastelee usein ihmisten perustarpeita, menneitä tapahtumia, arvoja ja uskomuksia, minkä takia tulevaisuuden visiointi on aina pohjimmiltaan subjektiivista. (Heikkilä 2013: 119). Monet jo aikaisemmin tehdyt tulevaisuudentutkimukset esimerkiksi 2000-luvun alussa pohtivat samantyyllisiä kysymyksiä maaseutualueiden tulevaisuuteen liittyen. Tärkeiden tulevaisuuden kysymysten sisältö on määritelty nykyään tarkemmin, vaikka samat teemat vaikuttavat yhä taustalla ja käsitteet ovat muuttuneet.

Vuonna 2006 tehdyssä maaseudun tulevaisuuden muutostekijöiden tarkastelussa pohdittiin muutostekijöiden vaikuttavuutta ja epävarmuutta. Tekijöiden tarkastelussa voi huomioida, kuinka globaaleihin kehityskulkuihin sidoksissa olevat tekijät näyttäytyivät epävarmimpina. Esimerkiksi Venäjän vaikutuksia maaseutujen kehitykselle arvioitiin epävarmaksi ja vaikutukseltaan neutraaliksi. Toisaalta jälkikäteen voi arvioida naapurimaan vaikutukset merkittäviksi, sillä kansainvälinen politiikka vaikutti pakotteiden keinoin vahvasti maatalouteen ja sitä kautta maaseutualueisiin. Ympäristötuhot ovat merkitty epävarmuustekijöiltään suuriksi mutta vaikutuksiltaan pieniksi. Käsitteenä ympäristötuho voi olla monenlainen, sillä se voi liittyä ilmastonmuutokseen ja ääri-ilmiöihin vaikkapa metsäpaloina, kuivuutena ja myrskyinä. Nämä tekijät voivat vaikuttaa maaseudun elinkeinoihin pahimmassa tapauksessa paljonkin. (Capful Oy 2006: 12.)

Ilmastonmuutos on ympäristön luonnonolosuhteiden muutokseen suurin syy, joka on väistämättä isompi asia tulevaisuuden kannalta. Sen vaikutuksia on arvioitu paljon, ja Suomessa pahimpien vaikutusten uskotaan olevan lievempiä kuin muualla maailmassa. Ilmastonmuutosten vaikutusten todellista voimaa maaseutualueilla on vaikea arvioida tarkasti. Rajuimmillaan tulvat, hirmumyrkyt, kuivuus ja siitä johtuva nälänhätä tai meren pinnan nouseminen vaikuttavat ilmastopakolaisuuden kasvuun ja globaaleihin kriiseihin, jotka voivat näkyä Suomessakin. Ilmastonmuutoksen myötä huono-osaisuus ja ihmisten välinen eriarvoisuus sosiaalisesti sekä taloudellisesti korostuu. Ihmisten liikkuvuuden enustetaan kasvavan kriisien johdosta, vaikka pakolaisuus ei suoraan kohdistuisikaan Suomeen. (Ulkoministeriö 2018.) Toisaalta vuonna 2015 Suomeenkin hakeutui merkittävä pakolaisaalto, kun Eurooppaan saapui 2014-2015 yli miljoona sotaa ja vainoja pakenevaa henkilöä Syyriasta, Afganistanista ja Irakista. (Eurostat 2016).

Pohjanmaan alueelta voidaan nostaa Närpiön esimerkki maahanmuuttajien onnistuneesta integroimisesta osaksi yhteisöä. Maahanmuuton trendi on kasvava ja Suomeen oleskeluluvan saavat ovat pääsääntöisesti perhe, työ ja opiskelusyistä Suomessa. (Migri 2018). Ilmastonmuutoksen myötä ilmastopakolaisuus on noussut esille, mutta tutkielman aineiston perusteella sitä ei nähdä merkittävänä muutostekijänä Kyrönmaalla. Yleisesti maahanmuuton ei uskota kohdistuvan maaseuduille, vaikka kansallisesti maahanmuutto on nähty yhdeksi maaseudun yrittäjien työvoimapulan ratkaisuksi. Maahanmuuttajien kouluttaminen paikallisesti parantaa heidän integraatiotaan ja työllistymistä. On myös huomattu, että etenkin ammatillisen koulutuksen tarjoaminen maaseutualueilla edistää matalankynnyksen kouluttautumista. Sen kautta voidaan parantaa työnsaantimahdollisuuksia ja nuorten pysymistä maaseudulla. (Enbuska 2018.) Tämän vuoksi maaseutujen koulutustarjonta ja opintomahdollisuudet ovat erittäin tärkeitä.

Ilmastonmuutos on eksogeeninen kehitystekijä, joka näkyy muun muassa maaseuduilla ruoantuotannossa. Vuonna 2008 tehdyssä tulevaisuuden katsauksessa ennakoitiin tulevaisuutta 2030 vuoteen saakka. Silloin nähtiin, että lämpenevä ilmasto mahdollistaa uusien lajikkeiden viljelyä ja pidentää kasvukautta. Toisaalta, ilmasto on entistä vaihtelevampaa, ja ennalta-arvaamattomuus sekä esimerkiksi myrskyt aiheuttavat sadoille haittaa. Kasvisyönnin uskottu lisääntyvän, bioenergian tuotannon kasvavan sekä keinotekoisien ruoan

auttavan pahimpaan nälänhätään. Metsätalouden kestävästä kehitystä kiihdyttää kasvava ilmastonmuutos ja ihmisten on ajateltu työllistyvänkin yhä useammin 'ilmastobisneksessä'. Ennakoitiin, että tulevaisuudessa hiilijalanjälkiä seurataan ja mitataan, ja yrityksille sekä henkilöille asetetaan päästökiintiöitä. Myös maatalouden kannattavuuden on uskottu paranevan nousevien hintojen johdosta. (Nieminen-Sundell 2008.) Näitä teemoja pohdittiin kymmenen vuotta sitten, ja muutosta tähän suuntaan on nähtävissä. Joka tapauksessa ilmastonmuutokseen ja poliittisiin valintoihin liittyvillä asioilla on usein sivuvaikutuksia yhteiskunnallisesti, joten tulevaisuuden ennakointi ei koskaan ole mustavalkoista.

Biotalouden ja kestävästä kehityksen avulla kamppaillaan yhteiskunnallisia haasteita vastaan. Ilmastonmuutos, niukentuvat luonnonvarat ja maaseutujen kehittäminen ovat teeman keskiössä. Biotalous nähdään osana kestävästä talouden kehittymistä ja se on käsitteenä erittäin laaja. Biotalouden ratkaisut nähdään kansantaloudellisesti osa suomalaista vientipotentiaalia. Maaseudun kannalta biotalouteen liittyy oleellisesti maa- ja metsätalous, erityisesti ruoan ja energian tuottamisen osalta. Lähiuotanto ja kuljettamisen minimointi, cleantech-ratkaisut, ravinne- ja energiaomavaraisuus ja kiertotalous ovat muun muassa biotalouden sovellutuksia, joiden avulla voidaan parantaa vaihtotasetta ja minimoida ympäristökuormitusta. (Sitra 2018.) Maaseutujen tulevaisuuden elinkeinojen kehityksen kannalta biotalouden ideointi ja käyttöönotto on tärkeää.

Ruokatrendien osalta lähi- ja luomuruoan nähdään kasvavan. Viime vuosina lähiruoka-piirit ovat kasvaneet ja ruoan elämyksellisyys sekä terveysvaikutteet ovat nousseet kuluttajien suosioon. Lähiruoka on myös biotalouden osa-alue. Lähiruoan ja pienelintarvikeryrittäjyyden kannalta on hyvä huomioda, millainen ruoka mielletään lähiruoksi. Markkinoinnilla ja brändäyksellä on tässä iso merkitys lähiruoan imagoon. Lähtökohtainen ajattelu on, että lähiruoan kysyntä on suurempaa kuin lähiruoan tuotanto. Usein suurimmittakaavan ruoantuottajan imago voi viedä lähiruoan 'maineen'. (Heikkilä 2014: 56). Se voi olla yksi syy, miksi lähiruoan tuotanto nähdään niin sanotusti pienenä 'kivana' elinkeinona, vaikka kasvuhakuisuuttakin tarvittaisiin.

Tulevaisuuden ennakoiminen on kompleksista, ja yhä vahvempi globalisaatio ja verkostojen kasvava merkitys tekevät siitä entistä monisyisempää. Toisaalta, emme voi tietää varmasti, millaisia seurauksia 15 vuoden kuluttua tämän hetkisillä innovaatioilla tai uusilla toimintatavoilla on ollut. Esimerkiksi antibiootit, joita on pidetty ihmelääkkeinä uhkaavatkin maailmaa liikakäytön takia tai talouskasvu ei lisääkään lupailtua tasapuolista kehitystä ja hyvinvointia koko maapallolla. (Levins 2006: 742.) Toisaalta näihin kehityskuluihin ovat vaikuttaneet monet asiat ja tekijät, eikä vähäisimpänä politiikka. Konkreettisten asioiden ja valintojen vaikutuksia on siis vaikea arvioida täydellisesti, mikä pätee tulevaisuuden hahmottamiseen. Maaseutujen kehityksen kannalta epävarmuutta tuovat kansainvälinen politiikka ja EU:n kehitys, mutta myös paikallisen politiikan linjauksilla voi olla suuria vaikutuksia lähitulevaisuuteen. Maakuntaudistus onkin paikkaperustaisesta aluekehittämisestä näkökulmasta yksi suurimpia maaseutujen tulevaisuuden teemoja.

Tulevaisuutta pohdittiin vuoteen 2015 katsovassa skenaariotyössä muun muassa globaalien muutosvoimien valossa. Työssä ennakoitiin lähituotetun ruoan ja kotimaanmatkailun suosion kasvua, jotka ovat vieläkin tulevaisuuden agendalla. Toisaalta kriisiytyvän globaalien kehityksen on ajateltu lisäävän protektionismia, jota on ollut havaittavissa kansainvälisessä politiikassa viime vuosina. (Capful Oy 2006.) Aikaisemmissa maaseutujen tulevaisuudenkuvissa heikkouksina on nähty nuorten mahdollisuuksien ja työpaikkojen puuttuminen. Lisäksi EU-toimet on nähty riittämättöminä ja EU:n kehitys uhkana sekä mahdollisuutena. Luonto, yhteisöllisyys ja maaseudun elinkeinojen erikoistuminen on nähty potentiaalisina kehityskohteina ja teknologian kehityksen on uskottu olevan mahdollisuus alueiden pysymiselle elinvoimaisina. (Salmi 1999.)

Ympäristön ja talouden kannalta katsottuna globaalit kriisit vaikuttavat suoraan Suomeen ja Kyrönmaahan. Kansainvälisen politiikan vaikutukset voivat heijastua esimerkiksi kaupan ja talouden kautta maaseuduille. Euroopan Unionille tulevat vuodet ovat kriittisiä ja kansainvälisen politiikan osalta tulevaisuus on epävarmaa. Brexit astuu voimaan vuonna 2019, vaikka sopimuksella pyritäänkin minimoimaan haittoja muille jäsenvaltioille. Siirtymä aika on vuoteen 2021, jolloin eron tulisi olla lopullisesti hoidettu. Ulkoministeriö on määrittänyt, että Suomelle suurimmat haittavaikutukset liittyvät talouteen ja kauppaan.

Euroopan maaseuturahaston maaseudun kehittämiseen osoitetun summan on ehdotettu olevan noin 78,8 biljoonaa kaudelle 2021-2027. (European Commission 2018.) Se tarkoittaa budjetin laskua nykyiseen kauteen verrattuna. Vielä on epäselvää, kuinka Leader-ryhmien rahoituksen osalta toimitaan, mutta EU:lta saatavien maataloustukien on ennustettu vähentyvän. Uusi pitkän välin talousarvio hyväksytään vuonna 2019. Toisaalta alueiden tasapuolinen kehitys ja maaseutujen tukeminen etenkin Leader-metodin avulla on yksi EU:n onnistuneimmista kehitystoimista.

Tulevaisuudenkuvat noudattavat monia samoja linjoja, kun tällä hetkellä, vaikka uusia haasteita ja mahdollisuuksia on ilmennytkin. Esimerkiksi teknologian kehityksestä puhutaan vain laajemmalla termillä digitalisaatio. Jatkuvaan muutokseen on ehkä jossain määrin jo totuttu, eikä esimerkiksi EU:ta pidetä nykyään niin suurena uhkana kuin ennen. Tosin nykyinen epävarma kehitys Euroopan alueella on nostanut EU:hun kohdistuvaa kritiikkiä aiempaa enemmän esille. Maaseudut ovat hyötäneet paljon EU:sta, vaikka muutostavaraa on ajansaatossa esiintynyt. Tekoäly on noussut digitalisaation seuraava askeleeksi, ja se kehittyy koko ajan. Tekoäly tulee edistämään teknologian käyttöä, muuttamaan yhteiskuntaa sekä vaikuttamaan kaikkien elämään tulevaisuudessa. Suomen agenda on olla tekoälyn edelläkävijä, ja kansalaisille on muun muassa tarjolla ilmainen tekoälyn verkkokurssi, joka on yksi askel kohti tavoitetta. (Helsingin yliopisto 2018.)

Maaseudun trendikkyydestä on puhuttu osana tulevaisuudenkuvia. Tulevaisuudentutkimus, joka käsitteli nuorten tulevaisuuskuvia maaseudusta, totesi maaseudun kiinnostavan nuoria. Tutkimuksessa tarkasteltiin suhtautumista maaseudun tulevaisuuteen ja houkuttelevuuteen, jonka pohjalta todettiin, ettei yleismaailmallinen kaupungistuminen välttämättä tarkoita, etteikö maaseutu kiinnostaisi. Asumisen suhteen kaupunki ei ole kaikkien tulevaisuuden valinta. Nuorten näkökulmasta eri maaseudut nousivat esille elämäntapaan liittyvinä mielenkiintoisina asumisvaihtoehtoina. Toimeentulon näkökulmasta maaseudulla asuminen koettiin vaikeammaksi, ja kaupunkien tarjoamat työllistymismahdollisuudet nostavatkin kaupunkien läheisen maaseudun houkuttelevaksi asuinpaikaksi. Huomiolarvoiseksi tekijäksi nousi, että eri ryhmiä elämäntapojen näkökulmasta katsottuna maa-

seuduilla kiehtovat erilaiset asiat. Monesti maaseudun ja kaupunkien hyvät puolet halutaisiin yhdistää, jonka vuoksi voisi kuvitella kaksoisasumisen suosion kasvavan tulevaisuudessa. (Kuhmonen 2015: 107–108.)

3.1. Maaseutujen paikkaperustainen kehittäminen tulevaisuudessa

Maaseutualueiden kehittäminen on tärkeää ja eri alueiden lähtökohdat ovat oleellista huomioida kehityksessä. Kehitysmahdollisuudet vaihtelevat alueiden ominaispiirteiden mukaan. On kuitenkin huomattavissa erilaisia kehitykseen vaikuttavia tekijöitä kuten sijainti, liikenneyhteydet ja väestönkehitys sekä kaupunkien läheisyys. Maaseutujen kehittäminen tavoittelee yleisesti ottaen kestävästä taloudellisesta kasvusta, parempaa elinympäristöä, alueiden houkuttelevuutta sekä alueiden positiivista vaikutusta kansantalouksiin. (Woods 2011: 131.) Sisäsyntyiset tekijät muovaavat paljon alueen tulevaisuuden mahdollisuuksia ja kehityksen lähtökohtia.

Kehittämiseen ja tulevaisuudenkuviin vaikuttaa alueiden rakenteellinen perintö, joka tulee ottaa huomioon tulevaisuutta tutkiessa. Rakenteellinen perintö näkyy maantieteellisenä hajautumisena. Keskittäminen toimii kaupungeissa mutta maaseudut ovat taloudellisesti hajanaisempia. Moni maaseuduilla tapahtuva toiminta on sitoutunut tiettyyn paikkaan, kuten peltoihin, metsiin tai mineraaleihin sekä luonnonvararikkaisiin alueisiin. Näitä toimintoja ei voi siirtää taloudellisesti ja strategisesti parempiin paikkoihin. Maaseutualueiden talouden sopeutumiskykyä rajoittaa jossain määrin biologisten alojen, kuten karjan ja viljelyn hitaahko evoluutio ja luonnonolojen vaihtelut. Rahallisesti suuret investoinnit sitovat toimintaa esimerkiksi kalliiden rakennuksien kautta, joiden käyttötarkoitukset voivat rajoittua vain muutamiin vaihtoehtoihin. (Kuhmonen & Kuhmonen 2015: 367.)

Toisaalta maaseutujen elinkeinoja tai mahdollisuuksia elinkeinojen harjoittamiseen on muillakin aloilla kuin maataloudessa. Esimerkiksi alueilla on erilaista pienyritystä, joka voi liittyä moneen eri alaan. Palveluyritystä on kasvanut elinkeinoelämän murroksen aikana myös maaseuduilla, ja se on erittäin tärkeä osa maaseutujen vetovoimaisuuden

ja hyvinvoinnin rakentumista. Muuten maaseuduilla voi harjoittaa monia eri töitä etätöiden ja joustotyön merkeissä, ja esimerkiksi näiden ohella teknologia lisää IT-alan työmahdollisuuksia maaseudulla. Matkailu ja maaseutujen hyvinvointipalvelut ovat yleisiä elinkeinoja maaseuduilla.

Maaseutujen kehittäminen on kuitenkin poliittisesti riippuvaista, sillä luonnonvarojen, ruoantuotannon sekä energian tarjontaa säännellään ja tuetaan julkisin varoin. Maaseutukehittämistä koskeva hallinnollinen instituutio ulottuu paikalliselta tasolta EU-tasolle. Osaltaan raskas byrokratia voi kankeuttaa toimintaa, vaikka sen tarkoitus onkin turvata julkisten varojen oikeudenmukainen käyttö. Maaseudun kehittämisessä polkuriippuvuus näkyy selkeästi ”rakenteellisessa perinnössä”, mikä tulevaisuutta kehittävien tahojen kannattaa huomioida. (Kuhmonen & Kuhmonen 2015: 367.)

Leader-ryhmät ovatkin paikkaperustaisina alueen kehittäjinä avainasemassa maaseutualueiden tulevaisuuden kehittämisessä, sillä ryhmillä on tuntemus alueesta. On tärkeää, että ryhmillä on itsenäinen asema maaseutuohjelman toteuttamisessa. Se takaa, etteivät ne ole ainoastaan kansallisen maaseutuhallinnon paikallisia toteuttajia. Neoendogeenisestä näkökulmasta ryhmien toimintaan vaikuttaa monet eri tasot, jolloin juuri sisä- ja ulkosyntyisten vaikutteiden tarkastelu ryhmien sisällä auttaa hahmottamaan tulevaisuutta.

3.2. Leader-toimintaryhmien tulevaisuus 2030

Leader-ryhmien tulevaisuutta pohdittiin kansallisella tasolla Leader2030-tulevaisuustyössä. Työn tarkoituksena on ollut vastata ajan tuomiin haasteisiin ja vaikuttaa tulevaan rahoituskauden toimintaan. Tulevaisuustyö aloitettiin vuonna 2016, ja sen avulla on luotu Suomen Leader-ryhmien visio ja missio tulevalle ohjelmakaudelle, sekä tutkittu maakuntien ja kuntien muuttuvien roolien vaikutusta. (Maaseutuverkosto 2016a.)

Leader-toimintaryhmät nähdään tulevaisuudessa tärkeinä innovaatioiden edistäjinä ja kansalaisten aktivoijina. Leader-ryhmät ovat kansalaisyhteyttä toimijoita, jotka saavat

alueen asukkaita kehittämään ja ideoimaan alueita yhdessä. Kansallisen innovaatiokulttuurin kannalta ryhmien toiminta nähdään hyvänä lisänä perinteisten innovaatio toimijoiden ohelle. Vahva sosiaalinen pääoma ja kansalaislähtöisyys luovat ryhmille mahdollisesti tulevaisuudessa uudenlaisen roolin paikallisdemokratian toteuttajana. Paikallisdemokratian edistäminen kuntien ja maakuntien kanssa yhteistyössä on tulevaisuutta ajatellen erittäin tärkeää, sillä maakuntaudistus ja kuntaliitokset ovat vieneet ja vievät päätöksentekoa kauemmas asukkaista. Leader-ryhmien nähdään toimivan tulevaisuudessa entistä vahvemmin myös kaupungeissa, ja paikallisyhteisöjen uskotaan vahvistuvan koko maassa vuoteen 2030 mennessä. Selvityksessä nähtiin tärkeäksi kokeilukulttuuri, ja ryhmät nostettiin niin sanotuiksi 'kokeilualustoiksi'. Digitalisaatio määritellään läpileikkäväksi teemaksi toiminnassa, eikä vain hankeperusteiseksi kehityskohteeksi. (Business Arena 2016.)

Leader-ryhmien toimintaa määriteltiin rahoittajan, alustan ja toimijan roolien kautta. Roolit painottuvat maantieteellisesti eri alueilla eri tavoin, jonka takia tulevaisuuden Leader-ryhmien erilaiset alueelliset painotukset olivat tarkastelun kohteena. Paikkaperustaisuus näkyy alueellisesti ryhmien rooleissa, ja toimintamallit saavatkin vaihdella eri alueilla. Työn aikana on pohdittu maakuntaudistuksen vaikutuksia ryhmien toiminnalle. Merkittävää toiminnan kannalta on yhteistyön edistäminen maakuntien laajuisissa verkostoissa. Leader-ryhmien on tehtävä itsensä näkyväksi päättäjien keskuudessa, jotta ne saavat todellisen roolin maakuntien ja kuntien päätöksenteon akselilla. Kunnat kuitenkin mielletään vielä ryhmien päätoimiseksi yhteistyökumppaniksi. Maakunnille siirtyy kuntien tehtävistä alueiden ja elinkeinojen kehittäminen, jotka kuuluvat myös Leader-ryhmien toimialueeseen. Kuntien roolit korostuvat lähidemokratian, elinvoiman ja aktivoimisen sekä alueen itsepäättämien palveluiden hallinnoimisessa (ks. kuvio 2.) Ryhmien hanketoiminnan osaaminen voi korostua kunta-Leader yhteistyössä. (Emt.)

Kuvio 2. Valtion hallinnon, aluehallinnon ja paikallishallinnon jako maakuntauudistuksen jälkeen (Valtioneuvosto 2018).

Leader2030 toiminnan kulmakiveksi nimettiin ryhmien toimiminen paikallisina kehittämisalustoina. Ryhmät koordinoivat, auttavat, osallistavat ja mahdollistavat kehitystoimintaa sekä tunnistavat alueen tarpeet kuten tähänkin mennessä. Rahoittajan roolin katsottiin laajenevan kokeilukulttuurin vahvistuessa niin sanotusti riskirahoitteisempaan suuntaan. Leader-ryhmät mahdollistavat kokeiluja elinvoiman parantamiseksi ja alueet toimivat kokeiluympäristönä eri sektoreiden ideoille, joita voidaan onnistuttaessa viedä markkinoille. Tämä on oleellinen osa innovaatiotoiminnan vahvistamista. Edelläkävijän rooliin liittyy teknologian ja digitalisaation teeman läpileikkaavuus. Ryhmien rooli korostuu tulevaisuudessa entistä selkeämmin uusien toimintamallien edistäjinä, kokeilijoina ja levittäjinä. (Business Arena 2016.)

Hanketoimintamallin voidaan katsoa sopivan hyvin kokeilukulttuurin edistäjän rooliin. Leader-ryhmät ovat julkisia toimijoita innovaatioiden edistäjinä ja julkisen puolen heikoudeksi on osoitettu t&k-toiminnan vaikuttavuuden vähäisyys. Sitran (2005) mukaan tutkimus ja kehittämistoiminnan vaikuttavuutta voidaan lisätä kohdentamalla paremmin t&k-toimintaa halutuille aloille. Hanketoiminnan rahoituksen ei tarvitse välttämättä kasvaa, vaan ennemminkin tutkimus- ja kehityssektorin päämäärätietoisemmalla hyödyntämi-

sellä saataisiin nostettua innovaatiotoiminnan tasoa. Leader-ryhmien innovaatiotoiminnan voidaan katsoa jakautuvan niin, että ryhmät pyrkivät edistämään alueen elinkeinoelämän innovaatioita sekä sosiaalisten innovaatioiden luomista. Sosiaalisilla innovaatioilla haetaan rakenteellisia uudistuksia ja innovaatioita, jotka edistävät alueiden elämänlaatua ja yhteiskunnan suorituskykyä (Sitra 2005: 17).

Leader-metodin uskotaan sopivan alueiden kehittämiseen entistä paremmin, sillä kylämäisen asumisen uskotaan vahvistuvan entisestään myös kaupungeissa. Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja asukkaiden osallistaminen alueensa kehittämiseen on metodin perusajatus, joka on koettu kansainvälisesti toimivaksi. Siksi on ajateltu, että se kannattaa ottaa osaksi kaupunkialueiden kehittämistä. Toimintamallin leviäminen vahvistaa Leader-toimintaryhmien näkyvyyttä ja vaikuttavuutta. Myös virtuaalinen maailma uudenlaisen paikallisuuden muotona tulee monimuotoistamaan toimintaa. Tärkeimpänä kulmakivenä tulevaisuudessa nähdään kuitenkin kansalaislähtöisyys, mikä korostuu etenkin suurten hallinnollisten muutosten aikana. (Business Arena 2016.)

Leader-tulevaisuustyössä katsottiin, että ryhmien rooli muuttuu yhä enemmän pop up -osallisuuden tukemisen ja proaktiivisen kehittämisen ympärille. Tulevaisuudessa työn merkitys muuttuu ja pirstaloituu. Ihmiset hakevat työstä intohimoa eikä niinkään vakituisuutta ja pysyvyyttä. Leader-ryhmillä on rooli osallistaa, innostaa ja auttaa ihmisiä työllistymään omalla alueellaan. Sosiaalinen ulottuvuus on erityisen tärkeä Leader-ryhmille, sillä sen toiminta lähtee alueen ihmisistä eli sosiaalisesta pääomasta. Lähtökohtana on yhteistyö asukkaiden ja toimijoiden kanssa sekä alueen tarpeiden ymmärtäminen. Lyhytjänteisyyden uskotaan näkyvän tulevaisuuden hanketyössä, ja se näkyy ihmisten osallistumisessa vain heille merkittäviin tai kiinnostaviin asioihin. Toisaalta hanketyö ja projektituontoisuus nykyisen lyhytjänteisemmän osallistumiskehityksen myötä sopii hyvin aluekehittämiseen. Sen avulla on paremmat mahdollisuudet aktivoida laajempi skaala ihmisiä lyhytaikaisiin projekteihin. (Maaseutuverkosto 2016b.)

Maaseudun kehittämisen tulisi kuitenkin olla pitkäjänteistä ja järjestelmällistä. Lyhytjänteisyys voi siis aiheuttaa haasteita toimintaryhmien tulevaisuudelle. Ihmiset eivät välttämättä halua sitoutua pitkiin projekteihin, joten Leader-ryhmien pop up -tyylinen toiminta

kasvaa varmasti. Aika on yhä arvokkaampaa ihmisille, sillä nyky-yhteiskunnassa on jatkuvasti kiire. Individualismi näkyy vähentyvänä halukkuutena osallistua pitkäkestoisiin projekteihin, ellei niistä hyödytä henkilökohtaisesti. Ihmiset jakautuvat ideologioiden tai arvojen pohjalta ja alueellinen yhteenkuuluvuus ei välttämättä kosketa ihmisiä samalla tavalla kuin ennen.

Ryhmien rahoituksen tulevaisuuteen vaikuttavat hallinnolliset muutokset kansallisella ja EU-tasolla. Tulevaisuuden kannalta on oleellista etsiä uusia rahoituksen muotoja, joita voivat olla joukko- ja riskirahoituksen tyylliset rahoituskeinot. Mikäli rahoitus vähenee, rooli voi muuttua rahoittajasta kehittäjäksi, mikä osaltaan edellyttää toimintamallien uudelleenajattelua. Lisäksi tulevaisuudessa on syytä huomioida omistajuuden muutos, sillä jakamistalouden ja vaihdantatalouden kehitys on vahvistunut koko ajan. Ihmiset ovat tietoisempia valinnoistaan ja kuluttamisesta sekä ympäristöstä. EU-rahoituksen uhkakuva on sen tyrehtyminen mutta toisaalta Leader metodina nähdään yhtenä Euroopan onnistuneimmista kehittämismuodoista. (Maaseutuverkosto 2016b.)

Muita vuoden 2030 toimintaan vaikuttavia tekijöitä olivat biotalouden vallankumous, johon liittyy sininen vallankumous. Jälkimmäinen keskittyy kestävään vesien tilaan ja maatalouden ympäristökuormituksen laskemiseen. Biotalous lisäämiseksi tarvitaan selkeitä strategioita ja poliittisia toimia. (Emt.) Lisäksi maaseudun ja kaupunkien tai lähi-keskusten vuorovaikutus korostuu tulevaisuudessa. Maakuntauudistus tuo kaupunkien ja maaseutujen päättäjät tiiviimmin yhteen, mikä osaltaan tarkoittaa yhteistyön syventymistä. Leader-ryhmillä tulee olemaan oma rooli näiden verkostojen hyödyntämisessä ja yhteistyöhön patistamisessa omilla alueillaan.

Leader2030 työssä mainitaan ryhmien olevan hallinnolliselta rakenteeltaan samanlaisia, mutta hallitusten parempi hyödyntäminen nostettiin esille tärkeänä osana toimintaa. Ryhmät vuonna 2030 ovat proaktiivisia paikalliskehittäjiä, jotka vaativat muutosta paikallistason kehittämiseen ja toimintakulttuuriin. Tulevaisuuden roolia kuvailtiin myös “koh-tauttajan ja törmäyttäjän” termein. Rahoituksen muuttuessa erilaisia toimintamalleja on syytä pohtia. Tämän hetkinen maaseudun kehittämisverkosto koetaan hajanaiseksi, jonka

takia sen tulisi tiivistyä ja selkeytyä. Toisaalta Leader on kokoava toimija, jolta saa tulevaisuudessakin tietopaketteja ja apuja investointeihin sekä maaseutuverkoston hyödyntämiseen. Byrokratian vähentyminen auttaisi saamaan toiminnasta joustavampaa, tosin se vaatisi koko maaseudun tukijärjestelmän muutoksia. Leader2030 organisaationa nähdään pääasiassa samanlaisena toimijana, mutta sen halutaan ottavan vahvempi rooli paikallisen kehityksen edistäjänä ja toimivan maaseutujen kehittämisen edelläkävijänä. (Emt.)

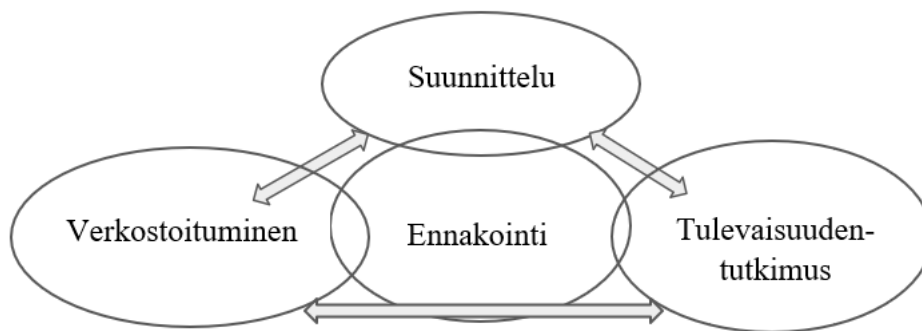
4. TUTKIMUKSEN METODOLOGIA JA METODI

Tutkielman tarkoituksena on ollut kerätä empiiristä, kokemuspohjaista tietoa Kyrönmaasta ja YHYRES-yhdistyksen toiminnasta, jonka vuoksi päädyin tulevaisuudentutkimusmenetelmistä Delfoi-metodiin. Laadullisen tutkimuksen metodologia sopii tämän tutkimuksen pohjaksi, sillä käsittelen tulevaisuuden ilmiöitä, joita ei voida täysin tuntea tai ennustaa. Tämän takia laadullisen tutkimuksen soveltaminen tässä tulevaisuudentutkimuksessa on perusteltua. Lisäksi sen avulla voidaan problematisoida ja kyseenalaistaa itsestäänselvyyksiä ja normaaleina pidettyjä asioita sekä tutkia elämismaailmamme. Sen vuoksi tutkimuksessa keskeiseen rooliin nousevat pääasiassa merkitysyhteydet asioiden mutta myös henkilöiden välillä. (Varto 2005: 17, 33.) Tulevaisuuden ilmiöiden tutkiminen perustuu nykyhetken ja menneen havainnointiin sekä tällä hetkellä käsillä olevaan tietoon. Tulevaisuuden havainnointi on aina lähtökohtaisesti subjektiivista.

Tulevaisuuden tieteellisessä tutkimuksessa on yhtymäkohtia historian tutkimukseen. Ajanjakso on eri mutta yhteistä on, että tarkastelun kohteena olevasta hetkestä pyritään muodostamaan argumentteja ja johtopäätöksiä. Menneen ajan tutkimus pyrkii vastaamaan, mitä tietynä ajankohtana on tapahtunut ja miten se on vaikuttanut kehitykseen. Tulevaisuus taas ennakoii kehitystä pohjautuen menneeseen ja nykyhetkeen. (Kamppinen & Malaska 2002: 98–99.) Vertaamalla tulevaisuudentutkimusmenetelmiä historian tutkimukseen, voidaan todeta niillä olevan paljon yhtäläisyyksiä; monesti pienet ja vaikeasti tulkittavat vihjeet johtavat uudenlaisiin tulkintoihin ja menneen ajan tarkastelussa on myös tukeuduttava epävarmoihin evidensseihin. Historian tunteminen auttaa ymmärtämään syvemmin nykyhetkeä, jolloin myös tulevaisuutta osataan tarkastella tarkemmin.

Tulevaisuudentutkimuksen menetelmässä yksi keskeisimmistä haasteista on löytää sopivan abstraktion taso tai aikajänne valitulle tutkimusaiheelle. On tärkeää asettaa oikea aikajänne tai -jänneteet ennakoinnille, jotta kompleksisia tulevaisuuden ilmiöitä on selkeämpiä tarkastella. (Kuhmonen & Kuhmonen 2015: 367.) Tämän takia valitsin aikajännteen vuoteen 2030 asti. Koen, että esimerkiksi 5 vuotta on suhteellisen lyhyt aika, vaikka muutoksia tapahtuukin. Kuitenkin reilussa kymmenessä vuodessa voidaan nähdä jo selkeämpiä toimintaympäristön muutoksia. Laajempi aikajänne antaa myös enemmän varaa mielikuvitukselle.

Tässä tutkimuksessa tulevaisuutta ennakoidaan kerätyn aineiston avulla. Ennakointi (*eng. foresight*) on asiantuntija- ja tutkimustyössä yleistä, ja sitä käytetään usein tulevaisuudentutkimuksen hallinta -tekniikkana organisaatioiden ja instituutioiden suunnittelun ja päätöksenteon tukijärjestelmänä. (ks. kuvio 3.) Tulevaisuudentutkimus (*eng. futures studies & futures research*) käsittää laajasti niin kvalitatiivisen (*future studies*) ja kvantitatiivisen (*futures research*) tutkimuksen haaran, joka kattaa kaikenlaisen tieteellisen tulevaisuudentutkimuksen alleen. (Malaska 2013: 19.)

Kuvio 3. Ennakoinnin kehys (Euroopan Komissio 2002).

Malaskan mukaan tulevaisuudentutkimus voidaan jakaa kolmeen tutkimusalueeseen. Jokainen tulevaisuudentutkimus yhdistelee näitä kaikkia, kuitenkin painottuen enemmän tai vähemmän johonkin osa-alueeseen; 1. Aihekohtainen tutkimus, joka määrittää tulevaisuutta aihealueittain. 2. Menetelmä tutkimus, joka painottuu siihen, kuinka saada tietoa tulevaisuudesta. 3. Pragmaattinen tutkimus on esimerkiksi päätöksentekoa avustava tutkimus, minkä avulla voidaan määritellä tutkimuksen tarkoitus. (Emt. 19–22.) Tässä tutkimuksessa painotan lähtökohtaisesti pragmaattista tutkimusta mutta myös aihekohtaista tutkimusta. Tutkin, miltä YHYRES-kehittämisyhdistyksen rooli näyttää tulevaisuudessa, minkä avulla yhdistys voi arvioida ja suunnitella tulevaa toimintaansa.

4.1. Delfoi-menetelmä

Delfoi-metodin tausta perustuu Antiikin Kreikan tarinaan, josta se on saanut nimensä 'tulevaisuus keskuksena' pidetyn Delfoi paikan mukaan. Valtakunnan oraakkelit toimivat paikan 'tulevaisuuden ennustajina' ja papit tulkitsivat tulevaisuustietoa Delfoin valtiaalle. Oraakkeleiden työtä voidaan siis pitää oman aikansa ajatuspajana. Varsinaista Delfoi-tutkimusmenetelmää aloitettiin käsitteellisesti käyttämään 1950-luvulla Yhdysvalloissa sotilasteknologian tutkimuksessa. Delfoi-tekniikka on yksi monista asiantuntijoiden kannottojen keruumenetelmistä, missä asiantuntijoita voidaan pitää Antiikin Kreikan tapaan 'oraakkeleina'. Asiantuntijat tarkastelevat kompleksisia ilmiöitä, ja antavat asiantuntemuksensa aiheesta, josta ei ole varmaa tietoa. (Kuusi, Bergman & Salminen 2013: 248.)

Perinteisesti Delfoi-tutkimuksella kerätään tietoa survey-tyylisellä kyselyllä tai paja/komiteatyöskentelyllä. Joka tapauksessa keskeisessä osassa ovat asiantuntijatiedon keräys, strukturoitu kommunikaatio sekä monimutkaisten asioiden käsittely ryhmäkokonaisuutena. (Emt.) Internetin hyödyntäminen Delfoi-tutkimuksessa on yleistynyt ja metodin mukaisen aineiston keräämiselle on tarjolla omia alustoja, kuten eDelphi.org, jota käytin myös tämän tutkimuksen aineistonkeruussa.

Delfoin keskeisimmiksi piirteiksi on perinteisesti liitetty seuraavat kolme tekijää; a) tunnistamattomuus (*anonymity*). Asiantuntijat eivät tiedä toisiaan, esimerkiksi verkkokyselyn vastaajat näkevät toistensa vastaukset mutta vastaukset eivät henkilöidy. Tutkimusenteossa vastaamiskynnystä pyritään alentamaan ja mahdollistamaan asiantuntemuksen jakaminen ilman hierakisia, ihmissuhde tai muita vaikuttavia tekijöitä. b) Toistuvuus (*iteration*) tarkoittaa Delfoi-menetelmässä aineiston keruu kierroksia, joita toteutetaan vähintään kaksi kertaa. Ajatuksena on, että vastaajat voivat vielä tarkastella tutkittavaa asiaa uudelleen ja muokata näkökantojaan. Ensimmäinen kierros toimii niin sanottuna inventaariona, kun taas sitä seuraavat kierrokset vievät aihetta syvemmälle. c) Palaute (*feedback*) on kolmas erityispiirre, joka on aikaisemmin perustunut pitkälti tunnuslukujen (mm. vastausmediaanit) palautteeseen, kuitenkin nykyään asiakommenttien merkitys on

suurempi. Palautekierroksilla tarkoitetaan kaikkia jatkokierroksia, joissa asiantuntijat kommentoivat aiempia tuloksia. (Kuusi ym. 2013: 249.)

Delfoi-menetelmää on perinteisesti pidetty konsensushakuisena ja sen avulla on pyritty yksimielisyyteen asiantuntijapaneelissa. Asiantuntija-arvioiden laadun on oletettu paranevan palautepiirteen johdosta, kun asiantuntija on voinut vaihtaa mielipidettään muiden mukana. Konsensushakuisuus on menetelmän kritisoiduimpia piirteitä, sillä yksimielisyys ei vielä takaa tutkimustulosten paikkansapitävyyttä tulevaisuudessa. (Emt.) Tässä tutkimuksessa tarkoitukseni oli saada muodostettua mahdollisimman monenlaisia näkökulmia tulevaisuuden kehitykselle, jotta sitä voidaan katsella eri perspektiiveistä. Menetelmän avulla pyrin saamaan mahdollisimman monipuolisen ja realistisen kuvan Kyrönmaan alueen maaseudun kehityksestä ja YHYRES-yhdistyksen toiminnasta. Tärkeimmät huomioitavat kohdat menetelmän onnistumisessa ovat:

- Onnistunut asiantuntija joukko, joka edustaa Kyrönmaan alueen toimijoiden verkostoa kattavasti.
- Anonyymiys on tärkeä totuudenmukaisten vastausten ja mielipiteiden saamiseksi, vastaajilla ei ole siis kasvojen menettämisen pelkoa, eivätkä ulkopuoliset seikat vaikuta argumentointiin.
- Mielekkäät kysymysasettelut.
- Strukturoitukeskustelu, jossa argumenttien pätevyyttä arvioidaan; väitteiden ja skenaarioiden toteutuminen, niiden esteet ja edellytykset, tärkeys sekä toivottavuus.
- Kerätyn informaation kokoaminen arvioiden ja kasautuvasti sekä käyttäjäystävällisesti tiedoksi, jota YHYRES-yhdistys pystyy hyödyntämään toiminnan suunnittelussaan.
- Tuotetun aineiston käyttökelpoisuus strategisen päätöksenteon osana.

(Kuusi 2002: 216–217).

Tarkemmin käytän argumentoivaa Delfoi-metodia (*Argument Delfi*), joka on perinteisen Delfoin johdannainen. Variaatiot perinteisestä menetelmästä ovat tarttuneet konsensuksen kritiikkiin, mitä argumentoiva Delfoikin edustaa. Argumentoiva Delfoi on skenaariomenetelmä. Ensimmäinen kierros tehdään tyypillisesti asiantuntijoita haastatteleamalla,

jonka jälkeen vapaamuotoisten aineistojen pohjalta luodaan haastatteluiden näkemyksiä pohjaavia näkökulmia tai teesejä. (Kuusi ym. 2013: 260–206.) Tässä tutkimuksessa ne olivat miniskenaarioita ja muutosajureita. Lopuksi pyrin eri vastauksia yhdistelevään synteesiin. Tavoitteenani on saada tulevaisuudesta ja tutkimusongelmasta mahdollisimman realistinen ja monipuolinen kuva, minkä takia asiantuntijoiden valikointi korostuu menetelmässä. Asiantuntijoiden olisi hyvä täydentää toistensa osaamista ja intressejä. Tavoitteenani ei siis ole tilastollisesti edustava mielipiteiden lukumäärä vaan ongelma-alueiden tärkeimpien näkökohtien arviointi.

4.2. Menetelmäkuvaus

Tutkimuksen aineiston keräys koostui kahdesta osasta. Ensimmäisen kierroksen toteutin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla, jotka tehtiin tammikuussa 2018 kasvokkain haastateltavien kanssa. Haastattelun teemoja olivat Kyrönmaan tila, YHYRES-yhdistyksen toiminta, paikkaperustaisuus sekä tulevaisuuden teemat. Lopuksi pohdittiin yhdistyksen roolia ja toimintaa vuonna 2030. Toinen kierros perustui haastatteluiden pohjalta luotuihin miniskenaarioihin, ja aineistonkeruukierros suoritettiin maaliskuussa 2018. Skenaariokyselyn laadin eDelphi.org verkkosivustolle, joka on erikoistunut metodin mukaiseen aineistonkeruuseen. Verkkosivustolla asiantuntijat saivat kommentoida skenaarioita anonymieinä ja samalla arvioida niiden todennäköisyyttä. Toisen kierroksen miniskenaariot olivat;

1. Trendien aallonharjalla ratsastava maaseutu 2030
2. Pysähtynyt kehitys ja teollistuva maatalous 2030
3. Digitalisaatio maaseudulla vuonna 2030
4. Kaupungit kukoistavat, maaseutu sinnittelee 2030
5. Globaalit muutosvoimat maaseudulla 2030.

Tutkimukseen vastasi kymmenen Kyrönmaan alueen asiantuntijaa. Asiantuntijat pyrittiin valikoimaan YHYRES-yhdistyksen avustuksella siten, että he edustavat alueen eri toimijoita tai kehittämissektoreita, kuten menetelmälle on ominaista. Keskeistä oli, että kaikki

tunsivat Leader-metodin ja yhdistyksen toimintaa sekä omasivat henkilökohtaista kokemusta Kyrönmaalta ja sen kehittämisestä. Haastateltavat valittiin julkisen sektorin toimijoista kuntapuolelta ja kunnallispolitiikasta, yrityssectorilta, maatalousyrittäjyyden puolelta, kyläyhdistysten ja järjestöjen edustajista sekä itse yhdistyksestä. Haastateltavat edustivat eri sukupolvia, ja sain tutkimukseen mukaan kaksi nuorten näkökulmaa edustavaa asiantuntijaa. Haastattelussa haettiin näkemyksiä tutkimusongelmaan eli Kyrönmaan tulevaisuuteen ja YHYRES-yhdistyksen rooliin vuonna 2030.

Aineistonkeruun tarkoituksena oli kerätä laajoja vastauksia teemoihin liittyen. Suurin haaste aineistonkeruussa oli haastateltavien motivointi verkkokyselyyn. Asiantuntijoille on mielekkäämpää vastata, mitä nopeammin toinen kierros saadaan pidettyä. Tulevaisuuden skenaarioiden sanoitus ja asettelu ovat myös tärkeitä, jotta asiantuntijat saadaan aktivoitua vastaamaan väitteisiin. Yksi Delfoin perusteista on anonymiteetti, ja vastaajat saivat kommentoida tulevaisuutta ja yhdistyksen toimintaa vapaasti ilman vastausten henkilöitymistä. Lisäksi verkkoaineisto on kerätty täysin anonyymisti, minkä vuoksi en numeroi lainauksia asiantuntija kohtaisesti.

5. TULEVAISUUSKUVAT 2030

Tässä luvussa tarkastelen tulevaisuusaineistoa, jota keräsin haastatteluiden ja skenaarioiden arvioinnin pohjalta. Ensin tarkastelen Kyrönmaan tulevaisuuden kehityksen lähtökohkia sekä tulevaisuusteemoja Kyrönmaalla vuonna 2030. Seuraavaksi analysoin miniskenaariota, jotka yhdistelevät haastatteluiden pohjalta esille nousseita tulevaisuuskuvia. Lopuksi tulevaisuuden tekijöiden vaikutusta pohditaan YHYRES-yhdistyksen kannalta. Tulevaisuusteemoja voidaan pohtia neoendogeenisestä näkökulmasta sisä- ja ulkosyntyisinä tekijöinä. Karkeasti jaoteltuna katson, että sisäsyntyiset tekijät vaikuttavat kehitykseen usein polkuriippuvaisesti, kun ulkosyntyiset vaikutteet voivat olla yllättävämpiä ja niiden vaikutuksia on vaikeampi arvioida. Eri tulevaisuuksiin vaikuttaviksi teemoiksi valikoitui toiminnallinen ympäristö, hallinnon, elinkeinot ja asumisen, kansainvälisen politiikan ja kehityksen sekä globaalit haasteet. Haastatteluissa käsiteltiin muitakin yhteiskunnallisia trendejä kuten digitalisaatiota ja yhteisöjen kehitystä.

5.1. Kyrönmaan kehityksen lähtökohdat

Aineistossa avattiin Kyrönmaan nykyistä tilaa, joka pohjalta lähdettiin tarkastelemaan tulevaisuutta. Paikkaperustaisesta näkökulmasta katsottaessa Kyrönmaalla kaupunkien ja maaseudun sekoittuminen nähdään toiminnallisen alueen kannalta tärkeäksi. Vähänkyrön kuntaliitos Vaasan kanssa on lisännyt kaupungin vaikutusta Kyrönmaalla, vaikka arjessa liitoksen kerrotaan näkyvän hyvin vähän. Asiantuntijat uskovat asumismaaseudun kehitykseen, joka on olennainen osa maaseutu-kaupunki -teemaa. Toisaalta asiantuntijoiden vastauksista käy ilmi, että kaupunkien kehittämistoimet eivät aina vastaa kuntien ja paikallistoimijoiden odotuksia. Kyrönmaalla elinvoimaisen maaseudun asema nähdään tärkeänä osana lähikaupunkien monimuotoisuutta myös tulevaisuudessa. Alueelta käydään paljon töissä lähikaupungeissa, ja pendelöinti mainitaan yhdeksi suurimmaksi maaseudun ja kaupunkien sulautumisen ilmentymäksi.

”Tulevaisuus asumismaaseutuna, joka on Seinäjoen ja Vaasan vaikutuspiirissä ja maatalousalueena se säilyy.”

”Kaupungit lähellä, tarjoaa työtä ja niihin on kohtuullinen työmatka niille, jotka arvostavat väljempää asumista, luontoa ja ympäristöä.”

Paikkaperustaisuuden kannalta aluetta voidaan tarkastella vahvuuksien, heikkouksien sekä uhkien ja mahdollisuuksien valossa. Neoendogeenisen teorian osalta sisäsyntyisiä tekijöitä ovat karkeasti jaoteltuna alueen vahvuudet ja heikkoudet. Ulkosyntyisiä tekijöitä on vastaavasti mahdollisuudet ja uhat. Ulko- ja sisäsyntyiset tekijät kuitenkin saattavat sekoittua keskenään.

Alueen *vahvuuksia* ovat monipuolinen yrittäjyys, vahva maatalouden perinne sekä kaupunkien läheisyys, joka mahdollistaa alihankintayrittäjyyttä, työllistymistä sekä tiiviimpää maaseutu-kaupunki vuorovaikutusta. Vahva paikallinen tuntemus alueesta ja sen ihmisistä edistää paikallisen verkoston ja Leader-ryhmän toimintaa. Siihen liittyen vahvuuksiksi katsotaan myös kökkähenki ja yhteisöllisyys. Alueen infrastruktuuri ja yhteydet ovat melko hyviä. Elinympäristön rauhallisuus ja luonnon läheisyys nähdään sisäsyntyisiksi vahvuuksiksi. Lisäksi pohjalainen yrittäjähenkisyys koetaan vahvuutena, ja sen uskotaan edistävän mahdollisuuksien hyödyntämistä esimerkiksi biotalouden osalta nyt ja tulevaisuudessa.

”Erikoisuuksia Tervajoen autoklusteri, merkittävä työllistäjä. Toinen alihankinta teollisuus tälle Vaasan metalli ja energiaklusterille. Paljon alihankinta firmoja ja meillä on vahva maatalous.”

”Kökkähenki on vahvaa; voidaan järjestää 1700-luvun markkinat ja sirpistä puimuriin, muita isoja tapahtumia; kolme isoa tapahtumaa 5000 asukkaan kylällä. Ja kylien kehittämistä, nuorisoseura toimintaa ja muuta yhdistystoimintaa niin kyllä se on täällä isossa roolissa.”

”Maa on siinä, ja sillä myös halutaan jotain tehdä. Yrittäjyys toivottavasti ajaa tähän, että sitä myös hyödynnetään sitten biokaasuna tai muuna.”

”Vanha yrittämisen ja historian meininki ja taitoa, kaupunki ja ostajat lähellä, jos haluaa markkinoida alihankintaa. Vahvuus on hyvät kulkuyhteydet.”

Mahdollisuuksia katsotaan löytyvän muun muassa kaupunki-maaseutu -asetelman osalta. Maatalouden ja biotalouden kehitys nähdään mahdollisuutena, mikäli siihen tartutaan. Globaalit ilmiöt kuten ilmastonmuutos, ruokatrendit ja väestön kasvu voivat vaikuttaa

Kyrönmaan kehitykseen muun muassa innovaatioiden, ruoantuotannon ja kestävien toimintamallien osalta. Näin ollen poliittiset rajoitteet sekä ohjaukset voivat mahdollistaa uusia toimintatapoja. Paikallistuntemuksen, historian ja luonnon hyödyntäminen nähdään hyvänä keinona brändäyksessä ja markkinoinnissa. Hyvinvoinnin, maaseudun palveluiden, luonnon arvostuksen sekä matkailun kasvun mahdollisuudet tukevat tosiaan. Digitaalisuus taas mahdollistaa monia asioita sekä luo uusia toimintamalleja ja tehostaa alueen toimintaa. Maakuntauudistus halutaan nähdä enemmän mahdollisuutena kuin uhkana.

”Maatalouteen ilmastonmuutos ja väkiluvun kasvu tarjoaa mahdollisuuksia. Ruoantuotanto toivottavasti tulee vielä arvoonsa, kun heikompaan menty viime aikoina. Bioenergia ja biokaasun tuotanto siinä on mahdollisuuksia. Suomessa liika menossa sähköautoihin, kun biokaasu meidän ilmastolle parempi ja täysin päästötön. Tarjoaa mahdollisuuksia tänne tämän alueen maataloille.”

”Uutta tänne tarvittais. Voisi pulputa näistä paikallisista juurista.”

”Näen kaupunkien ja maaseudun sekoittumisen mahdollisuutena, jos rupeaa jalostaa niin siel on asiakaskunta ja jos tehdään alihankintaa niin siel on ostajakunta.”

”Maisema ympäristö ja matkailu on kokonaan hyödyntämättä, Isossakyrössä on jonkin verran käytännössä. Et täällä kuitenkin jotain sellaisia palveluita mitä kaupungeissa ei voi tai ei oo kannattava tuottaa, niin markkinat olis tosi isot. Mut jotakin sellasta missä hyödynnetään ympäristöä esim. päivätoiminnassa.”

Alueelle kaivataan innovatiivisuutta ja uusia tapoja hyödyntää perinteitä ja historiaa. Kyrönmaan heikkouksina nähdään väestön kehityksen yleinen trendi, vaikka Laihialle muuttaakin asukkaita. Nukkumalähiön leima on jossain määrin heikkous, sillä haluttaisiin, että alue näyttäytyisi myös yrittämisen ja työllistymisen osalta houkuttelevana. Osallistumisen ja aktiivisuuden laskun koetaan vaikuttavan alueeseen heikentävästi. Sosiaalisen pääoman hyödyntäminen on myös paikkaperustaisen näkökulman kannalta yksi tärkeimmistä seikoista. Heikkoutena koetaan nuoremman sukupolven mielenkiinnon lasku maaseudun kehittämistä kohtaan. Toisaalta nuoremman sukupolven kehityksen voidaan katsoa olevan uhka mutta myös mahdollisuus. Kaupunkien politiikka ja vetovoima ovat heikkouksia, vaikka osaltaan ne mahdollistavat Kyrönmaan kehitystä. Suurten yritysten ja työllistäjien uupuminen alueella nähdään heikkoutena, vaikka kaupungit toisaalta paikkaavatkin tarjoamalla työpaikkoja alueen asukkaille.

”Negatiivinen itellisyys, yhteistyötä ei voi tehdä niin paljon kun olisi aihetta, ja verkostoja rakentaa, liikaa itsenäistä yrittämistä.” / ”Pohjalaista kateuttakin ja tavallaan kovapäisiä ihmisiä, pieniä haasteita voi tullakin.”

”Palveluiden heikkeneminen ja kaupunkien uhka vähentää mahdollisuuksia asumiseen ja yrittämiseen.”

”Ominaista et ollaan työvoimareservi, erityisesti Laihialla on liian huono työpaikka omavaraisuus, käydään Vaasassa sairaaloissa, oppilaitoksissa ja sit isot firmat työllistävät. Alueella nukkumalähiön leima.”

”Aktiivinen väki kohtuullisen iäkästä, miten nuorisukupolvi ottaa haasteen vastaan? Olla ettei ole niin vireää, kun nuoremmat sukupolvet tulee. Jos väki vähenee ja vanhenee, miten alue säilyy”

Alueella tunnistetaan paljon vahvuuksia ja mahdollisuuksia, mutta *uhkana* on, että yhteisen alueellisen strategian puute vaikeuttaa alueen potentiaalin hyödyntämistä. Maaseudun kehittämisen osalta jatkuvuuden teema nähdään yleisenä uhkana, sillä hankeperustaisuus ja rahoituksen lopahtaminen nähdään uhkaavan hyvienkin toimintamallien siirtymistä käytäntöön. Rahoituksen ja talouden tiukentuva tilanne uhkaavat myös Kyrönmaan kehitystä. Sosiaalisen pääoman kannalta individualismin vahvistuminen uhkaa myös kehittämistä ja aktiivista toimintaa. Lisäksi uhkana voidaan katsoa, että alueen heikkouksien pelätään lisääntyvän ulkoisten vaikutteiden johdosta. Maaseutujen ja kaupunkien suhde on siten hyvin monisyinen. Verkostomainen toimijoiden välinen yhteistyö nähdään avaintekijäksi, sillä alue on riippuvainen lähikaupunkien kehityksestä.

”Kaupungit mahdollisuus, mutta ne samalla vetää ne kovimmat tekijät ja hyvät ihmiset pois täältä.”

”Vanhempi väki ei voi asua maaseudulla eikä taajamissa, jos ei palveluita; kierre, joka ajaa väkeä suurempiin keskuksiin.” / ”Palveluiden tuotantoa uhkaa kuntien taloustilanne.”

”Uhkia individualismi kasvaa edelleen ja sitä kautta yhteistenasioiden kehittäminen vähenee edelleen.”

”Pitäisi olla yhteisiä tavoitteita ja sitä kautta noita vahvuuksia voisi vielä viedä isomalle. Esimerkiksi yksi on tuon Kyrönjoen parempi hyödyntäminen, siihen tarvits kaikki Kyrönjoen varren ihmiset kökköön mukaan.”

5.2. Tulevaisuuden trendit Kyrönmaalla 2030

Ilmastonmuutoksen ja ruokakriisien nähdään vaikuttavan vuonna 2030 ruoantuotannon kehittymiseen ja kehityksessä nähdään kaksi linjaa; teollistuva kehitys tai pientuotanto. Ruokatrendien uskotaan näkyvän muun muassa kasvavana pienelintarvikeyrityksienä, mikäli luomu- ja lähituotannon ruokatrendit jatkavat suosiotaan. Ruoan kulutukseen liittyen puhtaus, elämyksellisyys ja laatu arvioitiin kasvaviksi trendeiksi. Toisaalta ruoantuotannon eettiset kysymykset ekologisuuden ja kestävän kehityksen osalta uskotaan nousevan esille tulevaisuudessa, ja kasvissyönnin katsotaan yleistyvän. Kuluttajien kuitenkin katsotaan määrävän millaista ruokaa, tuotteita ja palveluja heille tuotetaan vuonna 2030. Globaalisti kasvava ruoan kysyntä edellyttää perusruoantuotannon ja tehotuotannon kasvua. 10–15 vuoden sisällä uskotaan löytyvän uusia innovatiivisia ruoantuotannon tapoja. Ekologisempi kuluttaminen ja ilmastonmuutos vauhdittavat uusien viljelylajien ja ruoantuotannon muotojen sekä teknologian kehittymistä Kyrönmaalla.

”Tulevaisuudessa ruokakulttuurikin muuttuu, et syödään heinäsiirkoja, niin kuin kauan enää kannattaa kauraa viljellä.”

”Paikallinen laadukas puhdas lähellä tuotettu ruoka kantaa.”

”Lihan kysyntä laskee hiljalleen, voi olla et lihan vienti Aasiaan kasvaa paljonkin. Siihen tulee varautua et ruoan kulutuksen metodiikka ja painotukset muuttuu. Mihin se painottuu, onko ne esimerkiksi siirkoja. Ja tulee huomioida, kuinka hyvät mahdollisuudet meillä on erikoistua.”

”Ilmastonmuutos kuitenkin näkyy siinä ajassa nopeasti, kun etenee ja luulis näkyvän sitten myös siinä, et Suomen peltoja tarvitaan ja saatais kunnollinen korvaus tästä raaka-aineesta mitä täällä tuotetaan.”

Tulevaisuuden työnteon ja yritysjäyden osalta asiantuntijat näkevät digitalisaation mahdollisuuksien kasvavan. Tekoälyn ja robotisaation kasvun uskotaan tuovan tehokkuutta työntekoon, mutta sen ei haluttaisi korvaavan ihmistyötä. Jotta työllisyys pysyisi hyvällä tasolla vielä vuonna 2030 tarvitaan alueelle uutta yritystoimintaa. Tulevaisuudessa uskotaan PK-yritysten työllistävän suurimman osan kyrönmaalaisista. Isojen tehtaiden tai yksiköiden sijoittumiseen suhtauduttiin varauksella, vaikka toisaalta uskottiinkin tilaa vaativien elinkeinojen siirtyvän kauemmaksi keskustuista. Globalisaatio ja digitalisaatio ovat jo mahdollistaneet, ettei työ ole paikkasidonnaista ja etätyön nähdään yleistyvän.

”Vahva siirtymä keskustoihin, mut aina jotain elinkeinoja jää, et uskon tällaisiin kaupunkien naapurikuntiin kyllä jäävän työpaikkoja.”

”Tämä on mielenkiintoista, mitä tulevaisuuden kannalta koneoppiminen ja keinoöly tarkoittamaan työnteolle tai minkä tyyppiseksi työtehtävät muuttuvat.”

”Kun infra- ja verkkoyhteydet paranee, niin voisin kuvitella etätyön lisääntyvän, ja pystytään maalla sit elämään väljemmin ja harrastaa omia juttuja ja tehdä työtäkin.”

”Työllistymisen suhteen näitä edellisiä ja muita asioita huomioiden mahikset alueella on hyvät, vaatii sitä innovatiivisuutta ja yrittäjiä, pienyrittäjiä, joilla sit mahdollisuus kasvaakin ja sitä kautta sitten saada niitä työllisyysmahiksia ja elinvoimaa.”

Bio- ja kiertotalous nähdään merkittävinä mahdollisuuksina Kyrönmaalla. Alueella on potentiaalia kehittää biotalouden aloja vuoteen 2030 mennessä, mutta todetaan, että tarvitaan tekoja puheiden sijaan. Omavaraisuuden ja ravinnekierrätyksen kehitystrendien uskotaan kasvavan. Biotalous puupainotteisuuden uskotaan vähentyvän, ja biokaasun nähdään liikuttavan ihmisiä Suomessa yhä enemmän. Kasvavan kiertotalouden ja käytetyn tavaran kierron on nähty vaikuttavan vähittäiskauppaan, ja trendinä sen uskotaan kasvavan. Peltoja kuitenkin tarvitaan ruoankasvattamiseen, joten peltojen riittävyttä energiantuotannon osalta kyseenalaistettiin. Lannoitekierto ja hukkaenergian hyödyntäminen nähdään tärkeänä osana maatalouden tulevaisuutta. Kestävien talous- ja energiaratkaisujen toivotaan tulevan entistä vahvemmin osaksi Kyrönmaata, ja kehitystä siihen suuntaan on jo havaittavissa. Asiantuntijoiden mukaan kestävä kehitys maaseudulla voidaan edistää parhaiten kestävä luonnonvarojen käytön, bioenergian, maatalouden innovaatioiden ja bio- ja kiertotalouden keinoin. Tuotteiden elinkaaren pidentäminen ja kierrättäminen yleistyy entisestään osana yhteisöjen ja yrittäjien toimintaa.

”Bio- ja kiertotalous yhteiskunnan osalta, se onkin ihan äärimmäisen mielenkiintoinen; Laihiolla Fenergi Oy, kerää jätemuovia ja konvertoi sen takaisin öljyksi. Ja muutenkin, siellä on huikeita juttuja tulossa tän jätteen kierrätyksen ja uusiokäytön osalta.”

”Hajautettuun malliin on mahdollisuuksia. Elintarvikepuoli kuuluu myös biotalouteen. Energian tuotanto on myös mahdollisuus, raaka-aine lähteet kuuluvat kuitenkin inventoida. Kyrönmaa on monipuolinen maaseutualue, niin biotalouden puolella ne merkittävät mahdollisuudet lepää.”

”Thanteena et taloudet kierrättäisi enemmän ja käyttäis uusiutuvia luonnonvaroja; energian tuottamiseen ja talon lämmitykseen ja sähkөөn, nämä uusiutuvista luonnonvaroista.”

Yhteisöllisyyden ja yhteisöjen kehitykseen vaikuttavat kasvava digitalisaatio ja sosiaalinen media. Asiantuntijat kokevat somen lisäävän yhteisöllisyyttä, mutta toisaalta sen pelätään vähentävän kasvokkaista kanssakäymistä, ja passivoivan ihmisiä. Kehityksen on yleisesti ottaen nähty menevän individualistiseen suuntaan. Nuorten ruutuajan kasvu nähdään terveydellisenä uhkana tulevaisuudessa. Toisaalta ajatellaan, että sosiaalinen media ja teknologia mahdollistavat uudenlaisen tavan olla vuorovaikutuksessa ja verkostoitua.

”Some yhteisöllisyys on aina voimavara, se toki poistaa vähän kasvokkaista, mut ihmiset on helpompi kertoa jostain, kun ei tarte sanoa kasvotusten.”

”Some tehnyt hyvää yhteisöllisyydelle. Entisajan maalaisyhteiskunta, missä ovet auki ja voi piipahtaa naapurin/tuttujen luona, ei sellasta enää oo ollut 20 vuoteen. Ehkä some alkaa paikata sitten.”

”Some vie nuoria eteenpäin. Iso osa elämää, antaa paineita mut sitoo yhteen. [...] Voi olla yhteydessä muualle, esimerkiks Vaasaan, ja pääsee sitä kautta kaupunkiin. Ei vähennä some yhteisöllisyyttä.”

”Toivoisin et päästäis muutama askel taaksepäin. Oon huolestunut, kun nykynuorten sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu sosiaalisessa mediassa ja nuorten empatiakyky on laskenut. [...] Siihen olis varmaan hyvä luoda yhteiskunnassakin uusia rakenteita. Ihmiset kaippaa sosiaalista kanssakäymistä. Miten yhteiskuntaa rakennetaan ja miten se loisi mahdollisuuksia yhteisöllisyyteen?”

Sosiaalisen pääoman kannalta uhkana nähdään passivoituminen ja aktiivisuuden lasku. Individualismin ja hektisen elämäntyylin nähdään vaikuttavan osallistumiseen negatiivisesti. Toisaalta yhteisöllisyyden koetaan olevan vastavoima individualistiselle kehitykselle. Yhteisöllisyyden kannalta koetaan negatiiviseksi, että 'kuplautuminen', sillä ihmisten välinen ryhmittäminen on kasvanut yhteiskunnallisena trendinä. Se voi verottaa eri ihmisryhmien välistä kanssakäymistä. Maaseuduilla, kuten Kyrönmaalla yhteisöllisyys on kuitenkin vahvaa, mutta sitä uhkaavien kehitystekijöiden huomioiminen on tärkeää. Yhdistykset ja seurat ovat yhteisöllisyyden kehityksen osalta avainasemassa.

”Yhdessä tekemisen mahdollisuus kuhan säilyis. Siihen tarvitaan kokoavia voimia. Jos vähän väkeä ja passiivista, voi tulla unohdettuja ihmisiä.”

”Miten sen somen ja yhteisöllisyyden voisi kanavoida aktiiviseksi tekemiseksi? Teke mistä ja toimintaa on alueella aika paljon, mut tuntuu et yhteisöt ja kerhot ilmoittaa vasta kun syksy tulee. Mahdollisuuksien promoaminen olis eka vaihe ja yhteisöjen hyväksikäyttö siinä, et vedetään mukaan olisi sit se seuraava vaihe.”

Maaseudun vetovoiman arvioidaan menevän aaltoliikkeessä, ja sen toivotaan kasvavan. Maaseudun toimijat ja palveluntarjoajat nähdään isossa roolissa vetovoiman kasvattamisessa. Kulkuyhteyksien kehittyminen on tärkeää vetovoiman kannalta, sillä yhä useamman ihmisen nähdään tekevän liikkuvaa työtä. Maaseutu nähdään trendikkäänä ja turvallisena vaihtoehtona etenkin lapsiperheille. Myös markkinoinnin ja sosiaalisen median asema nostettiin esille maaseutujen imagon luomisessa, sillä niiden koetaan vaikuttavan ihmisten asenteisiin. Toivotaan, että myös kuva maaseudusta ”coolina” asuinpaikkana yleistyisi. Sivukylien kohtalo nähdään laskujohteisena, sillä sinne ei muuteta ja vanhuksat siirtyvät asumaan palveluiden lähetyville. Kaupunkien vaikutusalueen uskotaan kuitenkin tuovan mahdollisuuksia Kyrönmaan asumiskehitykselle tulevaisuudessa. Laajempaa alueellista strategiaa tarvitaan vetovoimaisuuden ja mielenkiintoisten asumisvaihtoehtojen synnyttämiseen.

”Maaseutukeskuksista tulee asumalähiöitä kaupunkiin, ja sivukylillä ei asukkaita enää niin paljon. Et kun huonot liikenneyhteydet ynnä muuta, niin sitä epähoukuttelevimpia ne ovat. Tervajoen keskustajama ja taajamat valtatienvarsi tulee pysymään asuttuna ja vetovoimaisena.”

”Kahta eritrendiä menossa, eli on se vahva ekologisuus [...]se et hyvä asua pienessä asunnossa ja mieluusti niin et omaa matkustusta ei tulis, mut siinä on rinnalla et halutaan se oma pieni puutarha siihen, et voi itse kasvattaa ja tuoda oman hyvinvoinnin ja ruoan lähistöltä. Jos se nostaa vielä päätään ja asumisenmuotoja laajennettais maaseudulla, eli tällä hetkellä on tosi hyvin isot tontit, mut mitä muita mahiksia? Esimerkiks mökkimäisyyttä ja mökkikylää, niin et ne olis vielä radan lähetyillä ja sais junabussiyhteyden. Olis mahdollisuus elää puhtaassa ja raittiin ilman alueella. Sit vois käydä töissä ja palveluita sais hyvin, jos siihen olisi vielä tarvetta.”

”Kyrönmaalla on mahdollisuuksia saada uusia asukkaita, mikäli uudistuksia tehdään. Vaatii kuitenkin erittäin kunnianhimoisia ajatuksia, mutta ellei saada isoja strategioita tehtyä ja onnistumaan niin kyllähän se on tällaista vähenevää aluetta. Omaehtoisesti siellä toimimalla yksin ja tarjoamalla halpoja tontteja, ei se ole se tapa vaan, jos se kytkeytyy laajempaan aluekehittämisen asetelmaan niin alueella on suuri mahdollisuus menestyä.”

Pelkona on, että maakuntauudistus ja mahdolliset kuntaliitokset heikentävät palveluiden tarjontaa paikallisesti. Sote-uudistuksen nähdään toiminnallisesti vastaavan alueen tarpeisiin ja sen halutaan uskoa parantavan palveluita. Lähipalveluiden katoamisen kuitenkin pelätään vaikuttavan negatiivisesti ihmisten hyvinvointiin. Terveyspalveluiden ja päivit-

täistavarakaupan osalta digitalisaatio nähdään mahdollisuutena, mikäli palveluita karsitaan. Maakuntaudistuksen katsotaan muokkaavan paikallisten julkisten palveluiden kenttää, ja kysymykseksi nousi, miten palveluketjuja aiotaan organisoida Kyrönmaan alueella tulevaisuudessa? Mikäli maakuntaudistuksen luomia kehitysmahdollisuuksia ei käytetä ja vaikuteta aktiivisesti päätöksentekoon, seudun elinvoiman uskotaan heikentyvän huomattavasti.

”Millaista elämää on soten jälkeen? Siinä merkittäviä uhkia, ja miten siihen pystyy varautumaan? [...] Et voi mentaali harjoitella, et jos kaikissa kunnissa ei niitä kaikkia palveluita mitä nyt on. En usko, et kun 10 vuotta menee niin nää on samanlaisia kun nyt. ”

”Palveluita pitää vaan tuottaa tehokkaammin. Kunnalliset palvelut siirtyy nettiin, ne on 24/7 saatavilla, mut pitää olla mahdollisuus 80-vuotiaan asioida, ettei tule eri arvoistumista.”

”Onko digitalisaatiosta sitten palveluiden pelastajaksi? Onhan niitä nettilääkäreitä jo, et pienet asiat voidaan todeta. Sit on sellanen terveysbussi, erinomainen palvelu kyllä. Toivottavasti sellaiset sitten vaikuttaa positiivisesti.”

”Jos myönteisesti ajatellaan niin Kyrönmaalla on hyvät valmiudet säilyttää hyvä palveluvarustus, jos toimitaan viisaasti ja nähdään molemmissa maakunnissa sen hyödyllisyys. Jos ei tapahdu niin sitten palvelut heikkenee ja niitä keskitetään ja palvelumatkat pitenee ja vanhat ihmiset joutuu muuttaa sitten keskustoihin, kun ei uskalla siellä kotonaan sitten asua jos palvelu takkuu.”

Kouluverkon supistaminen nähdään todennäköisenä väestön ja nuorten vähentyessä. Alaja- ja yläasteiden kohdalla ollaan luottavaisia, mutta politiikkavalintojen koetaan määräävän, mihin suuntaan palvelut kehittyvät. Palveluiden tuottamisessa katsotaan usein asukas- tai oppilasmääriin, mutta se nähdään vahingollisena maaseutujen kannalta. Koulutus mielletään oleelliseksi tekijäksi myös nuorison sitouttamisessa kotiseudulle, sillä se on yksi alueelta poisvievä tekijä. Toisaalta pohdittiin, miten saadaan nuoret juurtumaan alueelle. Nuoret ovat kansainvälisempiä ja elämyshakuisia, joten maiseman vaihtaminen on heille luonnollista. Se ei ole huono asia, mutta miten heidät saadaan palaamaan takaisin alueelle?

”Lukioiden merkitys näissä kunnissa on iso [...] ja se on myös sen alueen koulutustason ja tulevaisuuden investointiin kannalta tärkeää, että ne lukiot vielä on. Luodaan mahdollisuus siihen, et kun ollaan oltu kouluttautumassa muualla, niin on siitä omasta

paikkakunnasta hyvät mielikuvat ja halutaan muuttaa sinne uusien tietojen ja taitojen kanssa kehittämään sitä kotikuntaa.”

”Nuoret oppii netin kautta opiskelemaan, ja käymään maailmalla ja matkustaa niin ei niillä kynnyistä lähteä pois.”

”Jos iso strategia syntyy ja tämä yhtenäisyys ja yhteinen kehitys, josta Kyrönmaa hyötyy, voi kasvattaa asutusta ja ehkä tarvitaan lisää alakouluja.”

Yksityisautoilun uskotaan olevan vahvaa alueella vielä vuonna 2030. Perinteisen joukko- liikenteen on mukauduttava toimintamalliltaan sillä nykyisellään sen ei uskota lisääntyvän, ellei asutus tiivisty keskusta-alueilla tarpeeksi. Kimppakyydit voisivat olla mahdollisuus tulevaisuudessa mutta niiden toimimiseen suhtaudutaan hieman varauksella. Ekologisemman autoilun kasvuun uskotaan ja sitä toivotaan alueelle. Maaseuduilla tulevaisuuden liikkumista on pohdittu muun muassa Mobility as a Service -mallin kautta. Malli yhdistelee esimerkiksi palveluautojen, kimppakyytien ja mahdollisen julkisen liikenteen muotoja. Maaseuduilla malli vaatisi kuitenkin tasaisempaa kysyntää, koordinoivaa tahoja ja arvojen sekä asenteiden muutosta. (Eckhardt, Aapaoja, Nykänen & Niemi 2017). Tulevaisuudessa toivotaan joustavampaa liikkumista myös maaseutualueille.

”Jos tulevaisuudessa Merikaartoon tulee akkutehdas tai muuta isoa liiketoimintaa, niin liikenneyhteydetkin paranee ja asutusta tulee enemmän.”

”Nuoret kyl ymmärtää, et voi mennä kimppakyydeillä. Usein porukka ajattelee et en mä yksin tätä maailmaa tuhoa. Toivon et sähköautot ja muut yleisty.”

”Pitäisi voida käyttää lähitaksiakin, älytöntä tilaa Vaasasta [...] menee 2h päästä ja menot vähenee, kun ei pääse liikkumaan joustavasti.”

”Perustuu yksityisautoiluun, josta siirrytään pikkuhiljaa biokaasuun/sähköautoihin. Lyhyet välimatkat, joten sähköautotkin voi pelittää. En näe, että julkinen liikenne lisääntyisi. Isot firmat nyt yhteiskyytiä järkkääkin, ehkä mennään yksityiseen palveluun. Varmaan tulee kimppataksia tai vastaavaa ja palveluautot. Sikäli sellainen on tarpeen, mikäli halutaan viettää päiviä kotona vanhaksi saakka, et tämä on Yhyreksenkin haasteita tulevaisuudessa myöskin.”

Kyrönmaan kannalta toimivaa junayhteyttä pidetään ideaalina liikkumismuotona tulevaisuudessa. Nopea ja sujuva junayhteys Vaasa-Seinäjoki välillä nähtäisiin erittäin tärkeänä elinvoiman kannalta. Raideliikennekaavailuun sisältyy Vaasan ja Seinäjoen kaksoiskaupunki asetelma, jonka nähdään nostavan elinvoimaa ja vetovoimaa Kyrönmaalla.

”Kaikilla tasoilla et integroidaan eka raide- ja lentoliikenne. Integraatio lähtis sieltä ja sitä tehdään valtion tasolla, et integroidaan palvelut eli enää ei mennä VR sivuille, vaan katsotaan yhdestä palvelimesta kaikki mahdollisuudet tietyille matkustusväylille. [...] Tuohon kun sais ton rajapinnan, et tulis se yksityisautoilu myöskin mukaan siihen.”

”Olisi mahtavaa, jos saataisiin kiskobussi yhteys Vaasa-Seinäjoki välille, et pääsis bentlaamaan sitä väliä joustavasti. Sehän olisi ideaali. Ja kyllä 2030 asti, liikenneketjut tulee kyllä.”

”Raideliikenne varaan syntyis tällöinen tiividen yhdyskuntien nauha Vaasan ja Seinäjoen välille. Me puhutaan tällaisesta uuden vuosituhannen raittikylästä. Jos tän varaan rakennetaan, saadaan toinen raide vielä tuohon, tulee semmoinen nopea syklinen liikenne siihen. [...] Niin mä näkisin, että jos satsataan tällaiseen mielenkiintoiseen yhdyskuntasuunnitteluun, niin siinä tulee sellaisia mielenkiintoisia asuin ympäristöjä, jotka tarjoavat sitten myöskin kiinnostavia vaihtoehtoja monenlaisille esimerkiksi tietotalan yrityksille. [...] Parhaimmillaan se juna, kun oikein viritettäisiin, vaikka olis pysähdyksiäkin, ajaisi sen välin johonkin jopa 40 minuuttiin.”

5.3. Miniskenaarioiden analysointi

Skenaarioiden todennäköisyyttä arvioitiin asteikolla -3...+3. Todennäköisimpänä skenaariona pidetään digitaalisen maaseudun skenaariota, sillä digitalisaation luomat mahdollisuudet ovat jo osa arkeamme. Toiseksi todennäköisimmäksi arvioidaan trendien aallonharjalla ratsastava maaseutu -skenaario, joka yhdistelee pääasiassa maaseudulla näkyvissä olevia positiivisia trendejä. Epätodennäköisimpinä pidetään selkeästi skenaarioita, joissa ilmenee globaaleja ja ulkosyntyisiä muutosvoimia. Tämän voi katsoa johtuvan siitä, että kyseiset kehitystrendit ovat tuntemattomampia tai vaikeammin hahmotettavissa olevia. Huomioitavaa on, että skenaariot ainoastaan hahmottelevat vaihtoehtoisia kehityskulkuja, joista osaan YHYRES-yhdistyksellä on myös mahdollisuus vaikuttaa.

5.3.1. Trendien aallonharjalla ratsastava maaseutu

Skenaario *'Trendien aallonharjalla ratsastava maaseutu vuonna 2030'* arvioi Kyrönmaan maaseudun tulevaisuutta havaittavissa olevien positiivisten trendien valossa. Alueen asiantuntijoiden mukaan skenaariota pidetään melko todennäköisenä ja toivottavana

(vastauskeskiarvo +1,14). Skenaario heijastelee Kyrönmaalla jo nyt näkyvissä olevia teemoja, jotka voivat viedä kehitystä eri suuntiin. Näitä teemoja ovat kaupunkien ja maaseutujen sekoittuminen, väestön ja asutuksen kehitys, maatalouden ja yrittäjyyden muutos sekä innovaatiotoiminta ja verkostot. Maaseutualueet ovat tässä skenaariossa kehittyneet yhteistyössä kaupunkien kanssa, minkä avulla alueen kehittämiseen on saatu uutta virtaa.

Ruokakulttuurin muutos ja puhtaan ruoan kysyntä ovat kasvattaneet maatalouden kysyntää. Pientarvikeyrittäjyys synnyttää uusia innovatiivisia tuotteita, ja maatalous yrittäjien erikoistuminen on yleistynyt. Tämä polku voi johtaa myös kansainväliseen kasvuun globaalisti kasvan elintarvikkeiden kysynnän takia. Verkostomaisesti toimivat korkeakoulu-rakenteet ovat tuoneet uudenlaista osaamista myös maaseutualueille.

Maatalous on edelleen vahvaa Kyrönmaan alueella ja se uudistuu koko ajan. Maatalous-innovaatiot, uudenlaiset tuotantomuodot ja oheistoiminta ovat lisääntyneet. Esimerkiksi ravinnekierrätys, hukkaenergian hyödynnyks ja muut kierto/biotalous ratkaisut ovat osa arkea monella tilalla. Myös Green Care -toiminta ja alihankinta lisääntyvät maaseutuyrittäjyydessä vuoteen 2030. Työn merkityksellisuuden arvostus ja trendi näkyvät myös maaseudulla

Maaseudulla asumisen ja omavaraisuuden suosio näkyy muuttohalukkuutena maaseudulle. Asumismaaseudun kehitys jatkuu ja jopa kiihtyy. Yhteiskunnan ja yksilöiden vahva pyrkimys omavaraisuuteen ruoantuotannossa näkyy muun muassa kasvavana pienelintarvikeyrittäjyytenä. Maaseudulla nähdään enemmän mahdollisuuksia kuin aikaisempina vuosikymmeninä, sillä globaalien kriisien vaikutukset alkavat näkyä entistä vahvemmin maailmalla sekä Suomessa, ja maaseutu on avainasemassa monen kriisin ratkaisemisessa.

Skenaariossa pohditaan ruokakulttuurin ja kysynnän muutosta sekä sen vaikutusta elintarvikeyrittäjyyteen ja maatalouteen. Uudet ruokatrendit nähdään positiivisina ja kysyntää kasvattavina tekijöinä. Luomun ja puhtaan ruoan arvostus kasvavat. Keskuksien läheisyyden nähdään kasvattavan pienelintarviketuotannon kysyntää ja tilojen suoramyyn-tiä Reko-piirien ja lähiruokatrendin myötä. Globaalien ruokakriisien nähdään edistävän ruoantuotannon kehittymistä Kyrönmaalla ja maaseuduilla. Ruokaa tarvitaan koko ajan enemmän, joten tuotannonvolyymien uskotaan säilyvän.

”Luomu- ja puhdas ruoka ja sen valmistus ovat mielestäni kasvava trendi, jonka perässä muutetaan maaseudulle. Skenaarion toteutuminen on todennäköinen ja toivot-tavasti myös pitkäkestoinen. Pienenä esteenä voi kuitenkin olla uusien sukupolvien mielenkiinnon lopahtaminen pahimmassa tapauksessa, mutta en näe siinä huolenai-hetta. Maaseudun kehitys, verkostoituminen ja trendikkyys ovat nousussa, ja se on mielestäni hieno juttu.”

”Ruokakulttuuri muuttuu, mutta pystytäänkö hyödyntämään uusia mahdollisuuksia, jolloin syntyisi myös uusia työpaikkoja. Toimiiko tutkimus- ja kehittäjäorganisaatioiden yhteistyö ja maaseutuverkostot riittävän laajasti ja tehokkaasti myös maatalouden uudistumista ajatellen?”

”Elintarvikepuolella niitä (pienyrittäjyyden) mahdollisuuksia näyttäis avautuvan.”

”Tietynlaiselle yritystoiminnalle täällä on sijansa. Erityisliikkeiden löydettävä oma rako, pienuuden ekonomia perusteella. Palvelun laatu ja saanti korostuu sekä hinnan oltava kilpailukykyinen. [...] Isonkyrön Kyrö Distillery on hyvä esimerkki sarjaan muuta yrittämistä maaseudulla.”

Asiantuntijat katsovat maatalouden säilyvän Kyrönmaalla, jos sitä vielä harjoitetaan tulevaisuuden Suomessa. Joka tapauksessa vuonna 2030 maatalouden murros on vahvistunut ja tilakoot ovat suurempia, ja näin ollen yhä harvempi saa elannon maataloudesta. Lisäksi nuorten kiinnostus alaa kohtaa on laskenut vuoteen 2030 mennessä, minkä vuoksi tiloille ei löydy enää jatkajia yhtä hyvin. Maatalouden muuttuessa katsotaan syntyvän mahdollisesti uusia innovaatioita, joilla tehostetaan tuotantoa. Tutkimus- ja kehitysyhteistyön syventäminen, verkostojen laajentaminen ja niiden tehokas hyödyntäminen nähdään tärkeänä. Positiivisena asiana kehityksen ja innovaatioiden tulevaisuuden kannalta on, että alueen koulutustaso on nousussa.

”Toivon mukaan on vielä maanviljelystä ja maataloutta.”

”Maatalous ja alihankinta pysyy, olettaisin et pienimuotoista elintarvikejalostusta leviää tänne tila tasolle enempi mitä nyt on.”

”Viljelijät alkaa olee vanhoja, niin lähtekö sitten jotain uutta kokeilee, jos ei oo nuorta hihkuu vieressä.” / ”Nykynuoret ei halua maanviljelijäksi [...] nykyään kun on totuttu et saadaan kaikki niin helposti kaupasta.”

Tukia pidetään maataloutta ulkoisesti ohjaavina tekijöinä, sillä niiden vähentyessä maatalouden uudistuminen on välttämätöntä. Vaihtoehtona on oheistoiminnan kehittäminen, mikäli perinteisestä elinkeinotoiminnasta halutaan pitää kiinni. Näin ollen yksiköissä on muutakin toimintaa alihankintaan, energiantuotantoon ja biotalouteen tai matkailuun liittyen. Hybridiyrittämisen koetaan asiantuntijanäkökulmasta mahdollistavan entistä use-

ampien pientilayrittäjien ympärivuotiset tulot. Työn merkityksellisyyden toivotaan kasvavan, mutta siihen ja Green Care -toiminnan kasvuun suhtaudutaan skeptisemmin. Lähiuotannossa pientilojen suosio ja alueen erikoisuuksien hyödyntäminen nostettiin esille.

”Tulee vielä uusia ruokakriisejä maailmalla, joka todella parantaa suomalaisen ruuan kysyntää ja lisää alan yrittäjyyttä. Kyrönmaalla maatalous keskittyy isompiin yksiköihin, jotka tehokkaasti hakiessaan hyödyntävät innovaatioita. Green care -toiminnan laajaan kasvuun en usko. Nyt näyttää, että ihmisen elinikä rupeaa lyhenemään ja sairaanhoitokuluja aletaan karsimaan suosimalla eutanasiaa.”

”Kun tuotantoyksiköt kasvaa niin niihin tulee omia energialaitoksia, ja yhä enemmän aurinkoenergiaa katoilla, kun sitä kattopinta-alaa on.”

”Maatalouden kannalta luomuviljely on lisääntynyt, mut säästääkö se luonnonvaroja? Maatalous tarjoaa mahdollisuuksia maatalouden ulkopuoliseen toimintaa, esim. tämä Green Care -toiminta. Uskon, et se tulee lisääntyä, kun viljelijät tiukilla, niin se tarjoaa mahiksia, ja sit kans alihankintatoiminta maatiloilla suuremmille firmoille.”

”Tässä skenaariossa on paljon mahdollisesti toteutuvia hyviä asioita, jotka toteutuakseen vaativat kuitenkin muutoksen vastustamisen sijaan sen hyödyntämistä. Toivon, että työn merkityksellisyys tosiaan tajutaan, mutta tällä hetkellä kehitys ei tunnu kulkevan siihen suuntaan, vaan trendinä on helppous”

Uusitutuvan energian nähdään kasvavan, ja etenkin tuuli-, aurinko- ja bioenergia ovat pääsääntöisiä energianlähteitä vuonna 2030. Esimerkiksi polttoaineen valmistus uusituvista luonnonvaroista tai jätteestä yleistyy ja tiloilla on omia energialaitoksia. Hajautetun energiamallin yleistyessä Kyrönmaalla on nähtävissä yhä entistä enemmän mahdollisuuksia bioenergian osalta. Kierrätyksen ja uusiotalouden yleistymisen katsotaan muokkaavan elinkeinotoimintaa ja kuluttamista. Maaseudun suosion kasvu näkyy tulevaisuudessa kaupungin läheisillä alueilla, jonne ihmiset ovat halukkaita muuttamaan. Omavaraisuuden ja ekologisuuden tavoittelun trendit houkuttelevat ihmisiä maaseuduille. Kyrönmaan sijainnin nähdään edesauttavan asumiskehitystä.

”Kaupunkien läheinen maaseutu on asumisen kannalta houkuttava sitä arvostaville, mutta työntöäkin on.”

”Vaikea nähdä, että kaupungistumiselle saataisiin vastavoimaa.”

Skenaarioon vaikuttavia tekijöitä ovat vahvasti alueellinen ja kansallinen politiikka. Kaupunkien ja maaseutujen yhtenäisyys ja vuorovaikutus ovat tärkeitä muun muassa työllis-

syyden ja elinkeinojen kehityksen kannalta tässä skenaariossa. Ilmastopolitiikalla voidaan myös edistää biotalouden mahdollisuuksia. Kaksoiskaupunki strategian toteutuminen ohjaisi kehitystä skenaarion suuntaisesti, mutta se edellyttää, että kahden maakunnan välillä on vahvempi alueellinen strategia vuoteen 2030 mennessä. Rahoituksen turvaaminen edellyttää tulevaisuudessa enemmän yksityisiä varoja, mikäli julkinen rahoitus niukenee EU:n ja kansallisella tasolla.

5.3.2. Pysähtynyt kehitys ja teollistuva maatalous

Negatiiviset kehitystrendit vahvistuvat ja ruoan teollinen massatuotanto yleistyy tässä skenaariossa. Kyseistä skenaariota pidetään jokseenkin todennäköisenä (a=1), mikäli nykyiset trendit jatkuvat. Olennaisesti skenaarion syntyyn on vaikuttanut maaseutujen kehittämisen asetelma alueellisella ja kansallisella tasolla. Tässä skenaariossa on vahvasti esillä markkinavoimat, maahanmuutto, väestön ikääntyminen ja useat nykyisten kehitystrendien ei-toivotut vaikutukset, kuten somen haitat ja ihmisten passiivisuus.

Alueen kehityksessä ei ole tapahtunut juurikaan suurta muutosta ja sen suuntaviivat ovat samat kuin viime vuosikymmenenä. Väestö on hieman vähentynyt, mutta asumismaaseutuna edelleen suhteellisen suosittua aluetta. Vaasan ja Seinäjoen keskuksien kilpailu kehityksestä jatkuu, lisäksi kaksi maakuntaa on aloittaneet toimintansa. Kuntien rooli on muuttunut maakuntauudistuksen johdosta, joten osa päätöksenteosta siirtyy suurempiin yksiköihin.

Maatalous on alueella vahvaa. Tilakoko on suurentunut, ja maatalousyrittäjiä on yhä harvempi alueen asukkaista. Toisaalta keskustelua aiheuttavat monikansalliset maataloutta harjoittavat yritykset, jotka ostavat tiloja ja rakentavat entistäkin suurempia tuotantoyksiköitä. Ne työllistävät pääasiassa maahanmuuttajia. Alueella on joitakin biotalouden ja kiertotalouden yrityksiä. Ikääntyvät yrittäjät ja tilalliset eivät kuitenkaan ole aktiivisia innovoimaan ja kehittämään toimintaa, sillä jatkajaa ei usein ole tiedossa. Moni yrittäjä työllistää vain itsensä, miksi työpaikan saaminen alueelta on hankalaa. Työssäkäynti Vaasaan ja Seinäjoelle pysyy vahvana ja on yleistynyt. Kyrönmaan riippuvaisuus Vaasan ja Seinäjoen kehityksestä on erittäin vahvaa.

Palvelut ovat pitkälti sijoittuneet keskustoihin ja siirtyneet kaupunkiin. Digitalisaatiota hyödynnetään palveluiden tarjonnassa. Niiden hyödyntämistä kuitenkin kartetaan jonkin verran, sillä ikääntyvän väestön pelätään syrjäytyvän ilman perinteisiä palveluja. Digitalisaatio on mennyt jonkin verran eteenpäin, mutta se ei ole radikaalisti muuttanut tai tarjonnut uusia toimintatapoja tai uusien sovellusten ei nähdä toimivan maaseudulla. Passiivisuus ja sosiaalisen elämän siirtyminen internetiin on vaikuttanut yhteisöllisyyden kehittymiseen negatiivisesti.

”Tämä on hyvin todennäköinen kehityskulku, jos nykytrendit jatkuvat myös tulevaisuudessa.”

Kyrönmaa on perinteistä maaseutualuetta mutta samalla kehityssuunta nähdään vahvasti asumismaaseutumaisena vuonna 2030. Kyrönmaa on mahdollisten tulevien kuntaliitosten ja asumiskehityksen johdosta yhä enemmän ’maaseutumainen kaupunginosa’. Kyrönmaan väestökehityksen ennakoidaan tulevaisuudessa pysyvän maltillisena ja hieman laskevan. Nuoriso muuttaa opintojen ja koulutuksen perässä pois ja harva muuttaa takaisin. Kyrönmaan uskotaan kuitenkin vetävän enemmän lapsiperheitä puoleensa hyvien pendelöintimahdollisuuksien johdosta. Kaupunkien vaikutus kehitykseen nähdään tämän skenaarion valossa suureksi etenkin työllisyyden ja palveluiden osalta.

”Maaseutumaisen kaupunginosien kehitys riippuu pitkälti kaupungeista maaseudun kehittäjinä, mutta jos sitä jää odottamaan niin odottelusta tulee pitkä. Pitää olla itse asialla. Nopeat ja toimivat laajakaistayhteydet, riittävät lähipalvelut ja liikenneyhteydet ovat elinvoimaisuuden perusedellytyksiä, jotta väestön väheneminen ei kasvaisi entisestään.”

”Maaseudun työpaikkojen esteellisyys johtuu juuri siitä, kun kaikki isommat palvelut ja yritykset ovat kaupungissa, ja maataloutta harjoittavat eivät ota helpolla uusia työntekijöitä. Tämä vaikeuttaa myös nuorten kesätyömahdollisuuksia.”

Skenaarion kehitykseen liittyy suurten yksiköiden tehokkuushakuisuus sekä poliittiset ja aluekehittämisen linjaukset. Maaseutujen ongelmana ovat valtakunnan politiikan tasolta lähtevä suuruuden tavoittelu tehokkuuden nimissä, joka näkyy palveluiden yhdistämisessä laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Yksiköille ja kunnille asetetaan esimerkiksi asukaslukumääräisiä reunaehtoja tiukentuvan julkistalouden johdosta. Tämä tarkoittaa sivupisteiden sulkemista. Digitalisaation hyödyntäminen on jonkin verran lisääntynyt palveluiden karatessa. Uskotaan, että perinteisiä palveluita käytetään vielä paljon 10–15 vuoden kuluttua.

”Maaseudun ongelmana on ehkä juurikin se, että perinteiset palvelut yhdistetään suuremmiksi ja siirtyvät lähikaupunkeihin. Digitalisaatio näkyy monessa paikassa. Se on hyvä ja suht. helppo asia nuoremmille sukupolville, mutta vanhuksat tarvitsevat yhä edelleen perinteisiä ja helppokäyttöisiä palveluita. Palveluiden siirtyminen kauemmaksi (Vaasa, Seinäjoki) hankaloittaa kyseisten palveluiden saantia välimatkojen vuoksi.”

”Todennäköinen skenaario. 2030 ei enää välttämättä ajatella, että vanhusväestö ei voisi hyödyntää digitaalisia palveluja, vaan ovat samalla lailla käytössä kuin kaupungeissakin.”

Maatilojen koot kasvavat ja maatalouden rakennemuutos on käynnissä, sillä perhetilojen toiminnan kannattavuus on laskenut ja siihen liittyy enemmän riskejä. Maatalouden ja tilojen kannattavuus on tärkeää ostaja- tai jatkajaehdokkaiden löytämiseksi. Tämän hetken perusteella tilanne nähdään kuitenkin huolestuttavaksi asiantuntijoiden mielestä. Tilojen resurssitehokkuus ja ympäristöystävälliset viljelysmenetelmät ovat tärkeitä tulevaisuuden maataloudessa. Skenaariossa maatalouden teollistuminen kasvattaa maahanmuuttajien osuutta maaseudulla, mutta asiantuntijat suhtautuvat tähän skeptisesti. Maatalouden ei uskota teollistuvan niin suuriin mittoihin vuoteen 2030 mennessä, että tuhannet maahanmuuttajat työskentelisivät tiloilla.

”Suomen oloissa perheviljelmä koko on vallitseva jatkossakin, mutta niiden keskikoko kyllä kasvaa. Näin ollen myöskään maahanmuuttajien määrä alueella ei merkittävässä määrin lisääntynyt, koska he suuntaavat mieluummin kaupunkeihin.”

”Maatalouden rakennemuutos on kiihtynyt ja tilakoon kasvun seurauksena perheyrittäjyyden toimintamallissa on omat riskinsä. Onko maatalous riittävän kannattavaa, jotta ostajaehdokkaita löytyisi, kun tilanpidosta luopumisen aika koittaa ja jatkajaa ei ole perhepiirissä. Resurssitehokkuutta pitäisi lisätä ja viljelymenetelmiä kehittää myös ympäristöä ajatellen.”

Maakuntaudistus tulee vaikuttamaan hallinnolliseen rakenteeseen ja kuntien rooleihin. Kyrönmaan yhtenäisyyden ajatellaan olevan pitkälti kunnallispäättäjien käsissä, ja maakuntaudistuksen on myös katsottu heikentävän pienten paikkakuntien päätösvaltaa. Asiantuntijoiden keskuudessa Vaasalla ja Seinäjoella katsotaan olevan iso merkitys kehitykselle.

5.3.3. Digitalisaatio tulevaisuuden maaseudulla

Digitalisaatiosta on tullut sulava osa Kyrönmaan ja maaseutualueiden toimintaa vuonna 2030. Skenaariota pidetään kaikista todennäköisimpänä (a=1,3). Asiantuntijoiden arvioita skenaarion uskottavuudesta lisää, että digitalisaatio on jo nyt suuri osa arkea suomalaisessa yhteiskunnassa ja Kyrönmaalla.

Digitalisaatiota hyödynnetään paljon palveluiden tarjonnassa ja arjessa vuonna 2030. Muun muassa terveyspalveluissa, liikkumisessa ja muutenkin yritystoiminnassa. Maaseudulla yrittäjät tarjoavat palveluita myös verkossa, mikä helpottaa asukkaiden arkea. Esimerkiksi ruokaostoksia voi tehdä verkon kautta sujuvasti. Tämä luo joustavuutta ja uusia keinoja kehittää aluetta.

Palveluiden tarjontaan on tullut uusia muotoja, jotka eivät ole välttämättä paikkasidonnaisia. Kaupunkeihin 'karkaavia' palveluita pyritään korvaamaan teknologian avulla. Myös työn paikkasidonnaisuuden merkityksen vähentyminen näkyy työelämässä yhä enemmän, ja etätöiden trendi kasvaa. Suurin osa vanhuksista osaa hyödyntää hyvin digitaalisia palveluita, mikä ei ole esteenä digitalisaation käyttöönotolle. Sosiaalisia piirejä pidetään yhä enemmän yllä somessa. Kuitenkin aktiivisilla järjestöillä, seuroilla ja tapahtumilla tuodaan ihmisiä yhteen myös kasvokkain. Yhteisöllisyys ei vastoin odotuksia olekaan uhattuna, vaan päinvastoin kasvaa digitalisaation tukemana.

Politiikkavalinnat, jotka perustuivat 2020-luvulta alkaen kiinteän laajakaistan tukemiseen alkavat tuottaa näkyviä tuloksia. Robotisaatio on ottanut askelia eteenpäin ja se auttaa etenkin peruspalveluiden tarjonnassa. Tekoälyn kehitys ja sovellutukset maaseudulla tulevat entisestään tukemaan uuden ja vanhemman teknologian hyödyntämistä. Tämä näkyy myös yritystoiminnan kehittämistä. Teknologian hyödyntäminen on sujuva osa työntekoa vuonna 2030. Kasvava digitalisaatio ja parempi tiedonkulku edistävät kaiken kaikkiaan yhteisöjen toimintaa Kyrönmaalla.

Digitalisaation uskotaan lisääntyvän alueella vuoteen 2030. Vanhemman sukupolven katsotaan myös osaavan käyttää aiempaa paremmin digitaalisia palveluita. Lisääntyvät digitaaliset palvelut kuitenkin huolettavat vanhusväestön osalta, eikä ongelman uskota poistuvan täysin vielä vuoteen 2030 mennessä. Digitaalisten palveluiden uskotaan joka tapauksessa olevan maaseudulla käytössä samalla tavalla kuin kaupungeissakin. Digitalisaation ja palveluiden yhdistämisen nähdään olevan kuitenkin hyvä asia ja helpottavan arkea maaseudulla. Toisaalta se turvaa palveluiden saamista. Digitalisaation avulla haetaan tehokkuutta palveluiden tuotantoon ja samalla korvataan kauemmaksi siirtyneitä palveluita.

”2030 ei enää välttämättä ajatella, että vanhusväestö ei voisi hyödyntää digitaalisia palveluja, vaan ovat samalla lailla käytössä kuin kaupungeissakin.”

”Mielestäni digitalisaatiota pitäisi harjoittaa enemmän myös maaseudulla, koska se on vahva osa kaupungejakin.”

*”Maaseudulla iso kysymys on vanhuksia, jotka eivät osaa käyttää teknologiaa. Suo-
messsa ei ymmärretä, kuinka suuri osa ihmisistä ei pärjää näillä palveluilla. [...] Kyse
aika isosta yhteiskunnallisesta kysymyksestä.”*

Markkinointi- ja asiakaspalveluhenkisyys nähdään yhä tärkeämpänä digitalisaation ansiosta. Kansainvälisyys näkyy vuonna 2030 yhä paremmin Kyrönmaan arjessa. Globaalien verkostojen merkitys on kasvanut kokemusten ja palveluiden vaihdannan sekä viennin osalta. Palveluissa ja hyvinvointialalla kokonaisvaltaisuuden käsite korostuu. Digitalisaatio ja teknologia parantavat palveluiden kilpailukykyä mutta toisaalta se tarkoittaa palveluiden löytymistä verkosta. Kyrönmaalle on muutoksen johdosta syntynyt uusia työpaikkoja ja toimintamalleja. Digitalisaation uskotaan parantaneen mahdollisuuksia koulututtua ja laajentaa kurssitarjontaa. Robotisaation osalta sovellutuksia uskotaan syntyvän helpottamaan arkea. Pidentyvät välimatkat kannustavat etätöihin, ja ekologisuuden kasvu sekä kansallinen politiikka ohjaavat siihen vahvemmin vuonna 2030. Fyysinen liikkuvuus vähenee mutta digitaalinen jatkuva yhteydenpito ja tiedonvälittäminen kasvavat. YHYRES-yhdistyksen katsotaan osaltaan onnistuneen edistämään digitalisaation läpileikkaavuutta toiminnassaan ja Kyrönmaalla vuonna 2030.

”Tarvitaan markkinointi- ja asiakaspalveluhenkisyttä sekä palvelujen tuotteistamista ja osaavaa, kielitaitoista henkilökuntaa/yrittäjiä. Edellyttää yksin yrittämisen sijaan yhteistyötä. Kuinka kehitetään digitaalisia innovaatiota ja synnytetään taitavasti johdettuja palveluja ja kannattavaa yritystoimintaa.”

”Tässä myös aika todennäköisiä trendejä, etätöiden lisääntyminen ja ihmisten suorittaman palvelun korvaaminen digitaalisilla ja uusilla palveluilla.”

”Käsitykset hyvinvoinnista ja alan palveluista muuttuvat niin, että kokonaisvaltaisuus korostuu. Syntyy myös uutta yritystoimintaa ja toimialoja.”

”Robotisaatio sit etenee isoin harppauksin, et en uskalla veikkailla, et olisiko sit jo 2030, joku robotti jo auttamassa. Se on toki edessä ja nämähän helpottaa asumista kotona, mutta se ei korvaa ihmiskontaktia.”

Vanhusväestönkasvu on edellyttänyt senioripalveluiden lisäämistä. Vaikka iäkkäämmän väestön uskotaan osaavan paremmin digitaalisten palveluiden ja laitteiden käyttöä tulevaisuudessa, korostettiin peruspalveluiden tasapuolista saamista. Sosiaalinen media ja verkon kautta tapahtuva vuorovaikutus ovat arkea kaikkialla ja yhteisöt toimivat yhä enemmän verkoissa. Perinteisen yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen pelätään vähentyvän, tai ainakin osa siitä siirtyy verkkoon. Yhteisöllisyyden kasvua pidetään tärkeänä tulevaisuuden kannalta. Lyhytjänteisyyden kasvun koetaan lisäävän pop up -osallistumista ja sen yleistymistä paikallisyhdistysten toiminnassa. Kaiken kaikkiaan digitalisaation

nähdään vapauttavan aikaa ihmisten arjessa, vaikka toisaalta verkko ja sosiaalinen media vie yhä enemmän aikaa monen elämästä.

”Pelkään myös yhteisöllisyyden vähenevän tai ainakin muuttavan muotoaan siten, että yhteisöllisyys lisääntyy virtuaalisesti mutta ei niinkään fyysisesti.”

”Ihmiset ovat valmiita sitoutumaan vain lyhytkestoisiin projekteihin.”

”Positiivista on se, että myös vanhempi sukupolvi on osa digitalisoitumista eivätkä he jää vähemmälle huomiolle.”

Yleisesti ottaen digitalisaatioon suhtaudutaan positiivisesti ja sen nähdään vaikuttavan palveluihin, elinkeinoihin ja yhteisöllisyyteen vielä vahvemmin tulevaisuudessa. Se luo asiantuntijoiden mukaan paljon hyvää, vaikka sen negatiiviset puoletkin nousevat esille. Digitalisaation käänköpuolena koetaan, että suuren osan palveluista saa tulevaisuudessa verkosta. Sosiaalisen kanssakäymisen ja empatiakyvyn lasku huolestuttavat yleisesti. Kuitenkin sosiaalisen median hyötykäyttö kasvaa ja lisää yhteisöllisyyttä sekä elinvoimaa, joten kehityksellä on kaksi puolta. Lisäksi digitalisaation nähdään luovan rajattomasti mahdollisuuksia töiden uudelleenjärjestelyyn, palveluiden tarjontaan, kilpailukykyyn sekä koulutuksen saamiseen. Skenaario on joka tapauksessa toivottava, ja digitalisaatio ja teknologia ovat tärkeässä roolissa uusien innovaatioiden synnyttämisessä.

”Kyllä avaa paljon mahdollisuuksia. Kyrönmaan menestyksen ehtoina on nopeat kiinteet valokuituyhteydet ja se varmuus toiminnasta, koska yrityksetkin tarvitsee niitä ja hyviä käyttöliittymiä.”

”Palveluiden digitalisaatioon mennään satavarmasti, mutta mikä sit on käytännön toteutus. Vuonna 2030 alkaa tulla näitä niin aikuisissakin jo sellasia, jotka ikänsä käyttäny.”

Kuitenkin odottamattomia asioita tapahtuu nopeassa kehityksessä, mihin teknologia osataan vaikuttaa. Kiinteiden ja varmojen verkkoyhteyksien luominen katsotaan tärkeäksi elinvoiman osalta. Nopean reagoinnin ja joustavuuden merkitys korostuu digitaalisen maaseudun skenaariossa, sillä sattumat voivat muuttaa suuntaa merkittävästi.

”Tällä hetkellä tämä näyttää todennäköiseltä. Uskon kuitenkin, että tapahtuu jotakin odottamatonta, jonka seurauksena nykykaavailut eivät ehkä toteudukaan.”

5.3.4. Kaupungit kukoistavat, maaseutu sinnittelee

Maaseutu-kaupunki asetelma, maakuntaudistus, aluepolitiikka sekä rahoituksen kehitys sekä niihin liittyvät uhat ovat vaikuttaneet keskeisesti skenaarion näkökulmaan. Asiantuntijoiden suhtautuminen skenaarioon vaihteli ($a=0,7$), mutta sitä pidetään todennäköisenä, mikäli aluekehittämisen asetelma alueella jatkaa samaa rataa ja kaupungistumisen trendi jatkuu.

Maakuntaudistus valmistui lopulta moninaisten käänteiden jälkeen. Siitä tuli kuitenkin poliittinen kompromissi, joka ei toimi siten kuin toivottiin. Yhteisiä alueellisia strategioita kahden kilpailevan maakunnan välille ei ole syntynyt vuoteen 2030 mennessä. Tämä osaltaan vaikuttaa Kyrönmaan kehittämismahdollisuuksiin. Aluetta pyritään kehittämään kuitenkin yhteistyössä kuntien ja kaupungin kesken. Vaasa vieressä kukoistaa ja kasvaa. Kyrönmaa saa tästä myös osansa asuinmaaseutuna, mutta alueen toimijoiden syvenevät ristiriidat ovat vieneet kehitykseltä terän.

Keskusvetoisessa ja kasvupainotteisessa yhteiskunnassa maaseutualueiden kehitys jääää monesti huomiotta. Aluetta ei huomioida tarpeeksi suurissa alueellisissa strategioissa tai esimerkiksi asuinalueiden kaavoituksessa. Vuonna 2030 maaseudun kehittämisessä on vahva maatalouspainotteinen ote, mikä vie resursseja kylien kehittämisestä. Maakuntaudistus ei ole tuonut alueen kehittämiseen enempää resursseja. Kuntien itsenäisyys ja päätösvalta ovat heikentyneet. Ihmisten passiivisuus laskee alueen kehittämismahdollisuuksia. Lisäksi kasvava individualismi ja ihmisten ryhmittäminen 'omiin piireihin' jakavat ihmisiä myös maaseudulla niin kuin kaupungeissa.

Niukempi julkinen rahoitus on aiheuttanut resurssivajetta paikkaperustaiselle kehittämiselle, mikä näkyy suoraan YHYRES-yhdistyksenkin toiminnassa. Uusia rahoituskanavia ei ole helposti saatavilla. Vähentyvä rahoitus, kansallisen politiikan kasvukeskeinen painotus ja EU:ssa tapahtuvat muutokset ovat todellisia uhkia maaseuduille. Rahoituspainotus vaikuttavat myös laajentuviin Leader-yhdistysten toiminta-alueisiin, ja rahaa on entistä vähemmän asukasta kohden käytettävissä. Kehittämistä kuitenkin tehdään mutta sen katkonaisuus liittyen ohjelmakausiin ja rahoitukseen haittaavat toimintaa. Maaseudun kehitys on jäämässä kaupunkikeskusten kehityksen ulkopuolelle.

Maakuntaudistuksen vaikutukset näkyvät positiivisessa ja negatiivisessa valossa. Rajat koetaan jossain määrin Kyrönmaan yhtenäisen kehityksen esteenä. Kehittämisen dynamiikka on vuonna 2030 erilainen, sillä maakuntien ja lähikaupunkien politiikka vaikuttaa alueella entistä enemmän. Kahden maakunnan toiminnan nähdään vakiintuneen vuoteen 2030 mennessä, mutta arvion tekeminen maakuntien toiminnan muotoutumisesta oli haasteellista. Kilpailutilanne Vaasan ja Seinäjoen välillä on tunnustettu koko alueella, ja siihen ei ole saatu merkittävää muutosta. Skenaarion tiimoilta kysytäänkin: ”Mitä Kyrönmaalla käsitetään 2030?” Alue on historiallisesti ja kulttuurillisesti yhtenäistä aluetta,

vaikka kuntien rooli ja päätöksentekoaasema muuttuvat. Kysymys kuitenkin viittaa Kyrönmaan asemaan myös toiminnallisesti yhtenäisenä alueena kahden kaupungin välissä. Maakuntien nähdään luovan enemmän mahdollisuuksia kaupunkien ja maaseudun yhteistyölle, mikäli asetelma halutaan ja osataan nähdä molempien kannalta hyödyttävänä.

”On toivottavaa, että Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaan voisivat muodostaa yhden maakunnan. Muuten Kyrönmaan asema ja sen merkityksen oivaltaminen jäävät vaille riittävää huomiota.”

”Kyllä se varmaan heikentää alueen yhtenäisyyttä, kun rajoja.”

”Maakuntauudistus jatkuu ja meillä on 2030 maakuntien kokoiset kunnat.”

”Poliittiset kompromissit ja kilpailut kahden maakunnan välillä voidaan ratkaista vain puhumalla sekä tekemällä selkeät ja tasavertaiset päätökset. Kuntien päätösvalta ja itsenäisyys pitää ottaa huomioon, etteivät ne heikenny.”

Maakuntauudistuksessa varojen ja päätösten pelätään menevän liikaa isompien kuntien ja kaupunkien mukaan. Maakuntien tehtäviin kuuluvat aluekehittäminen sekä elinkeinon edistäminen, mikä muuttaa kuntien toimintakenttää. Kuntien päätösvalan ja itsenäisyyden roolista ollaan huolissaan, sillä niiden heikentyminen voi näkyä paikallistason kehittämisessä negatiivisesti. Kyrönmaan yhteiseksi huoleksi nousee asiantuntijanäkökulmasta palveluiden karkaaminen. Rahoituksen taas pohditaan vaikuttavan paljon paikallisen toimintaryhmän tekemiseen. Maakuntauudistuksen ja kaupunkien vaikutuksen vahvistuessa korostetaan kaupunkien roolia maaseutujen kehityksen ja rahoituksen tärkeyden ymmärtämisessä. Maakuntatasolla niukkenevat resurssit johtavat osaoptimointiin. Euroopan Unionin rahoituksen uskotaan laskevan jossain vaiheessa.

”Aluetta ei voi kehittää sokkoammuntana vaan pitää olla selvät tavoitteet ja hyvät kärkihankkeet. Hyvä tietää mitä tahtoo. Sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista puhuttaessa painopiste on ollut terveystalveissa, ehkä sosiaalipalvelutkin pääsevät framille ja yhteisenä huolenaiheena on palvelujen karkaaminen. Paljon puhuttu integraatio on tuskin vielä tuotantokäytössä.”

”Myös kaupunkien monimuotoisuus muuttuu kuntarakenteen muuttuessa. Maaseutu- maiset alueet ovat keskuskaupunkien monipuolisuutta ja erityisesti asuminen vaihtoehtoja lisääviä, kunhan asia vain ymmärretään.”

”EU:sta tuleva rahoitus tosiaan tulee vähenemään.”

Maaseutujen kehittämisessä kuitenkin uskotaan yhteisen köyden vetämiseen ja vahvan yhteisöllisyyden nähdään vähentävän individualistista kehitystä Kyrönmaalla. Muuten elinvoiman kannalta vuonna 2030 pienyrittäjyyden uskotaan kasvavan muun muassa hoiva-, matkailu- ja elintarvikealoilla. Skenaarion mukainen kehitys vie maaseudulla asu- mista huonompaan suuntaan. Asiantuntijanäkökulmasta katsottuna uudenlaisten digitali- saation ja liikkumisen ratkaisujen uskotaan mahdollistavan maalla asumista. YHYRES- yhdistyksen roolin koetaan vahvistuvan, etenkin jos uudistukset syövät maaseutujen ke- hittymistä ja elinvoimaa. Näin ollen ihmisten aktivoiminen nousee entistä tärkeämmäksi.

”Individualismi näkyy kaupungeissa, mutta sen ei mielestäni tarvitse rantautua maa- seudulle. On parempi vetää yhtä köyttä yhteisöllisesti.”

”Tämän hetkinen kaupungistumistrendi ohjaa valitettavasti kehitystä juuri tähän suuntaan. Paljon kehittämisvastuuta jää asukkaille itselleen. Sen kanavoinnissa on YHYRES ry:lle tarjolla merkittävä rooli, varsinkin kuntien merkityksen vähetessä.”

Laaja-alaiselle kehittämiselle rajat aiheuttavat omat haasteensa, ja Kyrönmaan kannalta laajempi alueellinen yhteistyönkuviio nähdään elinvoimaa ja alueen kehitystä vauhditta- vana tekijänä. Jos yhteistyöasetelmaa ei synny, on skenaarion kaltainen kehityssuunta to- dennäköisempää. Ja kunta- ja kaupunkirakenteen muuttuessa kaupunkien tulee huomi- oida maaseutualueita eri tavoin,

”Kaupunkien pitäisi huomioida kehityksessään myös maaseudut ja niiden kehityksen rahoitus.”

Maakuntaudistus on suurimpia kehittämisasetelmaan vaikuttavia tekijöitä lähitulevai- suudessa. Asiantuntijanäkökulmasta toiminnallinen alue ja Etelä-Pohjanmaan ja Pohjan- maan yhteinen maakunta ja Kyrönmaan oma kunta olisivat taanneet Kyrönmaalle erilai- sen asetelman. Kuitenkin hallinnollinen raja kulkee vuonna 2030 Kyrönmaan läpi. Kah- den maakunnan vuorovaikutus ja avoin kommunikaatio ovat avainasemassa kehityksen ja tasavertaisten ratkaisujen löytämisen kannalta. Maakunnat nähdään kuntamaisina vuonna 2030, mutta kuntien päätösvaltaa ja itsenäisyyden huomioimista perään kuulute- taan uudistuksessa. Tämän skenaarion koetaan yleisesti heikentävän paikallistason kehit- tämistä.

5.3.5. Globaalit muutosvoimat maaseudulla

Viimeinen skenaario arvioi globalisaation ja kansainvälisen kehityksen vaikutuksia Kyrönmaalla ja suomalaisilla maaseutualueilla. Skenaariota pidettiin kuitenkin vähemmän todennäköisenä kuin muita skenaarioita ($a=0,6$). Tämän skenaarion tarkoituksena oli nostaa esille eri alueiden, globaalien trendien ja tapahtumien mahdollisia vaikutuksia paikalliselle tasolle. Tässä skenaariossa pohditaan mahdollisia hyötyjä ja riskejä liittyen ilmastomuutokseen, ihmisten liikkuvuuteen, kriiseihin sekä globaaleihin verkostoihin.

Globalisaatio on 2030 vuonna entistä vahvempaa. Etenkin elinkeinoelämässä ja yrittäjyydessä globaalien verkostojen merkitys korostuu, mikäli tavoitellaan yritystoiminnan kehittämistä ja kasvua. Globaalit verkostot näkyvät ihmisten arjessa palveluiden hankkimisena ulkomailta ja syventyvinä yhteistyörakenteina. Globalisaatio näkyy myös maaseutualueilla entistä selvemmin. Pelkästään Kyrönmaalle on sijoitettu vuoden 2024 suuren pakolaiskriisin jälkimainingeissa 4 000 pakolaista.

Suomen matkailu- ja vetovoima kasvaa etenkin puhtauden ja luonnon ympärille, ja kasvava turismi tuo myös mahdollisuuden kehittää matkailuyrittäjyyttä Kyrönmaalla. Epäpuhtaudet ja ilmansaasteet näkyvät maailmalla vahvasti vuonna 2030, miksi suomalainen puhdas ympäristö on arvossaan. Ilmastomuutos näkyy myös Suomessa säiden lämpenemisenä ja voimistuvina sääilmiöinä. Suomen maantieteellinen sijainti lieventää sääilmiötä verrattuna moneen muuhun maahan. Kaiken kaikkiaan ilmastomuutos antaa ruoantuotannolle uusia mahdollisuuksia.

Väestönkasvu, pula ruoasta ja puhtaasta vedestä näkyvät kysyntänä Suomen kaltaisissa maissa, joissa näitä luonnonvaroja löytyy. Maaseutuja tarvitaan vahvasti ruoantuotannossa. Muutenkin kansainvälisesti kestävien maatalous ja energiaratkaisujen vieminen Suomesta kasvaa. Samoin kansainvälisen markkinaosaamisen tarve lisääntyy.

Britannian ero EU:sta ja Balkanin liittyminen/tai tuleva liitos vuoteen 2030 mennessä muuttaa EU rahoitusta. Maaseutu ja maatalous tukien määrä on pienentynyt tämän johdosta ja Suomi kehittyneenä maana ei ole ensimmäisenä tukien saajana.

Maahanmuutto on kansallisen edun kannalta katsottuna Suomen väestön kehitykselle tärkeää. Työperäinen maahanmuutto nähdään tärkeänä myös maaseuduille, vaikka toisaalta maahanmuuttoa selkeästi leimaa hieman negatiivinen mielikuva. Ilmastomuutos, ympäristökatastrofit ja väestönkasvun katsotaan ajavan ihmisiä alueille, joilla on turvallisempaa sekä paremmat mahdollisuudet hyvälle elämälle. Toisin sanoen ilmastopakolaisuus maahanmuuton osa-alueena kasvaa. Kyrönmaan väestön ajatellaan hieman kansainvälis-

tyvän mutta suuriin maahanmuuttajamassoisiin ei uskota. Taas hallitsemattoman maahanmuuton koetaan yleisesti heikentävän turvallisuutta ja näkyvän esimerkiksi matkailuvirroissa. Tosin maahanmuutto ja pakolaisuus asioita ei nähdä suoraan YHYRES-yhdistykseen vaikuttavaksi asiaksi, ellei muuttoliike kohdistu vahvasti Kyrönmaalle.

”Suomi tarvitsee lisää maahanmuuttajia. Tämä koskee myös maaseudun työmarkkinoita. Maahanmuuttajien kohdalla yhdistyvät solidaarisuus ja kansallinen etu. Toivon, että tämä ymmärretään mahdollisimman pian.”

”Maailman väestönkasvu yhdistettynä ilmastonmuutokseen väistämättä johtaa siihen, että tulijoita Suomeenkin olisi monin kerroin nykyiseen verrattuna”

”En kuitenkaan jaksa uskoa kansojen väliseen solidaarisuuteen niin paljon, että Suomeen otettaisiin yhtäkkiä miljoona pakolaista (4000 Kyrönmaalle on tasan asukasluvun mukaan jaettuna koko maahan sen verran).”

Maataloudessa uskotaan elinkeinoharjoittajien liikkumavaran kasvavan tulevaisuudessa. Kyrönmaan nähdään hyötyvän ilmastonmuutoksesta, ja Suomen ilmaston onkin ennustettu lämpenevän huomattavasti vuoteen 2030 mennessä. Kansalliset ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteet luovat mahdollisuuksia maaseudun elinkeinoille. Maatalouteen voidaan yhdistää hajautetun elintarvike- ja energiatuotannon ja vaihtoehtoisten energiamuotojen kehittäminen. Toisaalta markkinoiden kehityksen ei nähdä mullistavan elinkeinon harjoittamisesta täysin vielä vuoteen 2030 mennessä. Kansainvälisiä markkinoita nähdään uhkaavan globaalit liikkuvuuden rajoitukset ja protektionismin kehitys, jotka vaikeuttavat vapaakauppaa. Tällä hetkellä nationalistinen kehitys uhkaa EU:ta, josta Brexit (Britannian ero EU:sta) on hyvä esimerkki. Maaseudun ja Kyrönmaan brändäyksessä sekä toimijoiden yhteistyössä nähdään mahdollisuuksia matkailun osalta. Lähiruoan nousuun uskotaan entistä vahvemmin osana maaseudun imagoa.

”Ilmastonmuutoksen suitsiminen edellyttää hajautettuja elintarvike- ja energiantuotannon ratkaisuja. Tästä hyötyy Kyrönmaan kaltainen alue.”

”Mielenkiintoinen skenaario. [...] Kansallisten intressien vaaliminen näyttää tulevan yhä tärkeämmäksi maailman väestön kasvaessa ja ilmastonmuutoksen edetessä. EU:n sisämarkkinoilla tapahtuva kansainvälinen yritystoiminnan verkostojen kasvu on kyllä todennäköistä, mikäli EU pystyy ristipaineissa pysymään yhtenäisenä.”

”Maaseudun matkailu saa uusia ulottuvuuksia, kun turvallisuus, puhtaus, hiljaisuus, kirkkaus, pimeys jne. paketoidaan helposti varattaviksi ja saavutettaviksi tuotteiksi höystettynä herkullisella ruualla ja muilla tarveaineilla.”

Kansainvälinen kilpailu ja alhaiset tuottajahinnat sekä vähenevien tukien katsotaan kuitenkin näivettävän maataloutta. Väestö maapallolla kasvaa ja ruoan kysyntä nousee mutta ruoasta maksavien asiakkaiden ei uskota lisääntyvän, sillä väestönkasvu tapahtuu lähtökohtaisesti köyhemmissä maissa. Laadukkaan ruoan kysynnän uskotaan kasvavan vauraammissa maanosissa. Toisaalta ilmastonmuutos katsotaan Suomessa mahdollistavan ruoantuotannon laajentumista, ja luontomatkailemisen kasvuun uskotaan.

”Nykyinen Suomessa on valitettavasti myös maatalous josta on tapettu alhaisilla tuottajahinnoilla ja vähenevillä tuilla siinä vaiheessa, kun sitä todella globaalistikin tarvittaisiin. Puhtaan ruoan ja veden kysyntä kyllä kasvaa, mutta maksavien asiakkaiden määrä ei.”

”Ilmastonmuutos on hyvä mahdollisuus maaseudun ruoantuotannon laajentumiselle. Myös muiden maiden epäpuhtaudet ja ilmansaasteet tuovat turismia yhä enemmän Suomen puhtaaseen ympäristöön.”

Rahoituksen arvioidaan laskevan ja maksuosuuksien muuttuvan, sillä Suomella menee verrattain hyvin moneen muuhun EU:n jäsenvaltioon verrattuna. Itsenäiseen varainhankintaan ja rahoituksen järjestämiseen on varauduttava. Lähitulevaisuuden uhkana nähdään se, ettei Leader-ryhmien toimesta maaseuduilla pystytä järjestämään yhtä paljon hankkeita kuin aikaisempina vuosina. EU:n linjauksilla on suoria vaikutuksia etenkin rahoituksen osalta maaseudun kehittämiseen tässä skenaariossa.

”Kyllä se vaikuttaa, sillä tavalla et on jo viitteitä et tulisi pärjätä 7 vuotta 6 vuoden rahoituksella.”

5.4. YHYRES-yhdistyksen rooli 2030

Tulevaisuuden toimintaympäristö vaikuttaa YHYRES-yhdistyksen rooliin. Haastattelujen ja miniskenaarioiden valossa pohdittiin millaisia haasteita ja kehityssuuntia yhdistyksen olisi huomioitava ja millaisia odotuksia tulevaisuuden toimintaan liittyy. Yleisesti ottaen koetaan, että yhdistys on alueen ruohonjuuritason toiminnan kannalta tärkeä mahdollistaja, aktivoija ja yhtenäisyyden ylläpitäjä myös tulevaisuudessa. Maakuntaudistuksen astuessa voimaan Leader-ryhmien roolien uskotaan vahvistuvan paikkaperustaisena kehittäjänä. Innovaatiotoiminnan kehittäminen ja toimintatapojen kokeilu ovat tulevaisuudessa entistä oleellisempia.

Yhdistyksen toiminnan vaikuttavuus ja uusien elinvoimaa kehittävien toimintatapojen löytyminen katsotaan tulevaisuuden kannalta tärkeiksi. Nähdään, että YHYRES-yhdistyksellä voisi olla isompikin rooli uusien yritystoimintatapojen kehittämisessä. Tulevaisuuden tehtäviksi nimetään esimerkiksi potentiaalisten ihmisten tunnistaminen ja kannustaminen yrittäjyyteen. Siten voitaisiin muodostaa muiden alueellisten toimijoiden kanssa 'elinkeinojoukkueita', jotka auttaisivat pienyrityskeskusten kehittymistä alueella. Lisäksi elinkeinojen kehittämisessä vuonna 2030 panostetaan alueellisten erikoisuuksien hyödyntämiseen.

”Nykyäänhän annetaan jotakin tukea, kun perustat yritystä mutta elinkeinojoukkue ajattelu on sitä, mitä pitäisi suosia. Tuoda yhteen potentiaalisia yrittäjiä, eri ikäisiä miehiä ja naisia, ja alkaa heitä valmentamaan joukkueena. Sillä tavalla luultavasti syntyisi parempia tuloksia kuin tässä nykymallissa.”

”Yleisesti ei kannata lähteä kilpailemaan startupeista. Paikallinen tuote ja paikallinen erikoisuus, siitä tulee lähteä. Täällä on varmasti jotain erikoista mitä muualla. Jollekin saattaa olla peltoaukea ja joki todella hienoa. Kun on vahva maatalous, niin täytyis enemmän kehittää, et ei tyytyä bulkki viljantuotantoon vaan rohkeasti lähteä kehittämään. Tässä pitää hyödyntää, et meillä Vaasan yliopisto ja AMK, ja tulee verkostoitua paremmin.”

Tutkimuksen hyödyntäminen ja parempi verkostoituminen oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa koetaan tärkeäksi. Etenkin innovaatioiden kannalta se on ehdotonta. Maakuntien roolin muuttuessa julkinen yritysten ja elinkeinojen kehittäminen uudistuu valtakunnallisesti, ja tästä syytä on tärkeää tarkastella tulevien kasvupalveluiden muotoutumista alueella. Elinvoiman ylläpitäminen ja edistäminen ovat toiminnan keskiössä asiantuntijoiden mielestä. Toimintatapojen kuitenkin uskotaan muuttuvan etenkin digitalisaation osalta vuoteen 2030 mennessä.

”Voisi olla rooli Yhyrekselle ja Leadereille, että kokoaisi yhteen osaajia yliopistoista ja oppilaistoksista yritysten tai vaikka asumisen tarpeisiin liittyen. Tällainen innovaatioalusta elinvoiman edistämiseen ja palvelujen turvaamiseen.”

”Kyllä mä Yhyreksen tehtävän nään niin, et silloinkin on se sama elinvoiman ylläpito ja parantaminen. Teknologian murros varmasti tulee sitten haastamaan toimintatapoja, mut uskon, että mikäli vaan kuntien ja EU:n perusrahoitus säilyy ja paranee niin se rooli pysyy. Yritysten kehittämisessä voi olla et maakunnat haluaa ottaa sen roolin kokonaan, ja voi olla et jatkossa on vaan yhteisöjen ja kylien kehittämistä, sitä asu-misviihtyvyyttä yhteistoimintaa ja sellaista.”

Yhdistyksen innovaatiotoimijan roolissa korostuvat kommunikaatio, aktivoiminen ja sparraaminen sekä valmentajan roolin ottaminen. Toiminnan joustavuus ja vähäisempi byrokratia koetaan tulevaisuudessa yhä tärkeämpinä. Innovaatiotoiminnan kehittämistä painotetaan ja YHYRES-yhdistys nähdään paikallisten yritysten kannalta oleelliseksi toimijaksi vuonna 2030. Verkostot, yhteistyö ja ideoiden etsiminen edesauttavat toiminnan kehittämistä. Ajatellaan, että kansainvälisesti ja kansallisesti toimivien käytäntöjen seuraaminen ja etsiminen auttavat löytämään mahdollisesti Kyrönmaallekin sopivia toimintatapoja. Näkyvyys ja avoin viestintä ovat osa innovaatiotoimintaa. Näkyvyyden lisääminen nähtäisiin edistävän myös yhdistyksen toiminnan vaikuttavuutta.

”Innovaatioita tukeva rooli pitäis pystyä heijastamaan siten, et kommunikoi niistä mahdollisuuksista ja tuo erilaisia työkaluja esille. Ja lähteä ihmisten joukkoon sparraamaan luomaan niitä ideoita ja innovaatiota. Joustavuus nykypäivänä on tärkeää, et ne toimintatavat ja metodit ei saa olla hirveen byrokraattisia ja hierarkkisia.”

”Kaikki innovaatiot on tervetulleita liikkumiseen, elinkeinoihin ja niiden kehittämiseen, mahdollistaa niitä.”

”Vois ottaa valmentajan roolin, ja et innovoidaan yhdessä, miten Yhyres voisi olla tukemassa yhteisöjä ja yrityksiä. Et jos jollain olisi yritysidea, niin Yhyres voisi olla vielä enemmän sparraamassa, et miten saatais se kaikki tuki irti. Ymmärtääkseni usein Etelä- ja Keski-Euroopan maissa tehdään mielenkiintoisia prosesseja yhteisöllisesti, et EU-tuet saataisiin maksettua. Et tällainen rahan tuominen alueelle olisi isolla prioriteetilla. Toivon, et Yhyres olis siinä vaiheessa ollut mukana jossain kansallisesti merkittävässä innovaatio projektissa, et sitä ollaan lähdetty viemään eteenpäin ja siitä on noussut uusi, jotenkin Suomen jotain funktiota muuttava mullistus tai kansainvälisesti menestyvä yritys.”

”Jos vaan pienessä piirissä, niin se ei hirveästi auta innovatiivisuuteen. Sellasta, että seurataan maailman menoa, miten esimerkiksi muualla tehdään maaseutu ympäristössä ja kehitetään. Maaseudun roolikin, kun sitä on niin monenlaista. Strategia mikä nyt on, niin on hirveän hieno, mut miten se tempu tehdään?”

Rahoitusneuvonta ja yhdistyksen tarjoama apu rahoituksen saamisessa katsotaan tärkeäksi vielä vuonna 2030. Julkista rahoitusta ei pidetä täysin itsestäänselvyytenä, sillä viitteitä EU-budjetin vähentymisestä on ollut ilmassa jo jonkin aikaa. Tämän takia yhdistyksen toiminnan roolia katseltiin eri näkökulmasta. Yhdistyksen toiminnan uhkana pidettiin riippuvaisuutta EU sekä muusta julkisrahoituksesta. Innovaattorin ja rahoittaja roolien osalta esitettiin 'riskirahoitus' näkökulmaa, joka edistäisi innovaatioympäristön kehittämistä. YHYRES-yhdistys koetaan alkuun sysäävänä rahoittajana, joka tukee yrityksiä

myös myöhemmissä vaiheissa. Toisaalta rahoituksen vähentyessä katsottiin, että tulee keksiä toimintaa, joka on vähemmän hanke- ja rahoitussidonnaista. Ajatellaan kuitenkin, että yhdistyksen haasteet ovat melko samantapaisia vielä vuonna 2030.

”Riippuu niin paljon niiden rahoituksesta ja sinänsä kun toiminut jo pitkään ja saanut markkina asemaa ja rahoitusta et voisi kuvitella et jatkuu. Mut sit jos viedään resurssit alas niin vaikea jatkaa. Paikkaperustaisuudelle on kyllä tarvetta, silloin tiedetään ruohonjuuritasolla paremmin ne paikalliset tarpeet ja voidaan huomioida erikoisolosuhteet.”

”Tämähän ei tartte olla tämän päivän realismia, kun julkista rahoitusta, niin vois huuhailla muutaman vuoden ja kymmenen vuotta etuajassa, luodata sinne vähän kauemmas ja herätellä ihmisiä ja toimijoita.”

”Paikalliset toimintaryhmät on liikaa viranomaisten etäispäätteitä, joiden tehtävä on yhden pienen rahapotin hallinnointi ja hankkeistaminen. Jos tämä tehtävä viedään pois, niin siinä ei jää hirveästi. Tämä on uhkakuva, että ne on liian riippuvaisia EU:n rahoituksesta.”

”Paikalliselle toimintaryhmälle pitäisi löytyä tehtäviä, ja sen itse pitää pystyä määrittelemäänkin tehtäviä, jotka ei ole pelkästään riippuvaisia siitä rahanjaosta.”

Yhdistys pystyy asiantuntijoiden mielestä edistämään digitalisaation murrosta Kyrönmaalla yhteistyössä alueen toimijoiden ja asukkaiden kanssa. Olisi tärkeää ottaa kaikkien alueen asukkaiden ja yritysten eri tarpeet huomioon. Alueen kehityksen ja elinkeinojen kannalta tunnistetaan kehityssuuntia, joihin yhdistykselläkin uskotaan olevan vaikuttamismahdollisuuksia. Kehitystrendien huomioiminen on jo nyt osa yhdistyksen työtä ja sen avulla potentiaaliin mahdollisuuksiin kannustetaan tarttumaan.

”Yhdistyksen tarvitsee käydä keskustelua digitalisaatiosta ja sen ihmisläheisyyden tärkeydestä ja kiinteiden yhteyksien lisäämisen tarpeesta.”

”Kun julkiset palvelut siirtyy verkkoon, on Yhyreksellä ja muillakin tehtävää, et kaikille taataisiin mahdollisuus olla siellä käyttämässä niitä palveluita. Kaikille tulisi ne perusasiat ja palvelut jollain lailla taata.”

”Paikallisten toimintaryhmien kuuluisi olla paljon aktiivisempia puheenvuorojen käyttäjiä mm. näistä digiasioista. Jos joku jumiutuu, niin saa apua. Yhyres voisi tehdä tätä, että koulutetaan eläkeläisiä auttamaan toisiaan. Vertaistuki on paras tässä eli oman ikäiset ihmiset opettavat.”

”Tarvitaan uutta, maailma muuttuu koko ajan, tämä digitalisaatio, some, kansainvälisyys kaikki siinä mukana. Maataloustuotteiden myynnissäkin tulee tapahtumaan et ne eriytyy, et suurtuotanto viljat ja bulkki eriytyy sit pientuotannosta, molemmat tulee

kehittymään omaa rataansa. Kehityskohteita on nää ja digitalisaatio. Ja tulevaisuuteen tulee luotsata, ja tulee sit ottaa nää uudet trendit huomioon; uudenlainen energian ja elintarvikkeiden tuotanto tulee, tilaa vaativat elinkeinot ja hyvinvointipalvelut...”

Asiantuntijanäkökulmasta katsotaan, että maakuntaraja ja -uudistus vaikuttavat yhdistyksen rooliin ja seuraavan ohjelmakauden toimintaan. Rajan ei uskota kuitenkaan merkittävästi haittaavan Kyrönmaan kehittämistä, sillä alueella asuvat ihmiset ovat kuitenkin samoja Kyrönmaalaisia. Yhdistyksen toiminnan edellytyksenä pidetään laajempaa alueellista näkyvyyttä, sekä yhteistyö myös muiden Leader-ryhmien kanssa nähdään tärkeänä. Kahden maakunnan alueella toimivat Leader-ryhmät voisivat tehdä yhteistyötä tiiviimmin, jotta niiden vaikutusvalta kasvaisi. Maakuntauudistus ja kuntaliitokset ovat nostaneet esille kaupunkien roolin maaseutujen kehittäjänä. Kaupunkien ja maaseutualueiden vuorovaikutus korostuu tulevaisuudessa, mihin YHYRES-yhdistyskin voi osaltaan vaikuttaa.

”Ens ohjelmakautta ajatellen on liikkuvia osia; mikä on maakunta, mitä se tekee, millä tavalla on kehittämissyhdistyksen kimpussa maakunnan kanssa. Ja mikä painoarvo sit annetaan tämän tyyliselle toiminnalle. ”

”Yhdistyksen tulee tiedottaa mahdollisuuksista ja tuloksista, et pysyy päättäjien mielissä, ja selvittää kentältä tarpeita mitä halutaan. Ehkä sit vielä hakea Leaderien kesken yhteistyötä lisää, vaikka varmaan on jo, mut sitä voisi saada vielä kasaan enemmän.”

”On kaupunkeja, et liitettynä monta pikkukuntaa, niin se ei tee niistä pikkukunnista millään kaupunkia. Jos meidänkin alueen kehittäminen olis yksistään sit kaupunkien varassa, niin silloin pitäis olla toisenlainen ote. Ajattelee Yhyrestä, niin yhteistyö ja patistaminen kaupunkeihin ja maakuntiin päin, mahdollisesti kuntiin.”

Kaiken kaikkiaan toivotaan YHYRES-yhdistyksen olevan vuonna 2030 vahva ja rohkea alueellinen vaikuttaja sekä elinvoiman ja viihtyvyyden edistäjä. Yhdistyksen tulevaisuuden toimintaan ollaan pääsääntöisesti tyytyväisiä, mikäli toiminnan taso pysyy samana vuonna 2030. Alueen hyvinvoinnin ja viihtyvyyden kehittämisen kautta uskotaan myös ihmisten aktivoituvan, vaikka ihmisten passivoituminen huolestuttaaakin kehittämisen ja elinkeinojen kehityksen osalta. Aktivoijan rooli on kaiken kaikkiaan tärkeä osa sosiaalisen pääoman hyödyntämisessä, mikä on toiminnan tärkeimpiä kulmakiviä. Vuoteen 2030 mennessä toivottiin matkailun osalta hyviä hankkeita sekä yleisesti aktiivista, yhteisöllistä kehittämistyötä.

”Yhyres ehkä yhä tärkeämmässä roolissa, pienenevällä alueella. Sellaiselle toiminnalle on tarvetta, et on tapahtumia ja joku taho pysyy, joka pystyy järjestämään.”

”Fyysisiin hankkeisiin tää sopii hyvin. Sellasta näen tulevaisuudessa kuitenkin enempi tärkeänä.”

”Sit Kyrönjoen matkailuun, siihen oltais saatu iso hanke läpi vuoteen 2030, jossa koko alueen viehätysvoimaa oltais saatu parannettua.”

”Lopuksi siihen 2030 ei oo niin pitkä aika, et toivotaan et saatu tehtyä mitkä olisi muuten jääny tekemettä. Ihan perus kylien kehittämiseen liittyvää tekemistä.”

Ei kuitenkaan ajatella, että yhdistys voisi ratkoa alueeseen kohdistuvia haasteita yksin. Mikäli laajaa yhteistyön asetelmaa ei synny alueelle, kehityksen uskotaan taantuvan. Alueen väestön vähetessä ja palveluiden karatessa yhdistykseltä vaaditaan enemmän rahkeita kehittämistyöhön. YHYRES-yhdistys Kyrönmaan kattavana toimijana voi kuitenkin edesauttaa sitä, että alue nähdään yhtenäisenä myös lähialueiden kehittämissivisioissa. Tulevaisuuteen kuitenkin vaikuttavat monet asiat, joiden seurauksia on vaikea arvioida, mistä johtuen jatkuva toimintaympäristön muutosten ja vihjeiden tarkkailu on tärkeää.

”Ei missään nimessä pidä ajatella, että Yhyres ottaisi vastuun koko alueen tulevaisuudesta vaan se voi tukea monia asioita, kun on yhteinen tahto alueen kehittämiselle ja strateginen näkemys.”

”Edistää, että Kyrönmaa monipuolisena maaseutualueena otettais huomioon, sekä Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien kehittämissivisioissa. Yksi tärkeä tehtävä on, että tulee vakuuttaa et Kyrönmaata tulee käsitellä kokonaisuutena ja kehittää sellaisena voimakkaana maaseutualueena Seinäjoen ja Vaasan vaikutuspiirissä.”

”Monet tekijät (tulevaisuuden tekijät) voivat olla joko myönteisiä tai kielteisiä riippuen politiikka valinnoista. Yhteiskunnallisen kehityksen perustavanlaatuiset ominaisuudet on arvaamattomuus ja laadullisuus. Tällä hetkellä tärkeältä näyttävä ei lopulta olekaan tärkeää ja tärkeiksi tulevat ilmiöt ovat hentoa värinää rantakivien välisissä tyvenissä”

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulevaisuuden kartoittaminen ja ennakkoinnin tarve kasvavat nopeatahtisessa yhteiskunnassa. Strategisesti ennakkoinnilla pyritään selvittämään mahdollisia kehityskulkuja, joiden avulla voidaan pohtia toiminnan suuntaa ja painopisteitä. Samalla voidaan pyrkiä vastaamaan alueen uhkiin ja tarttumaan mahdollisuuksiin, ja siten edistää toivottavimpien kehityskulujen toteutumista. Maaseutujen tulevaisuuden rooli on yhteiskunnallisesti tärkeä ja ne voivat nousta strategisesti merkittäviksi tulevaisuuden kannalta. Toivottavaa on, että vuonna 2030 maaseutuja arvostetaan enemmän osana kaupunkien monimuotoisuutta, mutta myös kestäväen kehityksen ja elinkeinojen sekä hyvän ja trendikkään elinympäristön takia. Kaupunkien rooli ja vaikutukset maaseutualueiden kehitykseen ovat merkittäviä, ja osaltaan niiden kehitys on luonut kasvavan tarpeen maaseudun elinkeinoille, kuten ruoantuotannolle, luonnonvarojen jalostamiselle mutta myös maaseutumatkailulle. (Woods 2011: 50–51.) Maaseutualueilla onkin mahdollisuuksia vastata yhteiskunnallisiin ja globaaleihin haasteisiin.

Itse Kyrönmaalla on hyvät mahdollisuudet kehittyä vetovoimaisena ja elinvoimaisena kaupunkien välisenä alueena. Alueella on vahva sosiaalinen pääoma, hyvät liikenneyhteydet ja monipuolinen elinkeinorakenne, mikä edesauttaa alueen kehitystä. Tulevaisuuden kannalta on tärkeää alueen sisäisten vahvuuksien kehittäminen ja alueen paikallisten erikoisuuksien hyödyntäminen. Paikallinen Leader-yhdistys voi omalla toiminnallaan edistää toivottujen kehityssuuntien kulkuja. Seuraavaksi tarkastelen tutkimuskysymyksiäni pohjalta YHYRES-yhdistyksen ja Kyrönmaan tulevaisuutta vuonna 2030.

Millainen rooli YHYRES-yhdistyksellä on maaseudun kehittäjänä vuonna 2030, ja millaisiin alueen tarpeisiin yhdistyksen on pystyttävä vastaamaan?

Miniskenaarioita tarkasteltaessa yhdistyksen roolin voi katsoa vaihtelevan riippuen kehityssuunnista ja -tekijöistä. Todennäköisimpänä pidettiin digitalisaatioon liittyvää skenaariota, minkä pohjalta yhdistyksen toimintaan vaikuttavaa muun muassa digitaalisen ja fyysisen vuorovaikutuksen sekä osallistumisen kehittyminen. Ihmiset eivät välttämättä ole yhtä kiinnostuneita yhteisten asioiden kehittämisestä kuin ennen, ja lyhytjänteisyys kehittämistyössä voi lisääntyä. Vuorovaikutus kuitenkin lisääntyy kehittyvän teknologian

ja sosiaalisen median hyödyntämisen johdosta. Nähtiin, että yhdistys hyödyntää entistä vahvemmin digitalisaatiota hankeprosesseissa, viestinnässä sekä yhteistyön ja verkostojen luomisessa vuonna 2030. Toiminnan näkyvyys ja viestintään panostaminen korostuvat tulevaisuudessa, ja markkinointihenkisyys viestinnässä kasvaa. Onnistunut digitalisaation ja sosiaalisen median hyödyntäminen lisäävät alueen elinvoimaa, houkuttelevuutta. Digimurroksen aikana on kiinnitettävä huomiota asukkaiden, erityisesti vanhusten digikoulutukseen ja valmiuksiin. Yhdistys nähdään digitalisaation toteutumisen ruohonjuuritason edistäjänä alueella vuonna 2030.

Trendien aallonharjalla ratsastava maaseutu -skenaario korosti toivottavia kehityskulkuja Kyrönmaalla. Toivottava kehitys edellyttää muutoksiin ja mahdollisuuksiin tarttumista ja maaseutualueiden edustajien on oltava aktiivisia omissa verkostoissaan. Skenaarion keskiössä oli yhdistyksen elinkeinokehittäjän rooli ja rooli innovaatioiden edistäjänä nousi tärkeäksi kehitystä edistäväksi tekijäksi. Maaseutukehittämisen kannalta innovoijan rooli on esimerkiksi hankerahoituksen joustavaa käsittelyä tai toimintamallien etsimistä ja toimijoiden yhteistyöhön kannustamista. Nähdään myös, että yhdistys voisi toimia enemmän yrittäjiä sparraavassa valmentajan roolissa. Yhdistyksen toimintaan liitettiin rahoituksen myöntäminen kokeilullisille kehitys- ja yrityshankkeille. Myös innovaatio toiminnan kehittämistä yhteistyössä alueen toimijoiden ja yritysten kanssa nähtäisiin hyödylliseksi. Verkostoa hyödyntämällä on helpompi tarkastella millaisia resursseja ja toiveita toimintaympäristöstä löytyy.

Innovaatio toimijan rooli on tärkeä siinäkin mielessä, että sen avulla voidaan edistää alueen asemaa kahden kaupungin välissä. Kilpailukykyisellä ja kehittyvällä Pohjanmaanseudulla on pysyttävä mukana kehityksessä, jotta kaupunkien veto ei korostuisi entisestään. Maltillinen kilpailuasetelma alueella kannustaa elinkeinotoimijoita ja yhteisöjä kehittämään ja kokeilemaan uutta. Yhdistyksen strategiassa mainitaan, että uusia innovaatioita syntyy kokeilukulttuurin ja luovuuteen kannustamisen myötä. (YHYRES-kehittämisyhdistys ry 2014: 10.) Kokeilukulttuuri onkin avain uuden luomiselle. Yhdistyksen kannalta innovatiivisuuden edistäjän roolin voi ajatella kahdella tapaa; innovatiivisen toi-

minnan lähtökohtien luoja ja innovatiivisen maaseutukehittämisen edistäjänä. Yhdistys ei yksin luo innovaatioita elinkeinoelämään, vaan tarvitsee ympärilleen verkoston edistääkseen niiden syntyä.

Pysähtyvän kehityksen skenaariota pidettiin jokseenkin todennäköisenä, mikäli nykyiset kehitystrendit jatkuvat. Elinvoiman perusedellytyksien takaaminen on tärkeää vetovoiman pysymisen kannalta, niin että alueen kehitys ei taantuisi. Yhdistyksen kannalta taantuva kehitys korostaa aktivoijan roolia. Kaupunkien ja maakuntien vaikutuksen vahvistuminen alueella taas vahvistaa koko alueen yhdistävän kehittäjän roolia. Myös kuntien roolien muuttuessa Leader-ryhmät hanketoimijoina ovat merkityksellisiä elinvoimaisen alueen kehityksessä. Katsottiin, että ideoijan, sparraajan ja innovaatioiden edistäjän rooli korostuu tulevaisuudessa, ja että kunta-Leader yhteistyö voi mahdollisesti syventyä. Toisaalta huomautettiin, että Leader-yhdistykset voivat joutua huonoimmassa tapauksessa paikkailemaan kehityksestä aiheutuvia aukkoja alueellaan, mikäli kehitys jumiutuu tai maakuntauudistus ei onnistu toivotulla tavalla.

Vaasan ja Seinäjoen kilpailuasetelma ja maakuntauudistus vaikuttavat Kyrönmaan tulevaisuuteen. Maakunnat luovat mahdollisuuksia kehittää Kyrönmaan ja lähikaupunkien yhteistyötä sekä parhaimmillaan edistävät kaupunki-maaseutu -asetelman kehitystä. Toisaalta maakunta- ja kuntarajat voivat haitata hallinnollisesta näkökulmasta alueen yhtenäisyyttä. Yhtenäisen strategian tarvetta alueelle korostetaan tasaisen kehityksen turvaamiseksi. Yhdistyksen tulee sen vuoksi hyödyntää suhteitaan maakuntien ja kaupunkien tasolla. Maakunnille siirtyä alueiden ja elinkeinon kehittäminen, mikä voi myös vaikuttaa Leader-ryhmien toiminnan sisältöön. Lisäksi EU-rahoitus tulee vähenemään ja resurssien käyttöön voi kohdistua paineita. Tulevaisuuden uhkana voi olla, että niukkenevat resurssit johtavat Leader-ryhmien toiminta-alueiden uudelleen tarkasteluun. Pahimmillaan rahoituksen niukentuminen johtaa siihen, että Leader-ryhmien toiminta mahdollisuudet ja valtuudet supistuu, mikä söisi paikkaperustaisen elinvoiman kehittämistä.

Yhdistyksen rahoittajan rooli on keskeinen kehittämistoiminnassa, mutta rahoituksen vähentyessä roolin uudelleen tarkastelu ja toiminnan muokkaaminen rahoituksesta riippu-

mattomammaksi voi olla tarpeen. Esimerkiksi maaseudun palvelusopimusmallia on esitetty Kyrönmaalla osaksi Leader toimintaa jo aikaisemmin. (Katajamäki & Leinamo 2007). Myös EU:n politiikalla ja kansallisella maaseutuohjelmalla on vaikutuksia YHYRES-yhdistyksen rahoitukseen. Suurimpia tulevaisuuden rahoituksen uhkia EU:n tasolla ovat Brexit, sekä EU:n alueen talouden sekä nationalismin kehitys. Leader-metodin nähdään kuitenkin vakiintuneen maaseutujen kehittäjinä Suomessa ja EU:n jäsenmaissa.

Vuonna 2030 yhdistyksen toiminnan ytimessä nähdään asukkaiden viihtyvyyden, hyvinvoinnin ja alueen elinvoimaisuuden tukeminen, kuten nytkin. Aktivaattorina toiminen ja aktivointihankkeet ovat osa perustoimintaa, mutta samalla hyvä väline ideoiden, innovaatioiden ja elinvoiman lisäämiselle. Seuraavalla ohjelmakaudella ekologisuuden ja kestävä kehityksen teemat nousevat todennäköisesti entistä vahvemmin osaksi Leader-ryhmien toimintaa. YHYRES-yhdistyksen toiminnan kannalta nämä teemat vaikuttavat esimerkiksi hanketoiminnan kehitykseen. Euroopan Unionin maaseutupolitiikka (CAP) korostaa kestävä kehitystä osana kehittämistä, ja ilmastonmuutoksesta johtuen on odotettavissa vahvempaa poliittista painetta myös kansallisella tasolla vuoteen 2030 mennessä.

Yhdistyksen tulevaisuuden toiminnan näkökulmasta uhkiksi nostettiin resurssien riittävyys ja rahoituksen niukentuminen. Luovaan työhön ja innovaatiotoiminnan edistämiseen tarvitaan riittäviä aika- ja henkilöresursseja. Jatkuvuuden varmistaminen rahoituksen loppumisen jälkeen on myös yksi hanketoiminnan yleisistä haasteista, jonka vuoksi keinoja toimijoiden sitouttamiseen tarvitaan. Yhdistyksen tulevaisuuden toiminnassa ulkosyntyisten tekijöiden ja verkostojen hyödyntäminen nousee entistä tärkeämmäksi, kun paikallisen päätöksenteon piiri laajenee. Sisäsyntyisen fyysisen ja sosiaalisen pääoman hyödyntäminen ja tunnistaminen ovat myös olennaista menestyksekkään kehittämistoiminnan takaamiseksi. Seuraavan ohjelmakauden osalta tuleekin miettiä, miten kunnianhimoisen strategian tavoitteet saavutetaan muuttuvassa alueellisessa asetelmassa.

Mitkä tekijät vaikuttavat maaseutujen, erityisesti Kyrönmaan, kehitykseen 10–15 vuoden säteellä?

Maakuntaudistus on muuttanut alueen dynamiikkaa vuoteen 2030 mennessä. Kyrönmaan kannalta on oleellista, millaista yhteistyö on lähikaupungin ja tulevien maakuntien

välillä. Maakuntauudistus parhaimmillaan lähentää kaupunkien ja maaseutujen toiminnallista sulautumista. Samalla sen toivotaan laajentavan uusia kehittämisverkostoja ja odotettavasti myös tuovan resursseja kehittämiseen. Skenaarioiden kehityssuunnat avavat, millaista kehitys voi olla eri trendeistä tai kehityskuluista riippuen. Kaupunkien rooli osana maaseutujen kehittämistä nousi yhdeksi tärkeimmäksi teemaksi. Kyrönmaan sijainnin takia laajempi alueiden välinen vuorovaikutus on tärkeä osa alueen tulevaisuutta. Paikallisten toimijoiden on kuitenkin oltava oma-aloitteisia vuorovaikutus suhteen luomisessa.

Kyrönmaa hyötyisi alueellisesti laajemmasta kaksoiskaupunki asetelmasta, johon liittyisi monia elinvoimaisuutta vahvistavia tekijöitä. Parhaimmassa tapauksessa kaksoiskaupunkistrategia tekisi alueesta houkuttavan paikan yrityksille ja ihmisille. Yksi tärkeä teema on tulevaisuuden liikkuminen ja liikenneyhteydet alueella. Vuonna 2030 ihmiset haluavat yhdistellä kaupunkien ja maaseutujen hyviä puolia, ja samalla kaksoisasumisen suosio kasvaa. Visioitiin, että mökkimäinen ja yhteisöllinen asuminen junabussiyhteyden varrella puhtaassa ympäristössä voisi olla yksi tulevaisuuden maaseudun asumisenmuodoista. Kaupunkien läheisten maaseutujen on katsottu kehittyvän kaupunginosiksi pendelöinnin ja asumismaaseudun johdosta. Voi myös olla, että tulevaisuudessa kaupungeista pendelöidään töihin maaseuduille, mikäli tilaa vaativat elinkeinot siirtyvät kaupunkien lähialueille. On tärkeä huomioida, että maaseudut ja kaupungit tarvitsevat toisiaan monimuotoisen ja kestäväen aluekehityksen synnyttämiseksi

Maatalous on tärkeä tulevaisuuden ala, koska luonnonvarojen ja ruoan merkitys kasvaa koko ajan ilmastonmuutoksen, ekologisten ja hyvinvointiarvojen johdosta. Maatalouden tuottavuuden toivotaankin parantuvan vuoteen 2030 mennessä. Kyrönmaalla on sisäsyn-tyisestä näkökulmasta katsottuna hyvät mahdollisuudet kehittää pienelintarvike yrittäjyyttä, sillä alueella on vahvat maatalouden perinteet. Katajamäki ja Leinamo (2007) myös näkivät jo aiemmin pienimuotoisen elintarvikejalostuksen mahdollisuutena Kyrönmaalla. Lähiruoan trendin toivotaan kasvavan, ja tuotannossa on mahdollisuus hyödyntää juuri alueen omia erikoisuuksia ja vahvuuksia, jotka tarjoaisivat elämyksellisiä ruokakokemuksia kuluttajille.

Kotimaan maatalouden osalta kysymykseksi nousee, millaiset resurssit ruoantuotannossa on vuonna 2030 tai millaisia tuotantoteknologioita silloin käytetään? Lähiruoan, puhtauden ja luomuruoan voi katsoa olevan vastaliike teollistuvalla ruoantuotannolle. Massatuotantoa kuitenkin tarvitaan kattamaan kasvava ruoan tarve, vaikka tulevaisuudessa ruokaa tuotetaan ehkä myös omissa kodeissa bioreaktoreissa ja solukoissa. Ruokakulttuurin muutos ja maatalouden kehitys avaavat siis mahdollisuuksia tehdä asioita eri tavalla myös Kyrönmaalla. Elintarvikkeet ja maatalous ovat myös osa biotalouden teemaa, ja siihen liittyvät innovaatiot ovat osa suomalaista kasvu- ja vientipotentiaalia tulevaisuudessa.

Biotalous tulee kasvamaan Kyrönmaalla vuoteen 2030 mennessä. On arvioitu, että vuonna 2030 tarvitaan 50 % enemmän ruokaa, 45 % enemmän energiaa ja 30% enemmän vettä. (Maa- ja metsätalousministeriö 2018). Myös kierto- ja jakamistaloudet ovat yhä vahvempi osa ihmisten ja yritysten arkea Kyrönmaalla. Luonnon ja maaseudun tarjoamia matkailu, majoitus ja elämyspalveluita halutaan tulevaisuudessa, ja kestävä kehitys edistää maaseutujen markkina-arvoa. Kestävän kehityksen uskotaan kasvattavan yrittäjyyden mahdollisuuksia maaseuduilla. Samalla digitalisaatio ja palveluiden kehittyminen on avannut uusia yrittäjyyden mahdollisuuksia maaseudulla. Digitalisaatio tulee olemaan läpileikkaava tema alueen tulevaisuudessa ja se onkin yksi tärkeimmistä tulevaisuuden muutostekijöistä.

Globaalien tulevaisuudentekijöiden vaikutuksia voi olla vaikea arvioida ja nähdä paikallisella tasolla. Ilmastonmuutos on yksi suurimmista yhteiskuntaan ja ympäristöön vaikuttavista tekijöistä tulevaisuudessa. Ilmasto voi olla lämmennyt jo +1,5 astetta myös Kyrönmaalla vuoteen 2030 mennessä, mikä on uhka sekä mahdollisuus. Tätä lämpötilan nousua on pidetty ympäristön kannalta kriittisenä raja-arvona (Ympäristöministeriö 2018). Bio- ja kiertotalouden mahdollisuuksien edistäminen onkin yhä tärkeämpää ilmastomuutoksen edetessä. Globaleihin trendeihin liittyy myös ihmisten kasvava liikkuvuus, jota arvioitiin skenaarioissa maahanmuuton osalta.

6.1. Tutkielman johtopäätökset

Neoendogeeninen teoria sopi hyvin Leader-metodin tarkasteluun, sillä yhdistykset itsessään edistävät sisä- ja ulkosyntyisten kehitystekijöiden sekoittumista. Tutkimuksen teorian valossa korostuvat kokonaisvaltainen alueen kehittäminen ja paikallisten resurssien hyödyntäminen, jotta ulkosyntyisistä vaikutuksista hyödyttäisiin mahdollisimman paljon. Sosiaalinen pääoma ja verkostot nousevat esiin neoendogeenisessä teoriassa, ja ne ovat tärkeimpiä Leader-ryhmien toiminnan kulmakiviä. Neoendogeenisen paradigman mukaan paikalliselta tasolta löytyviä resursseja tulee hyödyntää kehityksessä ja juuri tätä YHYRES-yhdistys toiminnallaan edistää.

Tutkielman avulla on pyritty helpottamaan ennakointityötä ja edistämään yhdistyksen seuraavan ohjelmakauden toiminnan arviointia. Yhdistyksen toimintastrategiaan vaikuttaa merkittävästi toimintaympäristö, jonka vuoksi tarkastelin tutkielmassani maaseutujen ja Kyrönmaan kehitykseen vaikuttavia tekijöitä vuoteen 2030 mennessä. Tulevaisuuden ennakointi strategisena työvälineenä auttaa varautumaan kehitykseen ja pysymään siinä mukana. On kuitenkin huomioitava, että tulevaisuuteen vaikuttavat monet seikat, ja myös yllättävät tekijät voivat olla merkittäviä tulevaisuuden kannalta.

Asiantuntijanäkökulmasta Kyrönmaalle on tärkeää, millaisia asioita nostetaan paikallisessa, alueellisessa tai kansallisessa politiikassa esille. Se vaikuttaa myös siihen millaisessa asemassa Kyrönmaa on alueellisessa asetelmassa vuonna 2030. Neoendogeenisesta näkökulmasta katsottuna alueen ulko- ja sisäsyntyisen kehityksen tekijöiden sekä toimijoiden välinen tasapaino ja vuorovaikutus ovat tärkeitä menestyksekkään aluekehittämisen kannalta. Tulevat vuodet ovat tärkeitä alueen toimijaverkoston ja yhteisen kehittämissstrategian luomisessa. Poliittisilla valinnoilla on suuri vaikutus kehitykseen eri aluetasoilla, sillä ne määrittelevät millaiset asiat ovat yhteiskunnallisen kehittämisen keskiössä.

Paikkaperustaisesta näkökulmasta katsottuna YHYRES-yhdistys on ainoa koko Kyrönmaan kattava toimija nyt ja vuonna 2030. Paikkaperustaiselle kehittämiselle on tarvetta tulevaisuudessa, sillä alueen hajaantuminen ja hallinnolliset muutokset voivat vaikuttaa

heikentävästi paikalliseen päätöksentekoon etenkin yhtenäisen alueen kannalta. Yhdistyksellä on myös mahdollisuus vaikuttaa Kyrönmaan asemaan Pohjanmaalla tuomalla alueen potentiaalia esille alueellisissa verkostoissa. Lähtökohtaisesti yhdistys ei kuitenkaan yksin pysty hoitamaan alueen kehittämistä, jolloin sidosryhmien roolit ja kumppanuudet yhdistyksen toiminnassa korostuvat. Kyrönmaalla on mahdollisuuksia kehittyä houkuttelevana ja elinvoimaisena kaupunkeja yhdistävänä alueena, mikäli laajemmassa kehittämistyössä onnistutaan.

Skenaarioiden pohjalta yhdistyksen rooli vaihtelee innovatiivisemmasta toimijasta toiminnan ylläpitämiseen taantuvassa kehityksessä. Toimintaympäristö, verkostot ja sosiaalinen pääoma sekä eri tulevaisuuden tekijät vaikuttavat yhdistyksen kehityssuuntiin. Hyvät suhteet maakunta- ja kuntatason päättäjiin sekä yhdistyksen hallituksen ja alueellisen verkoston hyödyntäminen ovat tärkeitä kehittämistyössä. Asukkaiden ja toimijoiden aktivoiminen on tärkeä osa toimintaa vuonna 2030, mutta samalla myös yksi toiminnan haasteista. Näkyvyys ja avoin viestintä sidosryhmien suuntaan edistää vaikuttavuutta, joka on tärkeää yhdistyksen aseman kannalta. Vahvan sosiaalisen pääoman ylläpitämiseksi yhdistyksen tulee edistää alueen viihtyvyyttä sekä asumis- ja yrittämismahdollisuuksia. Väestön kehityksen osalta nuorisotoimintaan panostaminen on tärkeää, sillä nuorten poismuutto ja väestön ikääntyminen ovat alueen kehitystä heikentäviä tekijöitä.

Näen, että YHYRES-yhdistyksen toimintaan ollaan tyytyväisiä ja sen halutaan jatkuvan vähintäänkin samalla tasolla vielä vuonna 2030. Yhdistys on myös lunastanut paikkansa paikallisten toimijoiden ja kuntien verkostossa. Toimintaryhmien ja kuntien vuorovaikutus voi mahdollisesti syventyä tulevien muutosten takia, eikä maaseutujen ja kaupunkien tulevaisuuden tarvitse leimautua vastakkainasetteluksi. Asetelman tulisi pikemminkin tukea vuorovaikutteisuutta ja laajempaa alueellista kehitystä. Kaupunki-maaseutu -jatku- mon tiivistyessä ovat paikkaperusteiset kehittäjät ja Leader-toimijat yhä tärkeämpiä maaseutujen omaehtoisuuden takaamisessa.

LÄHDELUETTELO

- Aro, Timo & Rasmus Aro (2016). Seutukuntien elinvoimaindeksi. Saatavissa 22.9.2019: <http://suomenkasvukaytava.fi/wp-content/uploads/2016/02/Seutukuntien-elinvoimaindeksi-FINAL.pdf>.
- Barca, Fabrizio, Philip McCann & Andres Rodriguez-Pose (2012). The Case for Regional Development Intervention: Place-Based Versus Place-Neutral Approaches. *Journal of Regional Science* 52: 1, 134-152.
- Barca, Fabrizio (2009). An agenda for a reformed cohesion policy: A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Independent Report. Saatavissa 22.9.2018: http://www.europarl.europa.eu/meet-docs/2009_2014/documents/regi/dv/barca_report_/barca_report_en.pdf.
- Bosworth, Gary, Ivan Annibal, Terry Carroll, Liz Price, Jessica Sellick & John Shepherd (2016). Empowering Local Action through Neo-Endogenous Development; The Case of LEADER in England. *Sociologia Ruralis* 56: 3, 427–449.
- Business Arena (2016). Leader2030 tulevaisuustyöpajan yhteenveto. Saatavissa 30.10.2018: <https://www.maaseutu.fi/globalassets/leader/leader2030-tiedostot/leader20203020yhteenveto.pdf>
- Capful Oy (2006). Suomen maaseutu 2015. Maaseudun kehittämistyön toimintaympäristön tulevaisuus. Saatavissa 19.9.2018: https://www.maaseutupolitiikka.fi/files/184/Skenaario_2015.pdf.
- Eckhardt, Jenni, Lasse Nykänen, Aki Aapaoja & Petri Niemi (2017). Liikkumispalvelut maaseudun elinvoimaisuuden ja saavutettavuuden mahdollistajana. Tutkimusraportti. VTT. Saatavissa 28.10.2018: https://www.vtt.fi/sites/maaseutumaas/Documents/MaaseutuMaaS_raportti_revised_final2.pdf.
- Enbuska, Marja (2018). Ammatillisen koulutuksen tila ja tulevaisuus maaseutualueilla. Helsingin yliopisto. Ruralia-instituutti. Raportteja 176.
- ENRD (2018). European Network of Rural Development. LEADER/CLLD. Saatavissa 28.10.2018: https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld_en.

- Euroopan komissio (2002). Alueellisen ennakkoinnin käytännön opas - Suomi. Saatavissa 10.11.2018: <http://www.satamittari.fi/sites/satamittari.fi/files/tiedostot/linkkiOID41.pdf>.
- European Commission (2018). Fact Sheet. EU Budget: the Common Agricultural Policy beyond 2020. Saatavissa 10.11.2018: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3974_en.htm.
- Eurostat (2016). Asylum in the EU Member States Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015 Syrians, Afghans and Iraqis: top citizenships. Saatavissa 28.11.2018: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/>
- Fahey, Liam & Robert M. Randall (1998). Learning from the future. Competitive foresight scenarios. John Wiley & Sons, Inc. New York.
- Gkartzios, Menelaos & Mark Scott (2013). Placing Housing in Rural Development: Exogenous, Endogenous and Neo-Endogenous Approaches. *Sociologia Ruralis* 54: 3, 241–265.
- Halfacree, Keith (2007). Back-to-the-land in the twenty-first century: Making connections with rurality. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 98: 1, 3–8.
- Heikkilä, Lotta (2014). Ruoka lähellä, kuluttaja kaukana? Näkökulmia lähiruoan kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen. MTT raportti 154. MTT Jokioinen.
- Heikkilä, Katariina (2013). Maaseudun tulevaisuuden rakentaminen tulevaisuusvertaassa. Maaseudun uusi aika. *Maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti* 21: 2–3, 116–124.
- Helsingin yliopisto (2018). Ilmainen AI-verkkokurssi kouluttanut jo tuhansia tekoälyn perusteisiin – suomenkielinen versio ja jatkokurssi tulossa. Saatavissa 28.11.2018: <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/datatiede/ilmainen-ai-verkkokurssi-kouluttanut-jo-tuhansia-tekoalyn-perusteisiin-suomenkielinen-versio-ja-jatkokurssi-tulossa>.

- Henttinen Annastiina (2009). – Maaseutu politiikan tantereena. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 1988–2008. Juvenes Print, Tampereen yliopistopaino.
- Hyyryläinen, Torsti, Hannu Katajamäki, Sirkku Piispanen & Vesa Rouhiainen (2011). Neoendogeenisen maaseutupolitiikan ilmeneminen kylätoiminnassa. Maaseudun uusi aika 2, 20–38.
- Hyyryläinen, Torsti (2007). Toimintaryhmätyö paikallisen kehittämisen metodina. Helsingin yliopisto, Working Papers 8.5.2007.
- Häkli, Jouni (1992). Sosiaaliset prosessit, tila ja lokaliteettitutkimus. Aluetieteen laitos, Tampereen yliopisto. Tutkimuksia sarja B 63.
- Jussila, Esa (2012). Luottamushenkilöiden aluepolitiikan projekteihin liittämät arviointikriteerit. Case Nivala-Haapajärven seutukunta. Aluetieteen lisensiaatintutkielma. Vaasan yliopisto.
- Kamppinen, Matti & Pentti Malaska (2002). Mahdolliset maailmat ja niistä tietäminen. Teoksessa: Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellutukset. Toim. Kamppinen, Matti, Osmo Kuusi & Sari Söderlund. Kirjakas/Tallprint. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 896.
- Kangasharju, Aki (2004). Alueellinen keskittyminen historiaa ja tulevaisuutta - myös Suomessa. Tilastokeskus. Saatavissa 30.10.2018: https://www.stat.fi/tup/kuntapuntari/kuntap_3_20_04_alue.html.
- Katajamäki, Hannu & Kari Leinamo (2007). Maaseudun yrittäjyyden mahdollisuuksien tunnistaminen. Menetelmällinen kokeilu Kyrönmaalla. Levón-instituutin tutkimuksia 125. Vaasan yliopisto.
- Konsala, Heikki (2012). Toimintaryhmän muuttuva rooli. Helsingin yliopisto. Ruralia - instituutti. Raportteja 84.
- Kuhmonen, Hanna-Mari (2008). OECD:n arvio Suomen maaseutupolitiikasta Tiivistelmä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 6/2008. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Saatavissa 28.10.2018: https://www.maaseutupolitiikka.fi/files/3428/Julkaisu_YTR_6_2008.pdf.

- Kuhmonen, Tuomas & Irene Kuhmonen (2015). Rural futures in developed economies: The case of Finland. *Technological Forecasting and Social Change* 101, 366-374.
- Kuhmonen, Tuomas, Liisa Luoto & Jenny Turunen (2014). Nuorten tulevaisuuskuvat maaseudun kehittämistyön lähtökohtana. *Tutu-julkaisu* 2/2014. Tulevaisuuden tutkimuskeskus. Turun yliopisto.
- Kuusi, Osmo (2002). Tulevaisuuden tekeminen. Delfoi -menetelmä. Teoksessa: Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellutukset. Toim. Kamppinen, Matti, Osmo Kuusi & Sari Söderlund. Kirjakaas/Tallprint. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 896.
- Kuusi, Osmo, Timo Bergman & Hazel Salminen (2013). Miten tutkimme tulevaisuuksia? Tulevaisuudentutkimusseura ry. Vammalan kirjapaino. Sastamala.
- Liikennevirasto (2017). Vt 3 ja vt 18 parantaminen, Laihia kohta. Saatavissa 28.10.2018: <https://www.liikennevirasto.fi/vt3laihia#.W9bdaZMzY2y>.
- Leader Suomi (2018). Mitä on LEADER? Toimintaa, neuvontaa ja rahoitusta. Saatavissa 28.10.2018: <http://www.leadersuomi.fi/fi/mita-on-leader/>.
- Levins, Richard (2006). Strategies of abstraction. *Biology and Philosophy* 21: 5, 741–755.
- Lowe, Philip, Jonathan Murdock & Neil Ward (1995). Beyond endogenous and exogenous models: Networks in rural development. Teoksessa van der Ploeg, Jan Dirk & Gerrit van Dijk (eds.) *Beyond Modernization: The Impact of Endogenous Rural Development*, Assen, Netherlands: Van Gorcum.
- Lowe, Philip (2008). *The Rural North: Landscapes of Endeavour and Enquiry*. The 2008 Cameron-Gifford Lecture. Centre for Rural Economy Discussion Paper Series No. 16. University of New Castle. Saatavissa 28.10.2018: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.509.4168&rep=rep1&type=pdf>.

- Lundgren, Maija & Ilkka Luoto (2017). Osallistuminen ja maaseudun paikkaperusteinen kehittäminen: aluetieteilijä ja kansatieteilijä yhteisellä tutkimusmatkalla. Teoksessa: Yhteiskuntaetnologia. Toim. Outi Fingerroos, Niina Koskihaara, Sanna Lillbroanda-Annala ja Maija Lundgren. Tietolipas 255. Helsinki.
- Luoto, Ilkka, Mari Kattilankoski & Peter Backa (2016). Näkökulmana paikkaperustainen yhteiskunta. Alueiden kehittäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 25/2016.
- Luoto, Ilkka (2014). Aluetiede ja paikkaperustainen ajattelu. Teoksessa: Pirullisista ongelmista hyvään hallintoon, 141–157. Toim. Kirsi Lehto. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 65. Hallintotieteet 2.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2014). Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020. Saatavissa 28.10.2018: https://www.maaseutu.fi/globalassets/maaseutuohjelma/programme_2014fi06rdrp001_5_0_fi.pdf.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2016). Maaseutupolitiikan neuvoston asettaminen. Saatavissa 28.10.2018: <https://mmm.fi/mane>.
- Maa- ja metsätalousministeriö (2018). Biotalous lyhyesti. Saatavissa 28.10.2018: <http://www.biotalous.fi/suomi-kehittaa/biotalous-lyhyesti/>
- Maaseutuverkosto (2016a). Leader-toimintatavan kehittäminen. Saatavissa 30.10.2018: <https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/leader/leader-toimintatapa/>.
- Maaseutuverkosto (2016b). Leader2030 - tulevaisuustyöpaja. PESTE-koonti. Saatavissa 19.9.2018: <https://drive.google.com/drive/folders/0B-G-alMP1nRT-cEFOSkRIY2F6Wm8>.
- Malaska Pentti (2013). Tulevaisuustietoisuudesta ja tulevaisuudesta tietämisestä – Tulevaisuus mielenkiinnon kohteena. Teoksessa: Miten tutkimme tulevaisuuksia? Toim. Kuusi, Osmo, Timo Bergman & Hazel Salminen. Tulevaisuudentutkimusseura ry. Vammalan kirjapaino. Sastamala.
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (2014). Mahdollisuuksien maaseutu. Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2014–2020. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Alueiden kehittäminen 9/2014.

- Mark Shucksmith (2010). Disintegrated Rural Development? Neo-endogenous Rural Development, Planning and Place-Shaping in Diffused Power Contexts. *Sociologia Ruralis* 50: 1, 1–14.
- Migri (2018). Tilastot – Päätökset. Päivitetty 12.10.2018. Saatavissa 28.10.2018: <http://tilastot.migri.fi/#decisions>.
- Nieminen-Sundell, Riitta (2008). Ruokamuutos 2030. Kansallinen ennakointiverkosto. Sitra. Helsinki. Saatavissa 28.10.2018: <https://www.sitra.fi/julkaisut/ruokamuutos-2030/>.
- Poutanen, Petro (2015). Voiko avoimuudella lisätä organisaation innovatiivisuutta? *ProComma: Viestinnän kausikirja* 4.9.2015, 32-42.
- Ray, Christopher (1999). Endogenous Development in the Era of Reflexive Modernity. *Journal of Rural Studies* 15:3, 257–267.
- Salmi, Anita (1999). Maaseudun tulevaisuuden kuvat. Kuntalaisten ja päättäjien käsityksiä maaseudun tulevaisuudesta. Yhteiskuntapolitiikan Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Sireni, Maarit, Maija Halonen, Olga Hannonen, Timo Hirvonen, Arja Jolkkonen, Petri Kahila, Mari Kattilakoski, Hanna-Mari Kuhmonen, Arja Kurvinen, Virpi Lempinen, Simo Rautiainen, Pasi Saukkonen & Christell Åström (2017). Maaseutukatsaus 2017. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 7/2017. Maa -ja metsätalousministeriö. Helsinki.
- Sitra (2005). Suomi innovaatiotoiminnan kärkimaaksi. Kilpailukykyinen innovaatioympäristö -kehittämishojelman loppuraportti. Edita Prima Oy. Helsinki.
- Sitra (2018). Biotalous on kestävä ratkaisu. Saatavissa 28.12.2018: <https://www.sitra.fi/aiheet/biotalous/>.
- Suomen ympäristökeskus (2013). Kaupunki-maaseutu-luokitus. Saatavilla 7.9.2018: <http://www.ymparisto.fi/kaupunkimaaseutuluokitus>

- Tilastokeskus (2015). Väestöennuste 2015 iän ja sukupuolen mukaan 2015 – 2065. Saatavissa 28.10.2018: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaenn/statfi_n_vaenn_pxt_001.px/?rxid=46772b75-40c6-4e6b-904b-cb64b2d5721e.
- Tilastokeskus (2017a). Tilastot - väestörakennetaulukot. Saatavissa 22.05.2018: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/statfin_vaerak_pxt_004.px/?rxid=00a23707-6862-4521-bb4e-2559964bf321.
- Tilastokeskus (2017b). Kuntien avainluvut. Saatavissa 28.10.2018: <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2017&active1=SK151&active2=785>.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2018). Innovaatiopolitiikka. Innovaatiopolitiikka kannustaa yrityksiä jatkuvaan uudistumiseen. Saatavissa 28.10.2018: <https://tem.fi/innovaatiopolitiikka>.
- Ulkoministeriö (2018). Ilmastonmuutos saa ihmisiä liikkeelle. Saatavissa 28.10.2018: <https://maailma2030.fi/ilmastonmuutos/pakolaisuus/>.
- UNHCR (2016). Frequently asked questions on climate change and disaster displacement. Saatavissa 28.10.2018: <https://www.unhcr.org/news/latest/2016/11/581f52dc4/frequently-asked-questions-climate-change-disaster-displacement.html>.
- Valtioneuvosto (2018). Maakunnan tehtävät. Saatavissa 30.10.2018: <https://alueuudistus.fi/tehtavat>.
- Van Der Ploeg, Jan Douwe, Henk Renting, Gianluca Brunori, Karlheinz Knickel, Joe Mannion, Terry Marsden, Kees De Roest, Eduardo Sevilla-Guzmán & Flaminia Ventura (2000). Rural Development: From Practices and Policies towards Theory. *Sociologia Ruralis* 40: 4, 391-408.
- Varto, Juha (2005). Laadullisen tutkimuksen metodologia. Osuuskunta Elan Vital. Saatavissa 28.10.2018: http://arted.uiah.fi/synnyt/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf.
- Viinamäki, Olli-Pekka, Esa Hyyryläinen, Arttu Vainio & Riia Metsälä (2013). Euroopan unionin LEADER-toimintatavan hallinnoinnin haasteet ja kehittämisen

vaihtoehdot: Vertailevia havaintoja seitsemästä EU-maasta. Vaasan yliopiston julkaisuja. Selvityksiä ja raportteja 185.

Virkkala, Seija (2012). Aluekehittäminen ja ylikansallinen oppiminen. Teoksessa: Maa-seutu, yliopisto ja yhteiskunta, 183-201. Toim. Niklas Lundström & Seija Virkkala. Acta Wasaensia 264, Aluetiede 11.

Voutilainen Olli (2012). Suomalaisen maatalouden ja maaseudun kehityksen suhde eurooppalaisessa maatalouspolitiikassa. Maaseudun uusi aika 3, 37-41.

Ward, Neil, Jane Atterton, Tae-Yeon Kim, Phillip Lowe, Jeremy Phillipson & Nicola Thomson (2005). Universities, the Knowledge Economy and “Neo-Endogenous Rural Development”. Centre for Rural Economy, CRE. Discussion paper Series No.1.

Woods, Michael (2011). Rural. New York: Routledge.

Woods, Michael (2012). Rural geography III: Rural futures and the future of rural geography. Progress in Human Geography 36: 1, 125–134.

YHYRES-kehittämisyhdistys ry (2014). YHYRES-kehittämisyhdistys ry:n paikallinen strategia 2020. Saatavissa 21.11.2017: https://www.yhyres.fi/mediafiles/YHYRES_strategia_pdf.pdf.

YHYRES-kehittämisyhdistys ry (2015). Alueellinen vaikuttavuus 2013-2020. Yhyres mikään ei oo maharotoonta! Saatavissa 28.10.2018: [https://www.yhyres.fi/mediafiles/alueellinen_ vaikuttavuus.pdf](https://www.yhyres.fi/mediafiles/alueellinen_vaikuttavuus.pdf).

YHYRES-kehittämisyhdistys ry (2018). YHYRES ry. Saatavissa 28.10.2018: <https://www.yhyres.fi/yhyres-ry/leader-yhyres>.

YLE (2017). Kuntatutka. Saatavissa 22.9.2018: <https://yle.fi/uutiset/3-9490180>.